

บ้านซึ่งมีลักษณะเป็นการทำงานอดิเรกภายในครอบครัวมีสมาชิกในครอบครัวซึ่งได้แก่ลูกสาวเป็นต้นมาร่วมลงมือทำด้วยนางสุขแก้วเล่าว่าเรียนการตกแต่งทำสีไม้แกะสลักจากรุ่นปู่และน้ำที่ทำงานนี้มาก่อน เห็นทุกคนทำก็เข้าไปช่วยทำบ้างจนทำได้ชำนาญ นอกจากนี้ยังเห็นคนในหมู่บ้านถวายเป็นช่างทำงานอาชีพนี้กันเป็นส่วนใหญ่จึงคิดยึดอาชีพนี้บ้างทั้งยังเป็นอาชีพที่ไม่ต้องออกจากบ้านไปไหนนั่งทำงานอยู่ที่บ้านอย่างสบายๆ มีโรงงานนำหุ่นไม้แกะสลักมาส่งให้ถึงบ้านเพื่อให้อาจารย์ตกแต่งทำสีให้แต่นางสุขแก้วต้องซื้อหาวัสดุอุปกรณ์พวกเครื่องตกแต่ง สี กาว สีน้ำมัน เครื่องหัดเพชรสำหรับตัดกระจกและฯลฯเอง เท่าที่สังเกตการทำงานและการตอบคำถามการสัมภาษณ์ของนางสุขแก้วผู้วิจัยสังเกตเห็นว่านางสุขแก้วมีความสุขที่ได้ทำงานตกแต่งงานไม้แกะสลัก มีอารมณ์ดีนางสุขแก้วเล่าว่านางมีความภูมิใจในผลงานหลายๆชิ้นที่ทำออกมาแต่ไม่ได้เก็บงานเหล่านั้นเอาไว้เนื่องจากต้องส่งคืนให้เจ้าของงานที่มาสั่งเอาไว้ นางสุขแก้วไม่ได้รับทำงานตกแต่งไม้จากลูกค้าเองโดยตรงแต่จะรับงานมาจากเจ้าของโรงงานที่รับใบสั่งมาจากลูกค้าอีกทีหนึ่ง

ขั้นตอนการทำงานตกแต่งและทำสีงานไม้แกะสลักของนางสุขแก้วมีดังนี้

๑. รับหุ่นไม้แกะสลักมาจากเจ้าของโรงงาน
๒. ทำลวดลายด้วยสีเส้นตามแบบที่ทางโรงงานสั่งทำไว้
๓. ตัดกระจก
๔. ลงรัก ปิดทอง

จะเห็นได้ว่าขั้นตอนการตกแต่งงานไม้แกะสลักของนางสุขแก้วนั้นจะเป็นงานขั้นตอนเกือบสุดท้ายของการตกแต่ง ทำสีโดยที่ขั้นตอนการอบรมควัน การขัด ไม้และซ่อมแซมหุ่นไม้แกะสลักนั้นทางโรงงานจะเป็นผู้ทำ หรือว่าจ้างให้คนอื่นทำก่อนส่งมาให้นางสุขแก้วตกแต่งทำลวดลายประดับกระจก และลงรักปิดทอง

นางกัลยาณี พันธสุธา นางกัลยาณีเป็นแม่บ้านคนหนึ่งมีฐานะปานกลาง ทำอาชีพงานตกแต่งไม้แกะสลักและทำสีโดยรับหุ่นไม้ที่ทำเรียบร้อยแล้วมาจากโรงงานและทำงานนี้อยู่ที่บ้านในขณะที่เลี้ยงลูกไปด้วย การทำงานของนางกัลยาณีนั้นทำตั้งแต่ 9.00 - 16.00 น. โดยประมาณซึ่งในระหว่างที่ทำงานนั้นบางครั้งก็ต้องหยุดเพื่อทำงานบ้านไปด้วย

นางกัลยาณีฝึกทำงานตกแต่งไม้แกะสลักและทำสีไม้จากการไปรับจ้างเป็นลูกมือที่ร้านรับตกแต่งงานไม้แกะสลัก ต่อจากนั้นมาฝึกทำงานนี้เองต่อที่บ้านจนชำนาญสามารถรับงานตกแต่งไม้มาทำเองได้ที่บ้านโดยรับหุ่นไม้แกะสลักมาจากโรงงานหรือร้านที่ต้องเร่งงานส่งต้องอาศัยแรงงานจากคนในบ้านถวายเป็นช่างทำงานนี้ได้ นางกัลยาณีเล่าว่ารับหุ่นไม้มาทำการตกแต่งและทำสี

โดยเจ้าของงานจะให้ค่าจ้างเป็นรายชิ้นแต่เหมาะสมให้เป็นงวดๆ แต่วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานทุกอย่างนางกัลยาณีต้องจัดหาเองทางโรงงานไม่ได้ให้

วัตถุดิบที่นางกัลยาณีใช้มีปูนขาว สีน้ำมันและชันซึ่งก็คือการทำสีเส้นนั่นเอง ส่วนขั้นตอนในการทำสีเส้นและทำงานตกแต่งนั้นมีดังนี้

๑. นำปูนขาวมาร่อน แล้วใส่กะละมังไว้
๒. เก็ยปูนขาวให้เป็นหลุมนำชันมาโรยตรงกลาง
๓. ใส่สีน้ำมันลงไปกวนให้เหนียวและจับกันเป็นก้อนเหนียว
๔. นำก้อนสีที่ได้มานวดให้เข้าเป็นเนื้อเดียวกัน แบ่งมาคลึงปั้นเป็นเส้นยาว
๕. นำเส้นสีที่ได้ไปแต่งขดเป็นลวดลายตามแบบ

นางกัลยาณีกล่าวแนะนำด้วยว่าก้อนสีที่ผสมได้แล้วนี้จะต้องเก็บแช่น้ำไว้เพื่อกันไม่ให้สีแห้งแข็ง เวลาจะใช้จึงแบ่งเป็นก้อนเล็กๆ นำมาปั้นคลึงทำเป็นเส้นยาว ส่วนลายที่ใช้ตกแต่งไม้แกะสลักจะเป็นพวกลายดอกเครือ ลายน้ำไหล ลายหนอน และลายขนมเปือกปูน

นางยุพิน ปิธา นางยุพินหรือแม่เลี้ยงยุพินเป็นเจ้าของกิจการค้าขายงานไม้แกะสลักและงานไม้ในหมู่บ้านถวาย เท่าที่สัมภาษณ์และจากการสังเกตพบว่าร้านของนางยุพินผลิตสินค้าไปพร้อมๆกับการค้าขายโดยจะรับซื้อหุ่นไม้แกะสลักอย่างหยาบๆมาจากจังหวัดลำพูนเพื่อเอามาแกะลายละเอียดเพิ่มเติมกับตกแต่งทำสี ทำเก่าแล้วจึงขายออกไปในลักษณะขายส่งมากกว่าขายปลีก สินค้าที่พบในร้านเป็นพวกพระพุทธรูปปางต่างๆ มีขนาดแตกต่างกันไปตั้งแต่องค์เล็กจนถึงองค์เท่ากับคนจริง คนงานที่กำลังทำงานตกแต่งหุ่นไม้แกะสลักมีจำนวนมากทั้งนี้เพราะนางยุพินมีใบสั่งของจากลูกค้าอย่างต่อเนื่อง ถึงกระนั้นบางครั้งยังต้องแบ่งงานกระจายออกไปจ้างให้ชาวบ้านถวายช่วยรับไปทำอีกเพื่อให้งานเสร็จทันกำหนดเวลาที่ลูกค้าต้องการ แล้วให้เป็นเงินค่าจ้างเหมาะสมตามจำนวนของที่นำมาส่งให้ไม่ได้ให้เป็นเงินเดือนเหมือนลูกจ้างที่อยู่ประจำโรงงาน

นางยุพินใช้เวลาที่มีจำกัดอธิบายให้ผู้วิจัยฟังว่าเมื่อเริ่มกิจการงานไม้แกะสลักนี้ก็เริ่มด้วยการทำการค้าขายเลยทีเดียว ไม่ได้ลงมือแกะสลักไม้ หรือตกแต่งไม้เองแต่จะจ้างคนทำแล้วนางยุพินทำด้านธุรกิจแต่เพียงอย่างเดียวแม้จะรู้วิธีการทำอยู่บ้างเนื่องจากเคยเข้าไปรับจ้างฝึกงานอยู่ระยะหนึ่งก่อนกลับเข้ามาทำธุรกิจในหมู่บ้านถวาย

สำหรับขั้นตอนในการตกแต่งทำสีหุ่นไม้แกะสลักที่ร้านของนางยุพินจากการสังเกตและการบอกเล่าของบรรดาคนงานมีดังนี้

๑. รับหุ่นไม้แกะสลักมาจากจังหวัดลำพูน
๒. นำหุ่นมาเผาทำให้ไม้แห้ง ซึ่งขั้นตอนนี้ได้รับการพิถีพิถันเป็นอย่างมากเนื่องจากลูกค้าของนางยุพินจะตรวจความชื้นในเนื้อไม้ก่อนรับไป ถ้าความชื้นมีมากกว่าที่ตกลงกันได้ลูกค้าจะส่งสินค้าคืน ดังนั้นโรงงานนี้จึงต้องระมัดระวังในเรื่องคุณภาพของสินค้าเป็นอย่างมาก
๓. ลงสีพื้นพวกรองพื้นเพื่อให้ไม้เรียบ และเป็นการซ่อมแซมหุ่นไม้อีกวิธีหนึ่ง คนงานเรียกการลงสีพื้นในขั้นนี้ว่าเป็นการ ลงสี “โป้ว”
๔. แต่งหุ่นไม้แกะสลักด้วยเส้นสี
๕. ลงรัก
๖. ปิดทอง
๗. ตีกระจก , เม็ดลูกแก้ว
๘. ทำเกา ซึ่งที่โรงงานนี้ใช้วิธีลง wax ,ขัด, แล้วจึงลงน้ำยา vanish

ลักษณะการตกแต่งไม้แกะสลักที่ร้านของนางยุพินมีลักษณะที่ต่างไปจากร้านอื่นๆ อยู่ ลักษณะหนึ่งคือแทนที่จะใช้กระจกมาติดเป็นแผ่นกลมหรือสี่เหลี่ยมเล็กประดับหุ่น จะใช้เม็ดลูกแก้วก่อนกลมใสตามแบบศิลปะพม่าโบราณแต่ง ซึ่งเม็ดลูกแก้วนี้ช่างบอกว่าทำกันเองโดยใช้ขูดหนามๆ ไปเผาทำเป็นเม็ด

อาชีพทำธุรกิจค้าขายสินค้าไม้แกะสลักและงานไม้

ขั้นตอนการทำธุรกิจค้าขายในหมู่บ้านถวาย

นางพรรณิ สุเพชรี นางพรรณิหรือแม่เลี้ยงพรรณิประกอบอาชีพทำธุรกิจค้าขายและส่งสินค้าไม้แกะสลักและงานไม้ออกจำหน่ายทั้งในและนอกประเทศ ร้านของนางพรรณิตั้งอยู่ในเขตหมู่บ้านหนองแก้วปากทางเข้าหมู่บ้านถวาย แม้ว่านางพรรณิจะเป็นชาวบ้านถวายและสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนบ้านคันแก้วเช่นเดียวกับชาวบ้านถวายแต่ได้มาซื้อที่ตั้งร้านทำการค้าอยู่นอกหมู่บ้าน ร้านนี้มีชื่อว่าสราวุธซึ่งเป็นชื่อนุตรชายคนโตของนางพรรณิ

จากการสัมภาษณ์พบว่าร้านสราวุธเคยเป็นแหล่งผลิตสินค้าไม้แกะสลักและงานไม้ต่าง ๆ มาก่อนด้วยโดยรับสินค้าหุ่นไม้แกะสลักมาจากจังหวัดใกล้เคียงมาตกแต่งและทำสีไม้แต่เนื่องจากพบปัญหาย่างยากเรื่องค่าใช้จ่ายในการหาซื้อวัสดุอุปกรณ์ ปัญหาค่าจ้างแรงงาน ปัญหาค่าที่อยู่และอาหารการกินของคนงานและอื่นๆ นางพรรณิเจ้าของร้านจึงตัดสินใจไม่ทำการผลิตแต่จะใช้การรับซื้องานที่ชาวบ้านทำเสร็จเรียบร้อยแล้วมาจำหน่ายแต่เพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามการรับซื้อสินค้านั้นนางพรรณิจะกำหนดรายละเอียดของสินค้าที่จะรับซื้อไว้ก่อนซึ่งหมายถึงว่าเป็นการให้ชาวบ้านไปช่วยผลิตสินค้าตามที่ลูกค้าสั่งมาแทนร้านสราวุธโดยทางร้านจะรับไปขายต่อให้อีกที

หนึ่งในลักษณะพ่อค้าคนกลาง ด้วยวิธีนี้ชาวบ้านถวายเป็นใจได้ว่าสินค้าที่นำมาจะขายต่อให้นางพรณีได้ และทางร้านเองก็มั่นใจว่าสินค้าที่รับซื้อจากชาวบ้านจะสามารถขายได้แน่นอน ชาวบ้านที่นางพรณีแจกงานแบบเหมาให้ไปทำนั้นมีทั้งคนในหมู่บ้านถวายและที่หมู่บ้านสันผักหวาน บ้านสันทราย บ้านภาคเป็นต้น เท่าที่สังเกตบริเวณร้านศราวุธพบว่าร้านนี้มีสินค้าหลากหลายชนิด ขนาดตั้งแต่เล็กที่สุดจนถึงใหญ่ที่สุดและหลังร้านเป็น โกดังเก็บสินค้ามากมายรอการส่งออกทั้งทำหน้าที่เป็นห้องแสดงสินค้าให้ลูกค้ามาเลือกสั่งตามแบบที่มีอยู่ นอกจากนี้ส่วนหนึ่งของร้านยังได้รับการกันไว้ให้เป็นห้องทำงานของนางพรณีสำหรับการติดต่อเจรจากับลูกค้าทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มาติดต่อเลือกสินค้าหรือสั่งผลิตสินค้าอีกด้วย

นางพรณีเล่าว่าลูกค้าที่มาสั่งสินค้าให้นางพรณีจัดหาและส่งให้มีทั้งชาวเยอรมัน ฝรั่งเศส อิตาลี ฮอลแลนด์ ชาวไต้หวัน และคนไทย รสนิยมการเลือกสีและสินค้ามีต่างกันไปกล่าวคือถ้าเป็นชาวตะวันตกจะชอบสีหวานๆ หรือพวกสีเนื้อไม้ออกสีเข้ม แต่ถ้าเป็นพวกไต้หวันหรือคนไทย สีจะออกพวกสีแดงสีทอง หรือตกแดงด้วยกระจกสีฉูดฉาดสะดุดตา

นางพรณีอธิบายให้ฟังว่าการที่รับซื้องานไม้แกะสลักที่สมบูรณ์แล้วจากชาวบ้านทำให้ราคาต้นทุนสูงแต่ก็ไม่เป็นปัญหาเนื่องจากลูกค้าที่มาสั่งมักจะไม่เกี่ยงราคาถ้าสินค้าดีได้มาตรฐาน และการส่งส่วนใหญ่จะเป็นการส่งทีละมากกานับพันๆ ชิ้น สิ่งที่เป็นปัญหาจะเป็นเรื่องของส่งให้ไม่ทันมากกว่าซึ่งนางพรณีบอกว่าเรื่องนี้ถ้าไม่ทันจริงๆ ต้องขอเลื่อนถ้าเลื่อนไม่ได้ต้องเสียค่าปรับก็มี แต่ที่ไม่ดีต่อร้านเองคือเรื่องเครดิตความน่าเชื่อถือดังนั้นนางพรณีจึงต้องพยายามประสานงานสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับชาวบ้านเพื่อให้ได้งานทันตามกำหนดเวลา เทคนิคหนึ่งที่นางพรณีใช้คือการรู้ว่าช่วงเวลาใดที่นางสามารถรับงานได้และจะมีงานส่งให้ได้แน่ๆ กล่าวคือถ้าไปรับงานในช่วงที่ชาวบ้านไม่ว่างหรือหน้าเทศกาลที่ชาวบ้านหยุดพักช่วงยาวก็ย่อมส่งงานไม่ทันแน่ๆ นอกจากนี้ยังต้องเข้าใจวัฒนธรรมของชาวบ้าน ชาวบ้านที่มีวัฒนธรรมอีกอย่างหนึ่งก็จะหยุดช่วงยาวและหยุดกันทั้งหมู่บ้านหรือหลายๆหมู่บ้านในช่วงงานศพทั้งนี้เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นญาติกันพี่น้องกัน แม้แต่ชาวบ้านที่หมู่บ้านใกล้เคียงกันก็มักจะมีความเป็นญาติกันไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ดังนั้นจึงจะต้องหยุดช่วยงานศพกันอย่างเต็มที่บางทีหยุดกันเป็นเดือนก็มี ซึ่งการส่งงานในช่วงดังกล่าวจึงเป็นไปได้ไม่ได้เพราะไม่มีช่างคนใดมาทำงานเลย แม้แต่นางพรณีเองก็ต้องออกไปช่วยงานศพด้วยเหมือนกันเพื่อแสดงความสนิทสนมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับชาวบ้านมิฉะนั้นจะไม่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน นางพรณีกล่าวเสริมด้วยว่าในช่วง 2 ปีนี้ชาวบ้านตายกันมากด้วยโรคเอดส์ ซึ่งทำให้การหยุดงานมีบ่อยมาก

นางพรรณิเล่าประวัติส่วนตัวให้ฟังว่า หลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนบ้านต้นแก้วแล้วไปต่อระดับมัธยมศึกษาที่ในตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อเรียนจบได้ไปทำงานที่ร้านนศรเกษมซึ่งขายของโบราณ ทำให้ได้ประสบการณ์ในการซื้อขายและดูของโบราณ ต่อมาจึงคิดทำการค้าขายด้วยตนเองเนื่องจากเห็นว่าเป็นการค้าขายที่ได้กำไรดีมาก สามารถทำกำไรได้ถึง ๒ - ๓ เท่าตัวของราคาค้นทุน นางพรรณิได้ไปเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมเพื่อจะได้ติดต่อกับลูกค้าชาวต่างประเทศได้สะดวก การค้าขายในช่วงแรกของนางพรรณิเป็นการค้าเล็กๆน้อยๆโดยตั้งแผงบนริมถนนที่ตลาด Night Bazaar รับสินค้าจากหมู่บ้านถวายและพวกสินค้าที่ทำด้วยทองเหลืองมาขายซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีจึงตัดสินใจมาซื้อที่ที่อยู่ปัจจุบันทำเป็นร้านค้าและข้างหลังปลูกบ้านไว้อยู่อาศัย เมื่อค้าขายได้กำไรดีจึงซื้อที่ขายร้านต่อไปอีกจนปัจจุบันมีที่ดินทั้งหมด ๑๖ ไร่เศษ

ลักษณะการค้าขายของนางพรรณิจึงเป็นลักษณะของพ่อค้าคนกลางมากกว่าเป็นช่างแกะสลักหรือช่างตกแต่งทำสี เนื่องจากสินค้าไม้แกะสลักต่างๆของร้านสราวุธเป็นสินค้าที่รับซื้อมาจากช่าง แกะสลักจากหมู่บ้านถวายหรือจากการแจกหุ่นไม้ไปให้ชาวบ้านในหมู่บ้านใกล้เคียงอาทิเช่นคนที่บ้านสันผักหวาน บ้านสันทราย บ้านกาดเป็นต้น ชาวบ้านเหล่านี้จะรับเหมางานไปทำงานแล้วเสร็จแล้วนำมาขายให้กับทางร้านสราวุธซึ่งลักษณะเช่นนี้ทำให้ทางร้านสราวุธไม่ต้องลงทุนอะไรมากนักนอกจากซื้อหุ่นไม้แกะสลักมาจากลำพูนหรือรับใบสั่งมาจากลูกค้าเพื่อนำมาเลือกจัดซื้อสินค้าส่งให้ เท่ากับว่านางพรรณิรับซื้อสินค้าเฉพาะที่มั่นใจว่าสามารถส่งต่อให้ลูกค้าได้แน่นอน สามารถเลือกซื้อเฉพาะสินค้าที่ได้คุณภาพตามที่ลูกค้าต้องการอีกด้วยเพราะนางจะไม่รับซื้อสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน การทำการค้าของนางพรรณิจึงไม่ต้องลงทุนว่าจ้างคนงานเป็นรายเดือน ไม่ต้องกังวลเรื่องกฎหมายแรงงาน ไม่ต้องลงทุนซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตสินค้า แม้แต่การส่งของไปให้ลูกค้านางพรรณิก็ให้ทางลูกค้าติดต่อกับบริษัทขนส่งเอง

ขั้นตอนการทำอาชีพธุรกิจค้าขายไม้แกะสลักและงานไม้ของนางพรรณิมีดังนี้

๑. รับใบสั่งกำหนดลักษณะของสินค้า จำนวนและเงื่อนไขต่างๆจากลูกค้า
๒. รับเงินมัดจำซึ่งปกติคิด ร้อยละ ๒๐ - ๓๐ ของราคาสินค้า บางทีก็ถึงร้อยละ ๕๐ ก็มี
๓. สั่งทำหุ่นไม้แกะสลักจากลำพูน หรือซื้อหุ่นไม้แกะสลักที่มีอยู่แล้ว
๔. กระจายหุ่นไม้แกะสลักไปให้ชาวบ้านรับตกแต่ง ทำสีตามลักษณะที่ลูกค้าต้องการ
๕. รับซื้อหุ่นไม้แกะสลักที่ทำเรียบร้อยแล้วจากชาวบ้าน
๖. รวบรวมหุ่นไม้แกะสลักให้ได้จำนวนตามที่ลูกค้าสั่ง
๗. แจ้งให้ลูกค้าทราบเพื่อเรียกเก็บเงินที่เหลือและเพื่อให้ลูกค้ามาดำเนินการส่งสินค้าไปบรรจุหีบห่อและจัดส่งให้บริษัทขนส่งต่อไปด้วยตัวของลูกค้าเอง

ในกรณีที่ลูกค้าไม่มารับของตามที่ส่งไปนั้นนางพรรณิจะยึดเงินมัดจำทั้งหมด

พ่อเลี้ยงบุญเลิศ จากการสนทนากับพ่อเลี้ยงบุญเลิศทำให้ทราบว่าพ่อเลี้ยงเป็นเจ้าของร้านเลิศสินซึ่งเป็นร้านขายสินค้าไม้แกะสลักและงานไม้ที่ใหญ่ที่สุดในหมู่บ้านถวาย นอกจากจะขายปลีกแล้วยังขายส่งอีกด้วยซึ่งหมายถึงว่าพ่อเลี้ยงมีโรงงานผลิตสินค้าไม้แกะสลักตามใบสั่งของลูกค้าทั้งชาวไทยและต่างประเทศ

นอกจากขายสินค้าไม้แกะสลักทั้งปลีกและส่งแล้ว พ่อเลี้ยงยังรับเหมาผูกเรือนไม้ทั่วประเทศอีกด้วยโดยมีตัวอย่างแบบบ้านทรงไทยลักษณะต่างๆให้ลูกค้าเลือก ทั้งยังมีที่ดินทำเป็นร้านค้าให้ชาวบ้านในหมู่บ้านถวายและชาวบ้านต่างอำเภอเข้าทำการค้าขายสินค้าไม้แกะสลักและสินค้าพื้นเมืองอื่นๆ

พ่อเลี้ยงบุญเลิศเล่าให้ฟังว่าพ่อเลี้ยงเป็นคนบ้านถวายโดยกำเนิด ศึกษาเบื้องต้นที่โรงเรียนบ้านคันแก้วเมื่อเรียนจบแล้วไปศึกษาการทำอาชีพไม้แกะสลักกับพ่อเขื่อน เรียนโดยการฝึกทำงานเป็นลูกมือพ่อเขื่อนอยู่ได้ ๗ วันก็สามารถทำงานแกะสลักไม้ได้เป็นอย่างดีจนแม้แต่พ่อเขื่อนเองก็ยอมรับในฝีมือและให้รับงานเองได้เลยทีเดียวแสดงให้เห็นว่าพ่อเลี้ยงเป็นผู้ที่มีพรสวรรค์ทางด้านนี้ งานที่รับครั้งแรกนั้นสามารถทำส่งให้ร้านเชียงใหม่อาร์ตซึ่งเป็นร้านใหญ่มีชื่อเสียงทางสินค้าไม้แกะสลัก พ่อเลี้ยงเล่าต่อไปว่าพ่อเลี้ยงจับงานอาชีพนี้คิดต่อกันมานานับ ๑๐ ปีจึงเลิกเนื่องจากการค้าขายเขาหลงลูกค้าเริ่มอึดอัดกับสินค้าประเภทนี้ พ่อเลี้ยงจึงหันมาทำอาชีพอื่นเช่นรับเหมาผูกเรือนไม้ และทำนาเป็นต้น ต่อมาเมื่อเริ่มมีลูกค้าชาวต่างประเทศหันมาให้ความสนใจกับงานไม้แกะสลักใหม่พ่อเลี้ยงจึงหันกลับมาทำการค้าขายไม้แกะสลักใหม่แต่คราวนี้ลงทุนทำโรงงานเป็นผู้ผลิตงานไม้แกะสลักและงานไม้แทนการเป็นช่างแกะสลักแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งยังปรับที่ดินที่มีอยู่เดิมทั้งยังชักชวนพี่น้องที่มีที่ดินอยู่บริเวณใกล้เคียงกันให้เข้าหุ้นเปิดเป็นลานขายสินค้าพื้นเมืองในลักษณะ Bazaar ทำร้านค้าเล็กๆเปิดให้หลายๆค้าขายซึ่งสินค้าพื้นเมืองที่ขายก็ไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเป็นสินค้างานไม้แกะสลักและงานไม้ของบ้านถวาย เมื่อถามถึงจุดประสงค์ของการเปิดลานค้าขายสินค้าพื้นเมืองขึ้นที่บริเวณปากทางเข้าหมู่บ้านถวายซึ่งทำให้ชาวบ้านถวายหลายคนมองว่าเป็นการดักลูกค้าไม่ให้เข้ามาในหมู่บ้าน พ่อเลี้ยงกลับมองตรงกันข้ามโดยมองว่าการที่มีลานขายสินค้าเช่นนี้เป็นการเรียกลูกค้าจากในเมืองเข้ามาใกล้หมู่บ้านแทนที่จะปล่อยให้ลูกค้าไปซื้อสินค้าที่ลานค้าขายสินค้าพื้นเมืองที่อื่นอย่างเช่นไปที่ Night Bazaar เป็นต้น และการที่ลูกค้าเข้ามาซื้อสินค้าที่ลานค้าขายของเราทำให้ผลผลิตจากหมู่บ้านถวายสามารถขนมาขายได้สะดวกขึ้นไม่ต้องเสียค่าจ้างรถให้นำไปส่งยังลานสินค้าไกลและเป็นการเชิญชวนให้ลูกค้าสนใจเข้าไปชมการผลิตในหมู่บ้านถวายต่อไปได้สะดวกขึ้นด้วย

พ่อเลียงยังกล่าวเสริมต่อไปด้วยว่าปกติแล้วบ้านถวายเป็นเจียบเหงามากถ้าไม่มีศูนย์การค้าหรือลานค้าขายสินค้าของพ่อเลียงช่วยดึงดูดคนเข้ามา

แม้ว่าพ่อเลียงบุญเลิศจะไม่ได้ทำงานอาชีพช่างไม้แกะสลักแล้วก็ตามแต่ก็ยังสนใจและมีใจรักผลิตผลของงานนี้อยู่ เมื่อถามถึงงานไม้แกะสลักที่พ่อเลียงได้ทำและมีความภูมิใจพ่อเลียงตอบว่ามีอยู่ชิ้นหนึ่งเป็นสิ่งที่ภูมิใจกว่าตัวคนสัก ๒ เท่าครึ่ง ในขณะที่แกะนั้นใช้แค่เครื่องมือโบราณยังไม่มีเครื่องทุ่นแรงอย่างเช่นช่างไม้แกะสลักรุ่นใหม่ๆใช้ ดังนั้นจึงนับเป็นงานฝีมือจริงๆที่ต้องการสมาธิและใช้เวลามากซึ่งช่วงที่พ่อเลียงทำงานชิ้นนี้นั้นยังไม่มีธุรกิจซับซ้อนใหญ่โตเช่นทุกวันนี้ดังนั้นจึงสามารถทุ่มเทเวลาให้กับการทำงานนี้ได้เป็นอย่างดีซึ่งพ่อเลียงกล่าวว่าคงไม่มีโอกาสผลิตงานใหญ่เช่นนี้ได้อีกแล้วในสถานะภาพในปัจจุบัน และที่สำคัญที่ประทับใจกับงานชิ้นนี้มากคือเป็นผลงานที่แม่เลียงได้ลงมือช่วยด้วย พ่อเลียงเล่าอย่างชื่นชมและภูมิใจว่าสองคนกับภรรยาช่วยกันเลื่อยไม้ด้วยความอดทนเมื่อทำเสร็จแล้วมีคนมาซื้อไป ต่อมาได้ติดตามไปซื้อกลับมาเนื่องจากเสียดายและปัจจุบันสิ่งๆนี้อยู่ในความครอบครองของพ่อเลียงและได้ตั้งแสดงไว้ที่หน้าร้านขายปลีกที่ศูนย์สินค้าพื้นเมืองหน้าหมู่บ้านถวายนี้เอง

ขั้นตอนในการทำธุรกิจค้าขายสินค้าไม้แกะสลักและงานไม้ของพ่อเลียงบุญเลิศมีดังนี้

๑. รับใบสั่งของจากลูกค้า
๒. ตกลงเรื่องราคา จำนวนของ ระยะเวลาที่ต้องส่งของให้
๓. เก็บเงินมัดจำประมาณร้อยละ ๔๐ - ๕๐ ของราคาสินค้าทั้งหมด
๔. ลงมือผลิตสินค้าไม้แกะสลักโดยให้ลูกจ้างในโรงงานเป็นผู้ทำติดตั้งงานแกะสลักตกแต่งทำสี ประดับกระจก และ ฯลฯ
๕. รวบรวมสินค้าบรรจุลงหีบห่อแล้วจัดส่งให้ Shipping เพื่อส่งต่อไปลูกค้าหลังจากได้รับการโอนเงินที่เหลือทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว

พ่อเลียงธงชัย โปธิ พ่อเลียงเป็นชาวบ้านถวายโดยกำหนดจบการศึกษาระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนบ้านคันแก้วเมื่อจบการศึกษาได้ไปศึกษาต่อโรงเรียนพาณิชยการด้านการตลาดในเมืองแล้วจึงกลับเข้ามาทำอาชีพไม้แกะสลักและงานไม้ในหมู่บ้านถวาย การฝึกงานในอาชีพงานแกะสลักไม้นั้นพ่อเลียงเล่าว่าเรียนกับบิดาโดยฝึกเป็นผู้ช่วยทำงานต่างๆแล้วแต่บิดาจะให้ช่วยจนสามารถทำการแกะสลักไม้ได้ แต่เดิมนั้นพ่อเลียงทำงานอาชีพแกะสลักไม้อยู่ในหมู่บ้านถวายและขายของให้นักท่องเที่ยวต่อมาเห็นว่านักท่องเที่ยวจะมาไม่บ่อยถึงหมู่บ้านถวายเนื่องจากลูกค้าของคนภายนอกหมู่บ้านมักไว้ก่อนจึงได้ขยับขยายมาซื้อที่ทำร้านค้าที่บริเวณหน้าทางเข้าหมู่บ้านถวายเพื่อดึงดูดลูกค้าเหล่านี้บ้างและทำการค้าที่ร้านนี้จนถึงปัจจุบัน เมื่อทำการค้าในระยะแรกๆนั้นพ่อเลียงทำสินค้าไม้แกะสลัก ๑๐ - ๒๐ ตัวส่งให้ร้านค้าในเมือง สินค้าที่ทำส่วนใหญ่เป็นพวกพระ

พุทธรูปแบบเก่า ปิดทองแบบโบราณซึ่งเนื่องจากสินค้ามีจำนวนน้อยพ่อเลี้ยงจึงลงมือทำเองทั้งหมด ต่อมาเมื่อมีการสั่งสินค้าจำนวนมากๆทำคนเดียวต่อไปไม่ไหวจึงต้องจ้างคนงานมาช่วยทำ บางทีก็ต้องซื้อหุ่นมาแกะสลักและตกแต่งต่อก็มี

พ่อเลี้ยงอธิบายว่าแม้จะมาทำการค้าค้าลูกค้าและนักท่องเที่ยวที่ปากทางเข้าหมู่บ้านถวายเป็นแต่ก็พยายามทำให้ลูกค้าทั่วไปรู้จักหมู่บ้านถวาย และเข้าไปท่องเที่ยวชมหมู่บ้านถวายอุดหนุนศิลปหัตถกรรมงานไม้แกะสลักในหมู่บ้านถวายเสมอ สนับสนุนให้มีการปรับปรุงตกแต่งหมู่บ้านให้น่าท่องเที่ยว สนับสนุนให้มีการก่อตั้งร้านค้าสองฝั่งคลองเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเป็นต้นทำให้ในปัจจุบันลูกค้าจะพากันเข้าไปเยี่ยมชมหมู่บ้านถวายไม่ได้แะซื้อของที่ร้านค้าต่างๆที่ตั้งขึ้นค้าลูกค้าแถวหน้าหมู่บ้านถวายเป็นแต่พ่อเลี้ยงก็ไม่ได้หนักใจแต่กลับดีใจแทนชาวบ้านถวาย

ร้านค้าของพ่อเลี้ยงธงชัยเป็นร้านขนาดกลาง ตกแต่งสวยงามเป็นระเบียบสินค้าไม้แกะสลักมีตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่หลายๆ ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ลูกค้าชาวต่างประเทศเอาแบบมาให้ผลิตโดยสั่งเป็นจำนวนมากๆซึ่งพ่อเลี้ยงก็จะให้ลูกจ้างภายในร้านช่วยกันผลิตและตกแต่ง พ่อเลี้ยงมีโรงงานขนาดย่อมๆอยู่หลังร้าน มีเตาอบไม้ขนาดใหญ่อยู่ด้วยเพื่อใช้ในการอบผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักและงานไม้พวกเครื่องเรือนชิ้นใหญ่ๆ พ่อเลี้ยงเล่าว่าผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักบางอย่างไม่ได้ทำเองแต่สั่งจากจังหวัดลำพูนแล้วนำมาตกแต่ง ทำสีและทำเป็นของเก่าโบราณที่โรงงานนี้

พ่อเลี้ยงเล่าว่าส่วนใหญ่การค้าขายที่ทำนั้นลูกค้าจะมาสั่งของโดยดูแบบจากสินค้าที่มีอยู่ภายในร้านบ้าง ออกแบบเองบ้างหรือเอาแบบมาให้ดูแล้วช่วยกันคิดแบบ ต่อจากนั้นจะต่อรองราคากัน โดยคิดเป็นรายชิ้นและสั่งทำกันเป็นทีละร้อยหรือพันๆชิ้น ถ้าของในร้านพ่อเลี้ยงมีไม่พอหรือไม่ได้ทำสินค้าประเภทนั้นก็จะแนะนำให้ไปที่ร้านของคนในหมู่บ้าน เช่นถ้าลูกค้าต้องการสินค้าประเภทเครื่องปั้นดินเผาก็จะแนะนำให้ไปที่โรงงานของพ่อเลี้ยงยุทธนาเป็นต้น บางทีลูกค้าจะสั่งของทาง fax ก็มีแต่จะต้องเป็นลูกค้าที่รู้จักกันดีแต่จะต้องวางมัดจำเป็นเงินสดหรือโอนบัญชีมาเรียบร้อยแล้ว

เมื่อได้แบบและต่อรองราคากันตลอดจนรู้กำหนดเวลาการส่งของเรียบร้อยแล้ว พ่อเลี้ยงจะขอให้ลูกค้าวางมัดจำไว้อย่างน้อยร้อยละ ๔๐ - ๕๐ ของราคาสินค้าก่อน และจำต้องจ่ายงวดสุดท้ายให้หมดก่อนจึงจะส่งของไปให้ ลูกค้าของพ่อเลี้ยงมีทั้งชาวอเมริกัน ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย ได้หวัน เยอรมัน

พ่อเลี้ยงธงชัยได้รับรางวัลดีเด่นด้านศิลปหัตถกรรมประจำปี ๒๕๔๑ จากสถาบันบ้านราชมณฑล

• สำหรับขั้นตอนในการทำอาชีพธุรกิจค้าขายไม้แกะสลักและงานไม้ของพ่อเลียงมีดังนี้

๑. ลูกค้านำตัวอย่างสินค้าไม้แกะสลักและงานไม้มาให้ดู แล้วสั่งให้ทำตามแบบ/ลูกค้าเลือกสินค้าตามแบบที่มีในร้าน

๒. ต่อรองราคา เขียน code สินค้าแล้วให้วางเงินมัดจำ

๓. ผลิตสินค้าให้ลูกค้า หรือรวบรวมสินค้าให้ลูกค้า

๔. ให้ลูกค้าโอนเงินที่เหลือมาให้

๕. ส่งของให้ shipping ส่งของไปให้ลูกค้าโดยให้ลูกค้าจ่ายค่าขนส่งและทำเรื่องเปิด LC

เอง

สำหรับเรื่องปัญหาของการทำธุรกิจค้าขายไม้แกะสลักนั้นพ่อเลียงธงชัยเล่าว่าส่วนใหญ่เกิดจากการทำหุ่นไม้แกะสลักให้ลูกค้าไม่ทันกำหนดเวลาซึ่งเป็นปัญหามากสำหรับลูกค้าต่างประเทศ พ่อเลียงต้องไปซื้อหาสินค้าหรือว่าจ้างระดมคนงานผลิตสินค้าให้ทันตามกำหนดเวลาไมเช่นนั้นจะถูกปรับ ส่วนเรื่องการเจรจาด้วยภาษาต่างประเทศเพื่อการต่อรองราคาหรือการตกลงเรื่องแบบนั้นพ่อเลียงกลับเห็นว่าไม่เป็นปัญหาเนื่องจากใช้การเขียนตัวเลขต่อรองราคาหรือใช้ภาษามือตกลงกันแต่ก็ยอมรับว่าการรู้ภาษาต่างประเทศจะช่วยให้การติดต่อค้าขายสะดวกเร็วขึ้น ในปัจจุบันพ่อเลียงก็กำลังเรียนภาษาต่างประเทศเพิ่มเติมอยู่

ลักษณะคุณค่าทางวัฒนธรรมที่พบในงานอาชีพงานไม้แกะสลักและงานอาชีพที่เกี่ยวข้อง

งานไม้แกะสลักและงานไม้ที่เป็นผลผลิตของชาวบ้านถวายเป็นได้มีคุณค่าเฉพาะในส่วนที่เป็นสินค้าสำคัญของชาวบ้านที่ทำรายได้ให้แก่หมู่บ้านนี้ปีละหลายสิบล้านบาทเท่านั้น หากแต่มีคุณค่าในเชิงศิลปะทั้งการแกะสลักเป็นลวดลายงดงาม การตกแต่งทำสีประดับลวดลายด้วยเส้นสีและกระจกตลอดจนการลงรักปิดทองอย่างงดงามเป็นที่ชื่นชอบของทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และที่สำคัญคือมีคุณค่าในเชิงแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมในวิถีชีวิตของชาวบ้านอีกด้วย

๑. วัฒนธรรมทางโครงสร้างเศรษฐกิจแบบเครือข่ายของหมู่บ้านถวาย การทำอาชีพงานไม้แกะสลักและงานไม้ของชาวบ้านถวายมีความสัมพันธ์กับอาชีพงานตกแต่งไม้แกะสลัก และอาชีพธุรกิจค้าขายไม้แกะสลักทำให้เกิดเครือข่ายทางเศรษฐกิจระหว่างงานอาชีพทั้งสาม เกิดลักษณะการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างคนในอาชีพทั้งสามอย่างแยกออกจากกันไม่ออก ชาวบ้านถวายที่ทำงานทั้งสามอาชีพมีการปะทะสังสรรค์กันตลอดเวลาและในลักษณะของการสอดคล้องกันเป็นอย่างดีเพื่อให้ได้งานไม้แกะสลักและงานไม้ที่สมบูรณ์ตามแบบที่ลูกค้าต้องการ เมื่อมีการสั่งสินค้าไม้แกะสลักชิ้นหนึ่งๆคนในอาชีพทั้งสามจะต้องติดต่อสื่อสารถึงกันเพื่อรับรู้ลักษณะของงานที่จะต้องทำร่วมกันเพราะจะต้องทำงานประสานกันเพื่อให้ได้งานชิ้นนั้นไม่อาจจะทำเพียงลำพังให้

งานนั้นเสร็จสมบูรณ์ได้ในตัวเอง ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบเครือข่ายเช่นนี้ทำให้ชาวบ้านต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่นเป็นลักษณะที่เข้มแข็งของหมู่บ้านนี้ เพราะถ้าอาชีพใดอาชีพหนึ่งไม่อาจดำเนินต่อไปได้จะส่งผลให้อาชีพที่เหลือต้องพลอยได้รับผลกระทบไปด้วย ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยชี้ประเด็นสภาพความเป็นไปที่กำลังเกิดขึ้นในหมู่บ้านนั้นคือการย้ายออกจากหมู่บ้านของชาวบ้านจำนวนไม่น้อย ทำให้หลายบ้านในหมู่บ้านมีสภาพเป็นบ้านร้างเนื่องจากชาวบ้านย้ายออกไปจากหมู่บ้านเพื่อไปหางานอาชีพอื่นทำนอกหมู่บ้านและได้นำปัญหานี้ขึ้นมาพูดในที่ประชุมหมู่บ้านและได้เสนอให้มีการแก้ไขโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างคนในหลายๆอาชีพจึงได้รับการตอบสนองในเชิงบวกจากชาวบ้าน ทั้งนี้เพราะชาวบ้านคุ้นเคยและยอมรับวัฒนธรรมการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและพร้อมที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันในลักษณะเครือข่ายทางโครงสร้างเศรษฐกิจอยู่แล้ว ทั้งยังเห็นด้วยว่าเมื่อเกิดปัญหามันขึ้นจะต้องส่งผลกระทบต่อตนเองด้วยในเวลาต่อมา

๒. วัฒนธรรมการเรียนรู้งานอาชีพแบบสังคมประกิต (Socialization) ชาวบ้านถวายเป็นผู้รู้การทำงานอาชีพทั้งสามคืออาชีพการทำไม้แกะสลักและงานไม้ อาชีพตกแต่งงานไม้แกะสลักและอาชีพธุรกิจค้าขายไม้แกะสลัก โดยใช้ลักษณะสังคมประกิตหรือการเรียนรู้จากการเข้าร่วมปะทะสังสรรค์กับผู้ที่อยู่ในอาชีพนั้นๆ เริ่มตั้งแต่พ่อเฒ่า ปู่เฮื่อน และพ่อหนานแก้วต้นกำเนิดของงานอาชีพเหล่านี้ได้เข้าไปฝึกงานเป็นลูกจ้างทำงานให้กับร้านน้อมสินในเมืองเชียงใหม่จนกระทั่งมีฝีมือสามารถทำงานอาชีพงานไม้แกะสลักได้เป็นที่พอใจของลูกจ้างถึงกับตามมาสั่งงานให้ทำที่หมู่บ้านถวายจึงได้ลาออกจากการเป็นลูกจ้างและหันมารับงานอย่างเป็นอิสระที่หมู่บ้านถวายและเมื่อมีงานมากขึ้นจึงได้ฝึกลูกมือซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านถวายและเป็นลูกหลานให้รู้จักการทำงานในอาชีพงานไม้แกะสลักและงานไม้ตลอดจนการทำไม้เกาเป็นของโบราณ ลักษณะการถ่ายทอดและการเรียนรู้งานอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้านถวายได้ดำเนินรอยตามคนรุ่นแรกๆ มาในลักษณะการฝึกเรียนรู้จากคนในอาชีพ และจากการสังเกตดูการแกะสลักไม้และตกแต่งไม้ของผู้ใหญ่ในหมู่บ้านมาโดยตลอด และแม้แต่คนต่างหมู่บ้านหรือแม้แต่ชาวต่างประเทศเมื่อต้องการทักษะความรู้เกี่ยวกับอาชีพงานไม้แกะสลักก็จะมาฝากตัวเป็นลูกจ้างฝึกงานกับคนในอาชีพนี้ในหมู่บ้านถวาย ดังนั้นเด็กลูกหลานของชาวบ้านถวายส่วนใหญ่จึงมีพื้นฐานการทำงานไม้แกะสลักและการตกแต่งไม้หรือแม้แต่การทำการค้าขายไม้แกะสลักเนื่องจากทุกคนเคยลงมือช่วยเหลืองานของผู้ใหญ่ในบ้านของตนมาแล้วทั้งสิ้น

วัฒนธรรมการเรียนรู้และการถ่ายทอดฝีมือการแกะสลัก ลวดลายการตกแต่งไม้โดยลักษณะสังคมประกิตทำให้เกิดการถ่ายทอดความชำนาญเฉพาะอย่างซึ่งกันและกันจากครอบครัวหนึ่งไปยังอีกครอบครัวหนึ่ง ดังนั้นสินค้าไม้แกะสลักที่พบในหมู่บ้านถวายจึงมีลักษณะคล้ายคลึง

กันทั้งรูปร่างและศิลปะการแกะสลักแต่ต่างไม้ วัฒนธรรมนี้ทำให้ชาวต่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับ
ลัทธิศิลปะแบบไม้แกะสลักและการตกแต่งงานไม้ไม่เข้าใจและไม่พอใจเป็นอย่างมากเนื่องจากไม่
สามารถบังคับให้ชาวบ้านถวายเป็นพุทธบูชาด้วยเทคนิควิธีและรูปแบบให้กันและกันได้ซึ่งชาวต่าง
ประเทศมองว่าเป็นการแอบลอกเลียนแบบหรือล่วงละเมิดลิขสิทธิ์

๓. วัฒนธรรมการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมและความจำเป็น จาก
การศึกษาประวัติของหมู่บ้านถวายเป็นพุทธบูชาทำให้ทราบว่าแต่เดิมชาวบ้านถวายเป็นพุทธบูชาไม่ได้ทำอาชีพงานไม้แกะ
สลักแต่ยึดอาชีพเป็นเกษตรกรมาเป็นเวลานานแล้ว แต่การเปลี่ยนอาชีพจากการเป็นเกษตรกรมา
ทำอาชีพงานไม้แกะสลักและงานไม้เริ่มเกิดขึ้นในช่วงต้นปีพ.ศ. ๒๕๐๐ ซึ่งเป็นช่วงที่น้ำท่วม พื้นที่
แห้งแล้งทำการเกษตรไม่ได้ผลชาวบ้านถวายเป็นพุทธบูชาจนต้องหาทางช่วยตัวเองด้วยอาชีพอื่น พ่อ
เลี้ยงจึงได้ให้สัมภาษณ์ถึงสภาพของหมู่บ้านถวายเป็นพุทธบูชาในช่วงนั้นไว้ดังนี้

ช่วงปี ๒๕๐๐ บ้านถวายเป็นพุทธบูชาแห้งแล้งมาก ยากจนกันมากมีแต่ขโมยและโจร
แถวนี้เป็นทุ่งนาแห้งแล้ง วิวถวายเป็นพุทธบูชามีแต่หนังแต่กระต๊าก ตอนนั้นผมกับอาจารย์ใหญ่ยังเป็นเด็ก
น้อยกันอยู่แต่จำสภาพได้เป็นอย่างดี แต่มีใจมุ่งมั่นจะเห็นบ้านถวายเป็นพุทธบูชาไม่อดยากกันอีก พ่อเป็น
หนุ่มก็ร่วมมือกันกับคนหลายๆคนมีพ่อหลวง บุญธรรม พรหม และบุญหนาและคนอื่นๆอีกช่วยกัน
หาทางทำให้บ้านเราเจริญขึ้น ช่วยกันสานต่องานอาชีพไม้แกะสลักที่พวกพ่อเฮือน พ่อหนานแดง
และพ่อใจมาเป็นต้น ไปฝึกเป็นลูกจ้างเขา พวกเราต้องหันมาจับอาชีพนี้แทนทำนาที่ไม่ได้ผล ขายก็
ไม่ได้เงินให้หายอดยาก ถ้าปล่อยไปแบบนี้ชาวบ้านเราจะอยู่ไม่รอด.....

พร้อมกันนี้เมื่อได้รู้ว่าคุณสมบัติผู้วิจัยมาเพื่อมาศึกษาหาทางเปลี่ยนแปลงสภาพที่ตกต่ำของงาน
อาชีพงานแกะสลักไม้ มาทำให้งานอาชีพนี้พัฒนาขึ้นเพื่อทำให้หมู่บ้านถวายเป็นพุทธบูชาพัฒนาขึ้นพ่อเลี้ยง
จึงได้แสดงการสนับสนุนและเห็นด้วยว่าหมู่บ้านถวายเป็นพุทธบูชากำลังลำบากเนื่องจากการค้าขายไม้แกะสลัก
เริ่มประสบปัญหาทั้งจากสภาพเศรษฐกิจในระดับมหภาคและจากการแข่งขันกับพ่อค้าอาชีพเดียว
กันในต่างอำเภอและต่างหมู่บ้านจนทำให้ชาวบ้านถวายเป็นพุทธบูชาหลายคนล้มเลิกอาชีพนี้ไปแล้วดังนั้นถ้า
สามารถหาทางปรับเปลี่ยนงานอาชีพทำให้งานอาชีพนี้พัฒนาขึ้นก็น่าจะเป็นการดี

วัฒนธรรมการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงนี้พ่อใจซึ่งเป็นคนรุ่นบุกเบิกงานอาชีพไม้แกะ
สลักได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้

ช่วง ๔๐ ปีที่แล้วชาวบ้านถวายเป็นพุทธบูชายากจนกันมาก ไม่มีจะกินเพราะฝนแล้งเหลือเกิน
ถ้าไม่ออกไปทำงานในเมืองถูกเมียก็อดตาย ต้องขี่จักรยานเก่าๆเข้าไปทำงานในตัวเมือง หน้าฝนก็

ต้องตากฝนไปทำงานทั้งวันๆ ไปเป็นลูกจ้างที่ร้านน้อมสินทำไม้แกะสลัก ซ่อมเครื่องไม้โบราณทำ
ไปๆก็ชำนาญมีลูกค้ามาสั่งมีงานมาส่งให้เลขรับทำอยู่ที่บ้านเราแทน ไม่ต้องเดินทางไกลอีก

จากตัวอย่างข้อมูลข้างต้นทำให้เห็นว่าชาวบ้านถวายเป็นวัฒนธรรมการยอมรับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมที่จะพัฒนาตัวเองซึ่งวัฒนธรรมนี้อาจจะต่างไปจากหลายๆหมู่บ้านที่นิยมยึดมั่นกับ
วัฒนธรรมดั้งเดิมทั้งไม่ยอมเปลี่ยนแปลงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นจะทำให้เกิดพัฒนาการก็ตาม
หลักฐานแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมการยอมรับการเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม
นั้นยังสามารถเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและลวดลายการแกะสลักไม้และการทำสีไม้
ซึ่งจะมีลวดลายและสีสรรเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของตลาดและตามสมัยนิยมไม่ได้ยึดทำ
แต่ไม้แกะสลักแบบโบราณเหมือนในอดีตแต่อย่างเดียวนั่น

๔. วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายพอใจในสภาพชีวิตและเศรษฐกิจแบบพอเพียง

จากการศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ทักษะการมองการดำเนินชีวิตของชาวบ้านถวายผู้วิจัยพบว่าชาว
บ้านประสงค์จะใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ทำงานสบายๆและมีพอกินพอใช้อยู่ภายในหมู่บ้าน
วัฒนธรรมแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนจากการที่ชาวบ้านถวายส่วนใหญ่พอใจที่จะรับงานจากโรงงาน
มาทำที่บ้าน ใช้เวลาว่างจากการประกอบภาระกิจในครอบครัวทำงานที่ต้องใช้เวลา ใช้ความประณีต
หลายขั้นตอนค่อยๆทำเมื่อทางโรงงานต้องการงานเร่งจึงระดมสมาชิกในครอบครัวมาช่วยกัน ซึ่ง
เหตุการณ์เช่นนี้ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยนักและถ้าเกิดขึ้นทางโรงงานจะต้องอาศัยความสนิทสนมส่วนตัว
ผลักดันให้ชาวบ้านช่วยทางโรงงาน

ประเด็นความพอใจต่อรายได้แบบพอเพียงของชาวบ้านแสดงให้เห็นจากการให้
สัมภาษณ์ของชาวบ้านส่วนใหญ่ที่ประกอบการค้าขายสินค้าไม้แกะสลักอยู่ที่บ้าน ชาวบ้านเหล่านี้
ต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าการค้าขายนั้นถ้าลูกค้าต่อราคาไม่มากเกินไปนักพอคุ้มทุนที่ลงไปก็จะ
ขายให้ซึ่งน้อยคนนักที่จะคิดรวมค่าแรงของตนลงไปเป็นราคาต้นทุนของสินค้าด้วย รายได้ที่ได้เท่า
ที่สังเกตชาวบ้านได้ใช้ในเรื่องการกินการอยู่แบบพื้นเมือง และการศึกษาของบุตรหลานและที่พอมี
เหลือจะใช้ในการทำบุญที่วัดต้นแก้วซึ่งเป็นวัดประจำหมู่บ้าน ส่วนการใช้จ่ายเรื่องเสื้อผ้าเครื่อง
นุ่มนวลก็ดีหรือการสันตนาการและที่อยู่อาศัยแทบจะมองไม่เห็น

นอกจากนี้ชาวบ้านยังให้สัมภาษณ์ด้วยว่าการที่เปลี่ยนอาชีพจากการทำนา และรับ
จ้างเป็นแรงงานรับเหมาก่อสร้าง หรือเป็นลูกจ้างในเมืองมาทำอาชีพงานแกะสลักไม้ หรืองาน
ตกแต่งงานไม้แกะสลักนั้นก็ด้วยเหตุผลที่ว่าการทำงาน และการรับจ้างแบกหามนั้นเหนื่อยหนักแรง
และที่สำคัญคือต้องออกไปทำนอกหมู่บ้านต้องใช้เวลาการเดินทาง ถ้าเป็นหน้าฝนยิ่งเดินทางลำบาก

ดังนั้นการเปลี่ยนอาชีพมาเป็นการทำงานอยู่ภายในหมู่บ้านแม้จะได้รายได้ไม่สม่ำเสมอแต่ก็สบายกว่าและพอเพียงกับความเป็นอยู่แล้ว

กระบวนการถ่ายทอดทักษะการทำงานไม้แกะสลัก: เปรียบเทียบการถ่ายทอดตามภูมิปัญญาพื้นบ้านกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

จากการสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการและจากการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการกับชาวบ้านถวายส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกลุ่มที่ประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักและงานไม้ผู้วิจัยพบว่าชาวบ้านไม่ได้ให้ความสำคัญกับการนำทักษะและความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพงานแกะสลักไม้และงานไม้เข้าไปสอนในสถาบันโรงเรียนเท่าไรนัก ส่วนใหญ่มองว่าเป็นงานที่เด็กๆ เรียนรู้จากการช่วยทำงานที่บ้านอยู่แล้วและก็ทำกันเป็นอยู่แล้วไม่น่าจะต้องนำไปสอนกันอีก ในขณะที่เมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์ครูโรงเรียนบ้านดั้นแก้วที่เคยรับผิดชอบสอนงานไม้แกะสลักและงานไม้ในโรงเรียนก็พบว่าครูเองก็หนักใจกับการสอนวิชานี้เนื่องจากไม่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในงานดังกล่าวมากนัก นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนวิชานี้เป็นอย่างมาก แต่สิ่งที่น่าจะเป็นอุปสรรคใหญ่ที่สุดคือการที่ไม่มีนักเรียนมาเลือกเรียนวิชางานอาชีพนี้ส่วนใหญ่ไปเลือกเรียนเรื่องอาชีพอื่นๆ เช่น เป็นช่างไฟฟ้า ช่างซ่อมรถ เครื่องเห็นว่าจะน่าจะเป็นประโยชน์ในการออกไปประกอบอาชีพในตัวเมืองเชียงใหม่ต่อไป

อย่างไรก็ตามผู้ที่รับผิดชอบการสอนงานไม้แกะสลักซึ่งได้แก่อาจารย์ตำรวจมโหรีให้ข้อมูลว่าเคยมีการเปิดสอนวิชาอาชีพนี้ในพ.ศ. 2534 เมื่อโรงเรียนบ้านดั้นแก้วเริ่มเข้าร่วมโครงการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นปีแรก อาจารย์ตำรวจมโหรีให้ฟังว่าขณะนั้นมีนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งแปดคนซึ่งเป็นนักเรียนที่เหลืจากกลุ่มที่ไปศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาแล้วมาเรียนที่โรงเรียนบ้านดั้นแก้ว ทางโรงเรียนได้เปิดสอนวิชาการตกแต่งไม้แกะสลักและงานไม้เนื่องจากเห็นว่าเป็นงานอาชีพที่นักเรียนสามารถออกไปหางานทำในหมู่บ้านได้ง่ายที่สุดทั้งยังไม่ต้องใช้งบประมาณในการจัดการเรียนการสอนมากนักจึงได้กำหนดให้นักเรียนทั้งหมดลงเรียนวิชานี้ ในการจัดการเรียนการสอนวิชานี้ในเบื้องต้นอาจารย์ตำรวจมโหรีได้ติดต่อประสานงานกับภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งในที่นี้คือผู้เชี่ยวชาญการตกแต่งงานไม้ที่มีกิจการโรงงานทำเรื่องนี้อยู่โดยตรงเพื่อให้เป็นหลักในการถ่ายทอดทักษะดังกล่าวให้นักเรียนกลุ่มนี้ สำหรับในกรณีโรงเรียนบ้านดั้นแก้วนี้ยังเคยได้ครูในโรงเรียนคนหนึ่งคืออาจารย์เพ็ญศรีครูชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งซึ่งเป็นเจ้าของโรงงานตกแต่งงานไม้แกะสลักรับนักเรียนไปให้คนงานช่วยสอนให้

อาจารย์สำรวจพบว่าในปีต่อมาคือพ.ศ. 2535 หลังจากที่วิชาแขนงงานไม้ได้รับการบรรจุให้เป็นงานในกลุ่มวิชาเลือกปรากฏว่าไม่มีนักเรียนในโรงเรียนบ้านต้นแก้วสนใจมาเลือกเรียน และเป็นเช่นนี้มาโดยตลอดทำให้ทางโรงเรียนต้องปิดวิชานี้ลงโดยปริยาย

แม้ว่าการถ่ายทอดทักษะเกี่ยวกับการทำงานไม้แกะสลักและงานไม้ของโรงเรียนบ้านต้นแก้วจะเป็นการประสานงานระหว่างครูผู้รับผิดชอบกับภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งประกอบอาชีพนี้ และเป็นการให้ผู้ประกอบอาชีพเป็นผู้สอนให้นักเรียน โดยตรงเพื่อให้ประสบการณ์ที่ถูกต้องตามวิถีการทำงานของคนบ้านและเป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงานที่แท้จริงก็ตามแต่ผู้วิจัยพบว่ากระบวนการของการถ่ายทอดและเรียนรู้ทักษะความรู้ที่เกิดขึ้นในกรณีดังกล่าวมีข้อจำกัดที่ทำให้ไม่เหมือนกับการถ่ายทอดและการเรียนรู้ทักษะงานอาชีพที่ทำกันอยู่ในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพนี้หลายลักษณะด้วยกัน

ลักษณะแรก คือการเรียนการสอนตามแบบของโรงเรียนนั้นมีการทำแผนการสอนโดยอาจารย์สำรวจกำหนดขั้นตอนของการทำงานอาชีพตกแต่งงานไม้เป็นแนวทางให้กับนักเรียนทั้งยังมีเกณฑ์ในการประเมินผลงานของนักเรียนทั้งในด้านการทำงานกลุ่มและการทำงานเป็นรายบุคคล นักเรียนจะต้องทำงานเป็นขั้นๆตามกระบวนการทำงานที่วางไว้อย่างเคร่งครัดภายใต้การควบคุมของอาจารย์ซึ่งในการทำงานในชีวิตจริงของชาวบ้านแล้วไม่จำเป็นจะต้องเป็นเช่นนั้น อาจจะมีการข้ามขั้นบ้าง หรือสลับขั้นตอนบ้างซึ่งทั้งนี้แล้วแต่การพลิกผันของเหตุการณ์และกรณีซึ่งคนที่อยู่ในอาชีพนี้หรือเคยทำงานนี้มาก่อนจะรู้ว่าควรจะทำอย่างไร และการฝึกงานของคนในอาชีพนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการฝึกผู้เรียนหรือคนงานที่มีพื้นฐานในการทำงานนี้มาก่อนดังนั้นแม้จะเป็นการเรียนรู้อย่างแบบลองผิดลองถูกเอาเองจนรู้ว่าในกรณีใดที่จะต้องข้ามขั้นใดและขั้นใดควรสลับกันก็ไม่ได้ใช้เวลามากนัก แต่ในกรณีของการฝึกนักเรียนนั้นทางโรงงานไม่ค่อยสะดวกใจให้นักเรียนลองผิดลองถูกเองทั้งนี้เพราะนอกจากจะเป็นการสิ้นเปลืองเวลาของทางโรงงานแล้วยังสิ้นเปลืองหุ่นไม้แกะสลักอีกด้วย

นอกจากการสัมภาษณ์คนงานและอาจารย์เพ็ญศรีเจ้าของโรงงานที่ทางโรงเรียนส่งนักเรียนไปเรียนรู้งานตกแต่งงานไม้แกะสลักผู้วิจัยพบว่าการเตรียมแผนการสอนเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานในอาชีพงานตกแต่งงานไม้ของครูนั้นครูทำขึ้นมาเองจากประสบการณ์และความรู้ของครูทางโรงงานมีส่วนร่วมรับรู้บ้าง ส่วนใหญ่จะตกลงกันเรื่องเป้าหมายหลักของการฝึกงานแล้วทางโรงงานจะฝึกนักเรียนให้ได้ตามเป้าหมายนั้นๆอาจจะไม่ได้ดำเนินไปตามขั้นตอนที่วางไว้ในแผนการสอนของอาจารย์สำรวจ และแม้ว่าอาจารย์สำรวจจะเข้าไปดูการทำงานของนักเรียนบ้างแต่ก็ไม่ได้เป็นผู้ลงมือฝึกหรือสอนให้นักเรียนเองโดยตรง แต่เมื่อถึงขั้นการประเมินผลงานอาจารย์

ถ้ารวมจะเป็นผู้ตัดสินเพียงผู้เดียวไม่ได้ให้คนงานซึ่งเป็นคนฝึกและสอนนักเรียนมีส่วนร่วมด้วยแต่อย่างใด ในเรื่องนี้แตกต่างไปจากสภาพของการ “ประเมิน” ผลงานของคนงานในอาชีพนี้ซึ่งจะมุ่งเน้นผลงานที่ได้คุณภาพและมาตรฐานตามแบบที่ได้รับใบสั่งจากลูกค้าเป็นหลักดังนั้นหัวหน้างาน (foreman) ของโรงงานจะเป็นผู้นำงานนั้นไปตรวจหรือจัดการซ่อมแก้ไขก่อนที่จะส่งไปให้ลูกค้าต่อไป

ลักษณะของความไม่ประสานกันระหว่างวิธีการเรียนการสอนซึ่งรวมถึงวิธีการประเมินผลงานและเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลงานของทางโรงเรียนกับวิธีการของทางโรงงานทำให้เกิดปัญหากับผลผลิตที่นักเรียนทำได้ ผลงานของนักเรียนนั้นอาจารย์เพ็ญศรีเล่าว่าไม่สามารถนำออกขายได้เนื่องจากคุณภาพยังไม่ได้ตามเกณฑ์ของโรงงานดังนั้นจึงนำมาตั้งแสดงไว้ที่โรงเรียนเป็นผลงานของนักเรียนซึ่งถ้าหากการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพตกแต่งงานไม้แกะสลักของโรงเรียนมุ่งจะให้เป็นอาชีพของนักเรียนต่อไปได้จริง ทำให้ทางชุมชนยอมรับฝีมือของนักเรียนและคัดเลือกนักเรียนเข้าทำงานในโรงเรียนต่อไปการจัดการเรียนการสอนและวิธีการประเมินผลคงจะต้องได้รับการศึกษาถึงขั้นตอนรายละเอียดเพื่อพัฒนาให้มีความสอดคล้องกันระหว่างกระบวนการเรียนรู้ระหว่างทางโรงเรียนกับชุมชนให้มากกว่าที่เป็นอยู่

ลักษณะที่สอง คือเรื่องเป้าหมายของการฝึกที่แตกต่างกันระหว่างการฝึกนักเรียนในโรงเรียนตามหลักสูตร กับการฝึกคนทำงานในสถานประกอบอาชีพ กล่าวคือเป้าหมายของการฝึกนักเรียนอยู่ที่การให้นักเรียนสามารถทำงานนั้นพอได้ มีลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน (ขยัน ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ ประณีต เป็นระเบียบไม่รังเกียจการใช้แรงงาน ฯลฯ) และที่สำคัญคือเป็นผู้มีความคิดวิเคราะห์และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในขณะที่การฝึกคนทำงานนั้นอยู่ที่การให้คนทำงานสามารถผลิตงานได้อย่างชำนาญและรวดเร็ว ได้งานตามแบบที่กำหนดไว้ให้ซึ่งไม่ได้เน้นการฝึกลักษณะนิสัยที่ดีของคนงานเป็นกรณีพิเศษหรือส่งเสริมให้คนงานทำงานสร้างสรรค์ได้ตามใจจนผลิตงานไม่ตรงตามแบบที่ลูกค้าสั่ง ดังนั้นเมื่ออาจารย์สำรวจส่งนักเรียนไปฝึกงานในโรงงานผลิตไม้แกะสลักและงานไม้ได้ระยะหนึ่งและได้ผลิตงานออกมาให้เจ้าของโรงงานพิจารณาก็พบว่าทางโรงงานไม่สามารถขายผลผลิตที่นักเรียนทำให้ได้และผลที่ตามมาคือทางโรงงานไม่ได้ติดต่อขอให้นักเรียนไปฝึกงานให้อีกเลยซึ่งเผชิญเป็นช่วงจังหวะที่ไม่มีนักเรียนมาลงเรียนวิชานี้ด้วยพอดีจึงไม่เกิดปัญหาอะไร สรุปคือในขณะที่เป้าหมายของการฝึกงานอาชีพให้นักเรียนนั้นจุดเน้นอยู่ที่การฝึกนักเรียน แต่การฝึกงานให้คนงานในสถานประกอบอาชีพจุดเน้นกลับอยู่ที่ตัวผลงานและความพึงพอใจของลูกค้ามากกว่า

ลักษณะที่สาม อยู่ที่เกณฑ์หลักในการตัดสินประเมินประสิทธิภาพของผู้เรียน ในขณะที่การถ่ายทอดทักษะการตกแต่งงานไม้ให้กับนักเรียนนั้นทั้งอาจารย์และผู้ประกอบอาชีพงานนี้จะมุ่งเน้นที่กระบวนการทำงานเป็นทีมของนักเรียน การให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม และมุ่งให้นักเรียนแต่ละคนสามารถทำงานทุกขั้นตอนและทุกอย่างจนสำเร็จได้ผลผลิตออกมา แต่สำหรับหลักที่ใช้ประเมินคนทำงานในอาชีพนี้แล้วจะอยู่ที่การทำงานในส่วนที่ตนรับผิดชอบอยู่ให้แล้วเสร็จอย่างรวดเร็ว และได้ปริมาณงานตามที่กำหนดให้ซึ่งหมายความว่าคนงานคนหนึ่งๆ ไม่จำเป็นที่จะต้องสามารถให้ผลผลิตขั้นสุดท้ายออกมาแต่จะต้องทำงานขั้นที่ได้รับมอบหมายมาให้เสร็จทันเวลาได้ ยกตัวอย่างเช่นในการทำงานตกแต่งงานไม้แกะสลักนั้นคนงานคนที่หนึ่งอาจจะรับผิดชอบทำหน้าที่เผาไม้และขัดไม้ให้เรียบ อีกคนหนึ่งมีหน้าที่ซ่อมอุดรูไม้ที่แตกหรือเป็นร่อง และอีกคนหนึ่งทำหน้าที่ติดสีเส้นเป็นต้น แต่ละคนก็จะมุ่งทำงานในแผนกของตนแต่อย่างเดียวไม่ต้องทำทั้งเผาไม้ ซ่อมไม้ไปจนถึงติดสีเส้นและ ฯลฯ ทุกงานจนได้ผลผลิตสุดท้ายคือไม้แกะสลักที่ตกแต่งจนดูสวยงามพร้อมที่จะออกจำหน่ายได้ การประเมินการทำงานของกลุ่มจะเป็นการประเมินผลงานของกลุ่มมากกว่าที่กระบวนการทำงานของกลุ่ม

แต่สำหรับนักเรียนแล้ว นักเรียนคนหนึ่งๆ จะต้องสามารถเรียนรู้งานทุกขั้นตอนและจะต้องทำงานนั้นจนสำเร็จได้ผลงานขั้นสุดท้ายมาซึ่งการประเมินจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการทำงานแต่ละขั้นและขึ้นอยู่กับผลงานขั้นสุดท้ายที่ผลิตได้ ทั้งยังมีการประเมินกระบวนการทำงานกลุ่มของนักเรียนแต่ละคนอีกด้วย

ลักษณะที่ดี เป็นเรื่องความแตกต่างระหว่างแรงจูงใจในการทำงานตกแต่งงานไม้แกะสลัก กล่าวคือแรงจูงใจในการทำงานตกแต่งไม้แกะสลักอยู่ที่คะแนนและการยอมรับของครูต่อผลงานที่ทำแม้ว่าทางสถานประกอบอาชีพจะแบ่งรายได้ที่ได้จากการขายผลผลิตที่ได้ให้บ้างก็เป็นเพียงจำนวนเงินเล็กน้อยและบางครั้งก็ไม่ได้รับเลยเนื่องจากขายผลผลิตนั้นไม่ได้ ดังนั้นจึงอาจส่งผลให้นักเรียนที่ไปฝึกงานนั้นไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการเรียนรู้งานตกแต่งงานไม้ในชีวิตประจำวันนอกจากจะเป็นงานที่ต้องทำเพื่อให้ได้คะแนนผ่าน แต่สำหรับแรงจูงใจที่เข้าของประกอบการให้กับคนงานนั้นคือการให้ค่าจ้างแรงงานตามจำนวนชิ้นงานที่ให้ทำและการให้งานทำอย่างต่อเนื่องซึ่งทำให้คนงานต้องขวนขวายเรียนรู้การทำงานให้ได้ทันเวลาและมีคุณภาพที่ดีพอเพื่อจะได้รับการว่าจ้างให้ทำงานนั้นต่อไปอย่างสม่ำเสมอทั้งนี้เพื่อรายได้ที่มั่นคงของครอบครัว

ลักษณะที่ห้า คือความแตกต่างระหว่างเกณฑ์การเลือกนักเรียนเพื่อนำมาฝึกทักษะการตกแต่งงานไม้แกะสลักกับเกณฑ์การเลือกคนงานมาทำงานในอาชีพงานนี้ ในขณะที่การเลือกนักเรียนที่กระทำกันนั้นจะดูที่ความสนใจและความสมัครใจ การเลือกคนมาฝึกทำงานในอาชีพนี้

จะดูที่ความอดทน ความมีใจรักไปจนถึงพรสวรรค์ในการทำงานนี้ ดังนั้นการส่งนักเรียนที่ไม่ได้มีคุณสมบัติที่จะฝึกงานได้ตามที่สถานประกอบอาชีพนี้เคยรับยอมทำให้เกิดช่องว่างของการฝึกอยู่ไม่น้อยซึ่งทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ประกอบอาชีพนี้จะต้องเป็นผู้ฝึกทักษะให้นักใจ ชกตัวอย่างเช่นพ่อใจมาถึงกับเอ่ยปากว่าการทำอาชีพนี้นั้นถ้าคนที่มาขอฝึกงานด้วยไม่อดทน ไม่มีใจรักจริงๆ แล้วพ่อใจจะไม่ถ่ายทอดวิชาให้เพราะฝึกไปเรียนไปก็เสียเวลา เสียของเปล่าๆ แต่ในกรณีของนักเรียนนั้นครู ไม่สามารถจะเลือกเช่นนั้น ได้ถ้านักเรียนแสดงความสนใจและต้องการจะเรียนก็ต้องให้ลงเรียน ผลที่ตามมาคือนักเรียนเองก็เบื่อที่จะเรียนและผู้สอนก็เบื่อที่จะสอนทั้งผลงานที่ได้ก็ไม่ได้และไม่เป็นที่ยอมรับของตลาด

จากลักษณะความแตกต่างของการถ่ายทอดทักษะและการเรียนรู้งานตกแต่งไม้แกะสลักตลอดจนเงื่อนไขต่างๆระหว่างคนในอาชีพงานนี้กับสถาบันโรงเรียนทำให้ต้องมีการวิเคราะห์และทบทวนการสร้างหลักสูตรงานอาชีพกันใหม่ ที่ไม่ใช่การมุ่งเน้นวิธีการสร้างหลักสูตรตามหลักทฤษฎีทางวิชาการตามการรับรู้และความเข้าใจของนักวิชาการเป็นเกณฑ์ในการสร้าง ไม่ใช่การสร้างหลักสูตรที่วางข้อกำหนดการฝึกที่มีขั้นตอนที่เข้มงวดไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้ที่แท้จริงของคนทั้งยังไม่เปิดช่องให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ในกรณีของการออกแบบเอง) และไม่ได้ให้ความสำคัญกับแรงจูงใจที่จำเป็นสำหรับคนที่ประกอบอาชีพนั้นๆ

ข้อเสนอแนะในการสร้างหลักสูตรงานอาชีพไม้แกะสลักและงานไม้ โดยเฉพาะในกรณีของงานตกแต่งงาน ไม้แกะสลักคือการนำเอาขั้นตอนการทำงานที่คนในอาชีพนี้กำลังทำอยู่มาเป็นหลักในการสร้าง ทั้งยังต้องนำเอาข้อมูลเกี่ยวกับการถ่ายทอดทักษะความรู้และวิธีการเรียนรู้ทักษะเหล่านี้ของผู้ที่อยู่ในอาชีพและอยู่ในชุมชนมาผสมผสานเพื่อสร้างเป็นเงื่อนไขในการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้ได้สมาชิกใหม่ที่สามารถทำงานในอาชีพนั้นได้จริงและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคมคนทำงานในอาชีพนั้นด้วย

อย่างไรก็ตามข้อที่ควรคำนึงถึงเป็นอย่างมากสำหรับการจะสร้างหลักสูตรงานอาชีพให้กับชุมชนหนึ่งๆก็คือการพิจารณาถึงความต้องการและความจำเป็นของงานอาชีพนั้นด้วยว่าเป็นความต้องการและความจำเป็นที่แท้จริงของชาวบ้านหรือไม่ อย่างเช่นในกรณีของชาวบ้านถวายนั้นผู้วิจัยพบว่าอาชีพงานไม้แกะสลักและงานไม้แม้จะเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านถวายที่นำรายได้มาหาศาลมาสู่ชาวบ้านแต่ชาวบ้านกลับมองว่าการเรียนรู้อาชีพนี้ไม่จำเป็นต้องให้สถาบันโรงเรียนเป็นผู้จัดให้ การเรียนรู้โดยใช้ระบบปกติวิสัย (informal education) จากคนในครอบครัวและจากสังคมนรอบๆตัวอาจจะเพียงพอกับการเรียนรู้และการทำอาชีพนี้ของคนในหมู่บ้านถวาย หลักสูตรที่ชาวบ้านถวายต้องการกลับเป็นอาชีพที่จะดึงดูดให้คนจากสังคมภายนอกเข้ามาสัมผัสทำ

ความรู้จักกับผลผลิตของงานไม้แกะสลักและงานไม้ของชาวบ้านถวายเป็นอาชีพ ทำให้คนทั่วไปได้รับรู้วิถีชีวิตการต่อสู้และความภูมิใจของการทำอาชีพช่างแกะไม้และตกแต่งไม้ที่ชาวบ้านถวายได้ทำต่อเนื่องกันมาตั้งแต่พ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน และทำให้ชาวบ้านถวายสามารถใช้อาชีพนี้เป็นแนวทางในการทำให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนให้กับหมู่บ้านถวาย นอกจากนี้ผู้สร้างหลักสูตรจะต้องให้ความสำคัญกับโครงสร้างทางวัฒนธรรมทั้งสี่ประการของชาวบ้านถวายซึ่งได้แก่ วัฒนธรรมทางโครงสร้างเศรษฐกิจแบบเครือข่ายของชาวบ้านทั้งหมู่บ้าน การเรียนรู้แบบสังคมประภิด วัฒนธรรมการยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน และวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายพอใจในความเป็นอยู่อย่างเพียงพอ ทั้งนี้เพื่อให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่จะสร้างต่อไปให้สอดคล้องกับลักษณะที่กล่าวมาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งจะส่งผลให้เป็นหลักสูตรที่ชาวบ้านสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนบ้านถวายได้อย่างแท้จริงต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- สำลี ทองธิว. การเผยแพร่นวัตกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ปลาตะเพียน , ๒๕๒๖
- สำลี ทองธิว. หลักการและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรงานอาชีพ. โครงการตำราและ
เอกสารทางวิชา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๐
- สำลี ทองธิว. กระบวนการเผยแพร่ชุดการสอนสำหรับโรงเรียน ๑๖ แห่งในจังหวัดอยุธยา
งานวิจัยในโครงการของฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๘
- สำลี ทองธิว. การพัฒนาการสอนอ่านโดยใช้ฟอร์ทไฟล์โอการสอนอ่านเพื่อพัฒนาคุณภาพทาง
การอ่านของนักเรียนประถมศึกษาและเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางวิชาชีพครูของนิสิต
ปริญญาโทสาขาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, งานวิจัยใน
โครงการวิจัยงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กระทรวงศึกษาธิการ. ประวัติกระทรวงศึกษาธิการระหว่าง ๒๔๓๕-๒๕๐๓
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คุรุสภา , ๒๕๑๕
- สำนักงานกฤษฎาตรี. เอกสารการศึกษาระดับที่ ๖ : แผนการศึกษาแห่งชาติ.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกฤษฎาตรี
- สำนักงานกฤษฎาตรี. แผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ ๓/๒๕๑๕-๒๕๑๕ .
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกฤษฎาตรี, ๒๕๑๕

ภาษาอังกฤษ

- Brady,L "Community practicum : the integration of experience". Journal of Teaching Practices
US1(2), 1987
- Zeichner, K "Preparing reflective teachers: an overview of instructional strategies in preservice
teacher education, International Journal of Education Research. 11, 1987
- Laws, K. & Horsley,M. "Practicum experiences in the Cook Islands, South Pacific Journal of
Teacher Education, 16(2)
- Rogers.Everett M. and Svenning. Lynne "Change in Small Schools" paper Presented at a Natl.
Working Conference of N. FIRE, Denver, 1969

ภาคผนวก

ก. รายงานการประชุม ผู้บริหารหมู่บ้าน (20 สิงหาคม 2541)

(ถอดจากแถบบันทึกเสียง)

ข. บัญชีรายชื่อและหมายเลขประจำบ้านของประชากร

ค. แบบบันทึก ข้อมูลภาคสนาม

ภาคผนวก ก.

รายงานการประชุมผู้บริหารหมู่บ้านถวาย
(ถอดความจากเทปบันทึกเสียง)

วันที่ 20 สิงหาคม 2541

อาจารย์มานพ : อาจารย์สำลีมาทำวิจัยในโรงเรียน

หมู่บ้านและท้องถิ่นของเราในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับแกะสลัก คือบ้านเรามีความเข้มแข็งและจะทำอย่างไรให้ความเข้มแข็งคงทนต่อไป เรื่องความเป็นอยู่ เรื่องเศรษฐกิจในท้องถิ่นจะทำอย่างไรให้มันเข้มแข็ง ให้รักษาไว้ให้ได้โดยร่วมกับโรงเรียนต้นแก้วในโอกาสนี้จะใช้เวลาศึกษาระยะแรก 6 เดือน และระยะที่ 2 อีก 2 ปี ขณะนี้มาที่บ้านของคุณธรรณีและจะต้องฝากพี่น้องบ้านเราทุกคนว่าถ้าอาจารย์และผู้ช่วยตลอดทั้งตัวผมถ้าได้ไปสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการวิจัยในบ้านเรานั้นก็จะต้องขอความร่วมมือและขอให้ช่วยให้ข้อมูลที่แท้จริง ในโอกาสนี้ขอแนะนำพี่น้องชาวบ้านให้อาจารย์ได้รู้จัก ท่านแรกคือ พ่อหลวงสุวรรณ โปธิ ปีที่แล้วได้เป็นผู้ใหญ่บ้านดีเด่นของจังหวัดเชียงใหม่ ตำแหน่งหน้าที่คือเป็นกรรมการอบต. คนต่อไปคือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และเป็นโฆษกประจำหมู่บ้าน คุณวิโรจน์ ตอนนี้กำลังทำธุรกิจเกษตรหลายร้อยไร่และเป็นช่างเฟอร์นิเจอร์ทำตู้ข้าวเล็กๆ คนที่มานี้เป็นช่างทำไม้เนื้อดีต่อไปคือคุณสมพล เป็นอบต. ทำธุรกิจแกะสลัก คุณทองคำ เป็นหัวหน้าเขต 7 คุณบุญชัย พันธูสา เป็นอบต.มีส่วนผลักดันในการพัฒนาหมู่บ้านและตำบลอย่างมาก คุณอินสม ดี คำป้อ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คุณอนันต์ วิชัยศรีเป็นหัวหน้าเขต 3 ทำธุรกิจ antique คุณอนันต์ เป็นกรรมการหมู่บ้าน คุณประจวบ คุณประพันธ์ เป็นกรรมการหมู่บ้าน คุณบุญปิ่น ศรีวิไล เป็นหัวหน้าเขต 4 คุณอนันต์ ชัยชนะ คุณเจริญ มะจันทร์ เป็นกรรมการหมู่บ้าน คุณบุญเลื่อน เป็นกรรมการหมู่บ้าน คุณอินตาเป็นกรรมการ 2 ฝั่งคลอง คุณเดือนเพ็ญ เป็นหัวหน้าเขต 9 คุณบัวจันทร์ เป็นหัวหน้าเขต 2 คุณอัญชัน เป็นประธานกลุ่มสตรีแม่บ้าน คุณธรรณี คุณบรรยง เป็นกรรมการหมู่บ้าน พ่อเลี้ยงธงชัยนักธุรกิจใหญ่ ที่ไปที่มาของวันนี้คือ เมื่อประมาณ 6 เดือนที่แล้ว รศ.ดร.สำลี ได้มาที่โรงเรียนและเล่าว่าท่านรู้จักบ้านถวายเป็นโครงการที่จะรู้ต่อไปเกี่ยวกับความเป็นไปเป็นมาและอยากจะพัฒนาทำให้หมู่บ้านเข้มแข็ง ต่อไปจะได้ฟังเหตุผลจากท่านอาจารย์ ถ้าหากว่ามันเป็นสิ่งที่ดีว่าเราจะทำอะไรให้หมู่บ้านของเราซึ่งเคยมีความเจริญและเข้มแข็งมาก่อน ถ้าหากว่าต่อไปเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศไทยซึ่งในขณะนี้กำลังเป็นหนี้เขาอยู่ 4 ล้านล้านบาทที่ปีเราจะใช้หนี้ได้หมด ความอ่อนแอของประเทศไทยเศรษฐกิจก็อ่อนไปเรื่อย ๆ จึงคิดว่าน่าจะมีการศึกษาว่าทำอย่างไรจึงจะถูกทิศทาง ให้เหมือนกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ให้กินอยู่ที่พอเพียง ช่วยตัวเอง ได้ยืนได้ด้วยลำแข้งของตนเองเราจะมามีวิธีการใด ขณะนี้อาจารย์ได้ทำเรื่องของการสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับการเรียนการสอนและจะทำวิจัยในหมู่บ้านของเราตอนเช้าเราได้มีความคิดร่วมกันว่าเราน่าจะทำหมู่บ้านของเราให้เข้มแข็งและยืนได้ด้วยลำแข้งของตนเองพวกนายทุนที่เข้ามาในหมู่บ้านของส่วนมากจะขนเงินจากหมู่บ้านของเราไป ใครจำได้บ้างว่ามีเงินไหลเข้าหมู่บ้านเราเป็นจำนวนเท่าใด สมมติว่าได้รับร้อยล้านแล้วบ้านเราได้ถึงร้อยล้านไหม มันจะเหลือแค่ 10-20 ล้านบาท นอกนั้นเขาก็เอาไปหมดเราจะทำอย่างไรให้เราได้เป็นของเราโดยแท้และทำให้บ้านเราอยู่อย่างมั่นคง ผมได้สนทนากับอาจารย์เมื่อเช้านี้ว่า ถ้าเราเข้าไปก้าวเดียวเราจะเสียเปรียบเขาเราจะทำอย่างไรให้เร็วที่สุดโดยลำพังพี่

น้องบ้านเราคิดที่จะทำแต่เราไม่สามารถที่จะทำได้ การที่จะโยกโยกพาแขกข้างนอกมาหรือบอกคนข้างนอกให้รู้จักบ้านเราเป็นเรื่องยาก เพราะฉะนั้นจะต้องมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย อาจารย์ได้นำเสนอว่าถ้าพี่น้องบ้านเราร่วมมือกันมันพอจะมีทางเพราะอาจารย์ท่านเป็นคนกว้างขวางในการประชาสัมพันธ์ก็ใช้อินเตอร์เน็ต homepage มีวิธีการโฆษณาแบบใหม่ และในเชิงธุรกิจปัจจุบันนี้การที่จะค้าขายโดยจะให้รถบรรทุกเข้ามาเหมือนเมื่อก่อนนั้นคงยากแล้วแต่ควรจะเป็นแบบทำอย่างไรจึงจะได้กำไรโดยไม่ต้องลงทุนมากซึ่งในส่วนนี้ก็อยากจะขอคำแนะนำจากท่านอาจารย์ และหากพวกเรามีอะไรก็สามารถสนทนาแลกเปลี่ยนกัน ในส่วนตัวผมนั้นพร้อมที่จะสนับสนุนเต็มที่ได้ทุกเมื่อถ้าไม่คิดธุระอื่น ผมเคยพูดกับพวกเราหลายครั้งแล้วรวมทั้งที่เคยพูดที่ศาลาว่าบ้านเราจะทำธุรกิจใหญ่ไม่ได้ มันคงจะได้แค่นี้เพราะรถใหญ่ ๆ เข้าไม่ได้ เครือข่ายโยงใยของเราค่อนข้างแคบเราจะมีวิธีใดที่จะดึงคนข้างนอกเข้ามาแบบที่เราจะได้กำไรมากหรือแบบที่เรามันคงก็อยากจะเชิญท่านอาจารย์ได้บอกกล่าวและชี้แนะให้แก่พี่น้องชาวบ้านถวายเป็นด้วย

รศ.ดร.ลาลี: เท่าที่ดูและศึกษาบ้านถวายเป็นมานานแล้ว จริง ๆ แล้วติดตามมาตั้งแต่ปี 31 แล้วไปต่างประเทศกลับมาอีกที 10 ปี ให้หลังรู้สึกที่บ้านถวายเงียบมาก เข้ามาที่แทบจะไม่มีคนมาก็แปลกใจในขณะเดียวกันไปที่จังหวัดอื่นก็ยังพูดถึงบ้านถวายแล้วก็อ้างบ้านถวายตลอดว่าของนี้ส่งมาจากบ้านถวายแต่ดูแล้วก็ไม่ค่อยเป็นบ้านถวายเท่าไรเขาจะขายอย่างเดียว ขายชื่อบ้านถวาย กลับมาที่นี้ก็เห็น 2 ผังคลองมีคนมาเดินดู มีรถเข้ามาแต่ดูแล้วมันไม่เป็นเรื่องของการค้าขายจริงจังเท่าใดนัก ที่คนเข้ามาดูและได้ถามเขาเขาบอกว่าสวย 2 ผังคลองเนี่ยสวยและไม่มีที่อื่นเป็นจุดดึงดูดแต่ไม่เป็นธุรกิจจากตรงนี้จึงมาคิดว่าจะจะเป็นจุดขายจุดหนึ่งได้ เป็นสิ่งที่ไม่เป็นธุรกิจได้ นั่นก็คือ ไม่ว่าจะเป็นคนญี่ปุ่นหรือเป็นคนออสเตรเลียหรือคนไทยที่เป็นนักศึกษาเข้ามา อยากจะมาศึกษาวิถีชีวิตของคน 2 ผังคลองมากกว่าประกอบกันไปกับชื่อของด้วย ทีนี้ถ้าหากเราทำให้จุดนี้เป็นจุดที่เป็นการท่องเที่ยว ก็จะมีทัวร์ เช่น ทัวร์นักศึกษาวิถีชีวิต ซึ่งก็ตรงกับราชการหรือที่ ในหลวงท่านกำลังสนับสนุนอยู่ นั่นก็คือวิถีชีวิตชาวบ้าน เอาจุดนี้มาเป็นจุดขายซึ่งที่อื่นไม่มี เขาทำไม่ได้ถ้าเป็นทางธุรกิจหรืออุตสาหกรรมเขาก็ไม่มีวิถีชีวิตคนให้ดูที่คนที่เข้ามาจะเอารถเข้ามาไม่ได้เราจะมีที่จอดรถให้ ถ้าสมมติว่าเราทำเราปรึกษากันว่าเป็นจักรยานพาเข้ามาดูในหมู่บ้านเรา มากินอยู่และถ้าจะมาหาขายความว่าต้องมาพักอยู่กับเรา มีบ้านของเราให้พัก กินอยู่ที่นี้และมีเป้ 1 ใบเดินดูชีวิตชาวบ้านด้วยและชื่อของด้วย ถ้าใครอยากจะเรียนทำไม้หรือมาศึกษาเราก็มีให้ทำ ให้ลองเรียนมันจะเป็นธุรกิจที่อื่นทำไม่ได้เพราะเขาไม่มีหมู่บ้านแบบนี้เลยก็แน่ใจ แน่แน่นอนว่าทางเราจะต้องมาออกข่าว ต้องมีคนมาศึกษา มาทำข่าว มาเป็นสารคดีมากมาย ทีนี้คนที่เขาพาเที่ยวถ้าปล่อยให้คนข้างนอกเข้ามาเดินเที่ยวอย่างเดียวเขาอาจจะไม่ได้รู้จักบ้านถวายที่แท้จริง ทางที่ดีที่สุดต้องมีคนนำเที่ยวและคนนำเที่ยวที่ดีสุดก็คือพวกเราเอง ทุกอย่างมันจะครบวงจรอยู่ในหมู่บ้านเรา คนก็จะเข้ามาอันนี้มันก็เป็นการนำทรัพยากรข้างนอกมาถมให้กับเราแทนที่จะมาดึงของเราออกเพราะเขาคิดชีวิตเราออกไปไม่ได้ คนที่

จะนำเที่ยวได้ดีที่สุดก็คือพวกลูกหลานของพวกเรา ก็คงจะต้องอาศัยทางโรงเรียน ทางอาจารย์มานพ จะมีหลักสูตรฝึกนักเรียนลูกหลานพวกเราให้เป็นไกด์ ซึ่งไกด์เราฝึกไว้ในหลักสูตร ได้รายได้จากไกด์มาก็แบ่งเป็น 3 ส่วน มันคงไม่มากแต่เด็กเขาก็ดีใจที่เขาได้ ส่วนหนึ่งก็ให้โรงเรียน ส่วนหนึ่งก็กลับมาบำรุงหมู่บ้านเรา ส่วนหนึ่งเด็กก็เอาไป มันจะเป็นวิถีชีวิตที่เป็นของพวกเราจริง ๆ นี่ก็เป็นหลักสูตรเรื่องของการท่องเที่ยวได้จุดหนึ่ง ไม่มากแต่ก็เพียงพอที่เราจะจูงชีวิตให้กับชุมชน เราเราคงจะไม่รุ่งโรจน์เหมือนกับเมื่อปี 31 ซึ่งมันเป็นเศรษฐกิจฟองสบู่ เขามาเขาเอาเงินมาให้แต่มันไม่ทั่วถึงทุกคน แต่ถ้ามาแบบนี้จะได้ทั่วถึงทุกคนทั้งหมู่บ้าน เด็กทุกคนจะได้รับที่นี้ก็จะอยากจะเรียนปรึกษาพวกเราว่าความคิดอันนี้เราจะช่วยกันแต่งเติมอย่างไร

อาจารย์มานพ: จากแนวคิดนี้ ผมเองได้ฟังแล้ว มันก็เข้าท่าถ้าเราทำได้ มันก็ไม่ยากอะไร เราก็อยู่อย่างนี้สมมติว่าเราทำอย่างนี้ได้ สิ่งที่เราจะได้มานั้นสมมติว่าที่เราพาพวกพ่อหลวง ผู้ช่วยและอบต. ไปที่ บางแสน จ. ชลบุรี กำหนดเป้าจะมีรถจักรยานให้เขาขี่เที่ยว หากเราทำแบบนั้นบ้างโดยให้นักท่องเที่ยวจอดรถไว้ที่หัวบ้านและให้เขาขี่จักรยานมานอนในหมู่บ้าน ซึ่งบ้านว่างในหมู่บ้านเราก็มีหลายที่เราก็จะได้ค่าเช่าบ้านสมมติคนละ 100/คน/คืน เดือนหนึ่งจะมาก็คณะไม่รู้ และยังได้ค่าเช่ารถอีกและเรายังมีร้านอาหารและขายของให้เขาอีก รายได้ที่เราจะได้ก็จะเป็นรายได้ที่เกี่ยวข้องกับบ้านเราโดยตรง คือแทบจะได้มีต้นทุน ต้นทุนน้อย เรียกว่ามีรายได้เสริม ที่นี้ต้องถามว่ามันจะเป็นไปได้หรือไม่อย่างไร หรือเป็นเพียงแต่คำพูดก็อยากจะได้เรียนถามท่านอาจารย์ว่าจะมีวิธีการอย่างไร

รศ.ดร.ลำธิ: ตอนแรกก็จะเป็นนักศึกษา ก่อน มีทั้งปริญญาโท ปริญญาตรี ปริญญาเอก จากกรุงเทพ จากจุฬาฯ จากพวกช่างไม้ คงจะต้องเป็นนักศึกษา นักเรียน ที่ที่บ้านดินลาร้อยอาจจะหนักไปสำหรับเด็ก เรามองว่าแรก ๆ เราจะคิดเด็กไม่แพงนัก แล้วเขาก็มาดึงเอาคนจำนวนเยอะ พอมากขึ้น มากขึ้น เราก็คิดเขาคอนหลัง แต่ในตอนแรกเราดึงดูเขามาก่อน พุดไปแล้วตอนนี้เรื่องของวิถีชีวิตชาวบ้านกำลังเป็นจุดขายทุกคนก็อยากเล่นเรื่องวิถีชาวบ้าน อยากมาดูวิถีชาวบ้าน เพราะฉะนั้นตอนนี้ขณะที่ยังไม่มีใครเขาเล่นถ้าเราเปิดให้เขาเข้ามาศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้าน น่าจะมีคนเข้ามาได้มากกว่า จะเป็นทัวร์นิสิตนักศึกษาแต่ทางนี้ก็ต้องเตรียมหาคนนำเที่ยวให้ได้ก่อน เราต้องฝึกเด็กของเราให้ได้ก่อน

อาจารย์มานพ: มาถึงตอนนี้ก็อย่างที่อาจารย์และผมได้เล่าสู่พวกเราฟัง พวกเราแต่ละคนมีความคิดเห็นอย่างไร ไม่ใช่เราจะทำวันนี้พรุ่งนี้ แต่คงจะต้องมีการวางแผนกันก่อน

พ่อหลวง: อาจารย์ครับ ครั้งแรกที่ผมได้เป็นพ่อหลวงนั้น ความตั้งใจของผมก็คืออยากจะทำหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นจุดขายสินค้าหัตถกรรมอีกแหล่งหนึ่งผมค้นตั้งแต่ปี 31 มีการจัด

งานกัน โดยมีอำเภอเป็นเพียงพี่เลี้ยงเท่านั้น ดันมาจนถึงปี ปีนี้ก็เป็นปีที่ 9 ที่ 10 แล้ว บางครั้งมันก็
หือ จดมุ่งหมายจริง ๆ คืออยากจะให้หมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีอาจารย์หลายคนที่มาสัมผัส
หรือมาถามผมว่าอยากจะมาเที่ยว วิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นอย่างไร มีอีกท่านหนึ่งบินมาจากประเทศ
ญี่ปุ่น เป็นคนไทย มาถามผม ผมก็ไม่ได้บอกว่าผมเป็นพ่อหลวง แต่ผมถามเขาว่าท่านมาจากไหน
เขาก็บอกว่าเขาบินมาจากประเทศญี่ปุ่น อยากจะมาดูวิถีชีวิตของชาวบ้าน การทำมาหากินของชาว
บ้านเป็นอย่างไร ผมก็ถามเขาว่าท่านคิดว่าเป็นอย่างไรที่ผมเอาจุดนี้ที่ 2 ผังคลองเป็นจุดขาย เป็นที่ร่ม
รื่นอีกที่หนึ่ง ที่ใช้น้ำในคลองเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เขาก็บอกว่าน้ำนี้มาจากไหน ทำไมถึงใส
สะอาด ส่วนน้ำที่กรุงเทพฯ บางที่มันก็ขุ่นบางที่มันก็ดำบางที่เขาเอาลูกหลานมาเห็นน้ำก็โอดคลงเลย
อยากจะเล่นน้ำ ผมถามเขาว่าดีไหมมีเขาตรงนี้เป็นจุดขาย เขาบอกว่าดีมากแต่อยากจะเห็นวิถีชีวิต
การดำเนินชีวิตของชาวบ้านว่าเขากินอย่างไร เขาอยู่กันอย่างไร แต่ผมก็พาเขาไปดูการแกะสลัก การ
แกะสลักที่ไม่มีอาจารย์สอน คือสอนไปตามขั้นตอน สอนไปตามพี่ตามน้อง อย่างพี่ชายผม เมื่อก่อน
ผมเป็นแค่เณร ผมบวชได้แค่ 4 พรรษา ผมยังทำอะไรไม่เป็นผมก็มาปฎิบัติผมก็มาเรียนกับพี่ชาย เอาพี่
ชายมาเป็นครูฝึก ผมบอกอาจารย์ที่มาสัมผัสผมว่า พวกผมไม่มีโรงเรียนสอนในการแกะสลัก แต่
ผมเป็น โดยพี่โดยน้อง เป็นโดยการมาทำงานด้วยกัน เมื่อก่อนบ้านเราไม่มีอะไรจะกินแต่มาคิดขึ้นเมื่อ
เรามีอาชีพแกะสลักเสริม แต่มันจะไปขัดกับการอนุรักษ์ป่าไม้หรือไม่ผมไม่ทราบ คือบางคนมาซื้อ
มาได้ฟังผมก็หือเหมือนกันเขาบอกว่า “เฮ้ พวกเราช่วยกันซื้อ ช่วยกันทำลายป่า เฮ้ ช่วยกันซื้อ
ช่วยกันซื้อ” ผมฟังแล้วก็หือเหมือนกันมันมีหลายขั้นตอน บางทีผมแนะนำให้เขาส่งเสริมบ้านผม
เช่น ป่าไม้บ้าง คนอื่น ๆ บ้าง เขาก็มองอีกด้านหนึ่งเหมือนกับช่วยทำลายป่า ที่องค์สมเด็จพระราชินีท่าน
อนุรักษ์ไม้แต่บางทีถ้าโฆษณาไปมันจะขัดกับท่านหรือไม่ บางทีเราโฆษณาไปปฎิบัติหรือเมื่อก่อนนี้ที่
เราให้สัมภาษณ์หรือแถลงข่าวการแกะสลัก มีคนถามผมว่าท่านเอาไม้มาจากไหน เป็นการทำลายไม้
หรือไม่ ที่เขาไม่สนับสนุนผมไม่แน่ใจ วันที่ 2-4 เขาเชิญผมไปสัมมนาที่โรงแรมแถว ๆ น้ำตกห้วย
แก้ว เขาแบ่งประเภทเป็นประเภทไม้ธุรกิจประเภทไม้สร้างบ้าน ประเภทไม้ธุรกิจนี้หลายคนจะเชิญ
พวกเราไปสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องไม้และผมก็ไม่แน่ใจอีก บางทีจะพูดยาวก็กลัว พวกเราทำไม้บางทีก็
มีไม้สักบ้าง ไม้ขนุนบ้าง ไม้ไม่หวงห้ามพวกไม้ฉำฉาหรือจามจุรีเราจะทำหนักกว่า บางทีฟังคุไป
อีกแบบหนึ่ง บางทีคนที่อนุรักษ์เขาก็บอกว่าช่วยกันซื้อ ช่วยกันทำลายป่า ผมยังงงอยู่ว่าที่ท่านมา
พิจารณาหรือที่ท่านดูเนีย ผลเลยอยากจะถามว่ามาเพื่อประโยชน์ของหมู่บ้าน หรือในเชิงอนุรักษ์
หรือในเชิงที่จะสร้างสรรค์ หรือในเชิงที่จะป้องกันไม่ให้ทำลายป่า ผมบอกตรง ๆ ว่าบ้านผมนี้บาง
ครั้งก็มีปัญหา บางครั้งก็ไม่มีปัญหา ที่ผมโดนมาปัญหาก็หลายขั้นตอน เพราะบางทีคนจากกรุงเทพฯ
ก็มาถามผมเลย บางทีก็มีหนังสือเข้ามา ผมรับตลอด บางทีเขาก็มาถามผมว่าเอาไม้มาจากไหน บางที
ผมก็ตอบเลียง ๆ ว่าเอามาจากสวนส้ม เป็นต้นส้มที่ตายซาก ตายแห้งแล้ว ทำอะไรก็ได้ก็ตัดมา คือ
ช่วยชาวบ้านอีกแรงหนึ่งให้มีงานทำเขาก็บอกว่าดี ตอนนี้นั้นไม้ไซ่เป็นอย่างนั้นแล้ว ดันไหนขนาด
ประมาณ 12 นิ้ว เขาก็ตัดมาทำ ผลสุดท้ายผลก็ไปตกที่จังหวัดลำพูนอีกดีเฉลี่ยก็ไล่กันไป เมื่อก่อน

นั่นเราทำจริง ๆ คือ เอาไม้มาตัดแต่ไม้แห้งแล้ว คือ ไม้แห้งที่ตายซาก เมื่อก่อนก็เอามาแค่ทำฟืนเอามา
หุงหาอาหารเฉย ๆ อย่างนี้เป็นเชิงอนุรักษ์หรือเปล่าผมไม่แน่ใจ เพราะผมโค่นมาหลายขั้นตอนจริงๆ
ทั้งตำรวจ ทั้งป่าไม้ เพราะผมเป็นประธานชมรม ไม้แกะสลักหมู่บ้านฉวาง เขาก็เลยถามมาผมก็ตอบ
กันไปเลียงบ้างตรงบ้าง มันมีหลายแบบหลายตอน ผมก็ยังไม่แน่ใจว่าอาจารย์มาในเชิงอนุรักษ์หรือ
เชิงสร้างสรรค์ เพราะผมไปที่ไหนก็โดนทุกครั้ง เรื่องนี้ก็ฝากอาจารย์ด้วยว่าเป็นระบบนี้หรือเปล่า แต่
ในเชิงธุรกิจเราก็อยากให้บ้านเราเจริญ ให้ลูกหลานคิดว่าทุกท่านที่จบปริญญาก็ตกงานเป็นร้อยเป็น
พัน แต่พวกเราไม่มีโรงเรียนสอนไปตามพี่ตามน้อง ใครอยากทำก็ทำไป สอนกันทีละเล็กละน้อย
พอฝีมือดีก็ขึ้นไปตามนั้นฝีมือดีหน่อยก็ได้มากหน่อย เป็นไปตามฝีมือ นี่ก็เป็นเชิงอีกแบบหนึ่ง บาง
ทีเราจัดงานหัตถกรรมขึ้นมาบางคนมาเที่ยวก็ว่าดี น้ำใสดี สะอาดดี ร่มรื่นดี บางคนก็บอกว่าไม่ดี
ก็อยากจะฝากอาจารย์พิจารณาไว้ว่าจะทำอะไรให้พวกเราเป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นแหล่งเศรษฐกิจ
ที่จริงพวกผมก็นำเงินตราต่างประเทศเข้ามาเยอะจริง ๆ เช่น บริษัท packing air cargo v-pack เขาขน
ออกทุกวันส่งนอก บางทีเขาก็ถามว่าถ้าไม่หมดคุณจะทำมาจากไหนอีก เขาถามเชิงนี้เหมือนกับว่า
คุณทำลายไม้หมดแล้วคุณจะทำที่ไหนมาใช้อีก บางทีก็ตอบเลียง ๆ ไปบางทีก็ตอบว่าถ้าไม้หมด ถ้า
ในเชิงอนุรักษ์เราก็จะทำให้ครบวงจร พวกเราจะช่วยกันปลูก บางทีมันก็ไปตามธรรมชาติของมัน
เมื่อไม้หมดเราก็จะเอาดินปั้นเป็นลักษณะ ไม้แกะสลัก ทำสีก้อยๆ พวก antique ทั้งหมดนี้ก็คือความ
เป็นมาที่เขาถามผม

อาจารย์มานพ : รศ.ดร.สำลีเป็นนักวิชาการ เป็นนักการศึกษาไม่ใช่แก่นอนุรักษ์และก็ไม่ใช่นักธุรกิจ
อยากจะเรียนถามพ่อหลวงว่าจากแนวคิดของอาจารย์ที่ได้เล่าไปพ่อหลวงคิดว่าจะทำได้ไหม

พ่อหลวง : รายการนี้ผมก็เห็นด้วย ที่แรกตั้งใจว่าถ้าเงินผมเยอะ ผมจะทำเป็นรถพ่วงแล้วมีหัวลาก
คล้าย ๆ กับรถราง รถไฟ และให้นักท่องเที่ยวขึ้นรถและก็นับเหมือนกับการขึ้นรถเมล์บ้านักท่องเที่ยว
รอบหมู่บ้านซึ่งว่าอันนี้เป็นบ้านนาขาคา บ้านนาขานั้น ความตั้งใจของผมเป็นอย่างนั้นในตอนแรกทีนี้
ผมไม่ใช่ นักวิชาการทำไปก็ล้มไป

รศ.ดร.สำลี : มาถึงตรงนี้ก็ใจตรงกันกับพ่อหลวงที่ว่า เราคิดเป็นจักรยาน พ่อหลวงคิดเป็นรถอีแต่น
แต่ทีนี้พ่อหลวงคงมีธุรกิจยุ่งมากมาย คง จะพาไปเที่ยวไม่ได้ อันนี้ก็ส่งผ่านมาที่นักเรียนที่เราจะ
สร้างหลักสูตรให้นักเรียน ให้นักเรียนเป็นคนพาเที่ยว พาไปรู้จักว่าบ้านพ่อใจมา บ้านลุง บ้านน้ำ
บ้านป่า แล้วเด็กลูกหลานเราก็จะรู้สึกภาคภูมิใจ เพราะตอนนี้ลูกหลานเราจะออกไปข้างนอกหมด
แล้วจะไม่ยอมอยู่แล้ว จะคืนรนออกไป เพราะฉะนั้นเราต้องฝากอนาคตไว้ที่ลูกหลานพวกเรา แต่ถ้า
ลูกหลานของเราไม่รู้จักพวกเราเลย ไม่สามารถที่จะอธิบายความภาคภูมิใจอย่างที่คุณพ่อหลวงมี : เราเอา
เขาไว้ไม่อยู่ มีอยู่ทางเดียวคือเราจะให้โรงเรียนถ่ายทอดความภาคภูมิใจอันนี้ไว้ พวกเราทุ่มเทไปเท่า

ไหว์ จากที่คอยากเมื่อก่อนอย่างที่พ่อหลวงเล่าให้ฟังอันนี้ซาบซึ้งมาก สร้างมาได้ถึงขนาดนี้แล้ว ลูกหลานเราออกไปหมดแล้วเราจะเหลืออะไร เพราะฉะนั้นเราจะต้องให้เขารักและรู้เหมือนกับที่ พวกเราเคยสู้มา บ้านถวายเป็นอยู่ต่อไปอยู่ต่อไปโดยเขาต้องนำเที่ยวไปแล้วเขาจะเกิดความซาบซึ้ง แล้วเขาก็จะไม่ไปไหนเขาก็จะอยู่กับพวกเรา บ้านถวายที่เขาต้องมาดูกัน เป็นชีวิตที่ไม่มีใครเขาเอาของเราไปได้ แต่เรื่องเศรษฐกิจเท่าที่ศึกษามาพบว่าที่แรกเลยก็ไม่ได้แะไม้ใหญ่แต่เป็นการซ่อมไม้ซ่อมของโบราณที่ฝึกฝีมือกันมาเสร็จแล้วก็มาแะ ซึ่งซื้อไม้เก่า ไม้บ้านเขามาแะคือเป็นช่าง เป็นศิลปินเห็นอะไรก็แะสลัก ที่นี้หลัง ๆ ถึงได้มีไม้อื่นมาให้แะ ซึ่งตรงนี้ผู้วิจัยก็ไม่ได้สนใจไม่ได้คิดถึง คิดถึงแต่แต่ว่าจะทำอย่างไรถึงจะทำให้เอกลักษณ์ของที่นี้คงอยู่และยังคิดต่อไปว่าถ้าวันหนึ่งไม่มีไม้หรือเกิดปัญหาอะไรขึ้น ซึ่งพวกเราไม่รู้ ทำไม่ได้ ก็เชื่อว่าด้วยความสามารถที่เคยอยู่กันได้มาสามารถที่จะพลิกแพลงเอาดินมาปั้น ซึ่งก็เห็นแล้วมีดินและทำได้เหมือนไม้ ซึ่งอันนี้ที่เมืองนอกเขาก็ทำเหมือนจริง ๆ ดูไม่ออกเลยว่าเป็นไม้หรืออะไรแต่เขาใช้พลาสติกทำเขาไม่ได้ใช้ดินเขาก็ทำมาแล้วที่เมืองนอกเขาเจอปัญหานี้มาก่อนเพราะกฎหมายเขารุนแรงกว่าเราเขาทำอะไรไม่ได้เขาใช้พลาสติกทำ แต่เห็นแล้วว่าพวกเราใช้ดินทำ อันนี้ก็เป็นความคิดริเริ่มซึ่งเราคงไม่ยอมอดตายหรือไม่ยอมอดคอยากอีกแล้ว ซึ่งมันเคยทำมาได้แล้ว จากเมื่อก่อนทำมาแล้วก็เปลี่ยนมาฝึกทำไม้จนได้และทำจนมีชื่อเสียงโด่งดังขึ้นมา แสดงว่าพวกเรามีความคิดที่จะอยู่รอด และตอนนี้ไม้โซ่อยู่รอดแบบธรรมดาแต่เป็นการอยู่รอดแบบเศรษฐกิจไม่คิดแล้ว ก็เลยต้องขอชี้แจงว่าไม่ได้มานุรักษ์หรือมาแบบนักธุรกิจ แต่มาแบบนักวิจัย เพราะฉะนั้นผลที่ได้ก็คือถ้าสามารถทำให้ที่นี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่แท้จริง เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบที่พ่อหลวงพูด ภาษาพวกเราเขาเรียก eco tourism ถ้าเป็นแบบนี้ได้เมื่อไหรันนั้นก็ให้จ้างนอกเขาเข้ามาเที่ยวในบ้านเราแบบที่เหมือนกับพวกเรา เอาเงินมาตกอยู่ที่พวกเราทุกคนนั่นก็คือผลสำเร็จของนักวิจัย เราก็จะอยู่จนกว่าจะเห็นภาพนั้นขึ้นมา ก็ต้องช่วยกัน จะเป็นแห่งแรกและเป็นแห่งเดียว และตอนที่ไปพูดขอทำเรื่องนี้ขึ้นมามันก็ตรงกับแพชชั่นของที่ทางในเมือง เขากำลังคิดกันอยู่ นั่นก็คือเป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นแหล่งที่จะทำให้ท้องถิ่นเข้มแข็งด้วยตัวของเขาเอง เดียวสิ้นเดือนนี้นักวิจัยก็จะมากันใหญ่ จะมาขอดู ข้าวก็จะเริ่มมาทำ ซึ่งผู้วิจัยก็ค่อนข้างตกใจ เพราะเพิ่งเริ่ม เราเพิ่งเริ่มมาไม่กี่ครั้ง แต่ด้วยโอเคอันนี้และความโด่งดังของบ้านถวายทำให้ทุกคนอยากจะมาดูอยากจะมาศึกษา ซึ่งถ้าอยากจะมาตอนนี้ เราเตรียมตัวรับให้เป็นลักษณะธรรมชาติที่สุดของเรา คิดว่าน่าจะเป็นแหล่งเดียวและเป็นแหล่งแรกที่ได้แบบนี้ บ่อสร้างมีแต่โรงงานแห่งเดียวเขาไม่มีชีวิตให้ดู ไม่มี 2 ผังคลอง เมื่อเข้าไปตลาด ใครจะมาอยู่ที่นี่ต้องไปตลาดที่นี่ ตลาด 2 ผังคลองไปซื้อผักซื้ออะไรมา คนจะเที่ยวหมู่บ้านเราต้องมาที่บ้านของเราตรงนี้ ต้องหาบ้านเช่าต้องไปจ่ายตลาด และต้องมาทำกับข้าวกินกัน ต้องนั่งรถอีแต่นของพ่อหลวง เอาลูกศิษย์ของอาจารย์มานพพาเที่ยว เงินจะตกอยู่กับพวกเราทุกบ้านจริง ๆ แต่ต้องไม่เกินไป ต้องพอเพียง พออยู่ได้ คือเราต้องให้การศึกษากับคนข้างนอก ต้องให้เขารู้ว่าชีวิตอยู่ได้ถ้าหากว่าเราไม่ต้องการอะไรมาเราต้องอบรมสั่งสอนพวกข้างนอกด้วย เพราะตอนนี้พวกข้างนอกเขางก เขาจะเอาแต่เงิน มาที่นี้ก็มีมาต่อรองไม่น้อยว่า

ของมันทำด้วยความยากลำบาก กว่าจะได้แต่ละชิ้นนาน เขาไม่เข้าใจ แต่พอเขาออกไปขายเขาขาย
แพง อย่างนั้นทำให้เราเสียกำลังใจ และเอาไม่อะไรก็ไม่รู้และบอกว่ามาจากบ้านถวายเป็นตลอด ทำให้
ทางการเขามองว่าบ้านถวายเอาไม่มาจากไหนแต่ดูแล้วมันไม่น่าจะใช้ไม้ที่นี่

พ่อหลวง : มันโคตรตรงนี่ครับ เหมือนกับที่บ้านเราเป็นแหล่งทำลายไม้ใหญ่โตมาก คำรวจยังบอกว่า
เขาไม่เห็น

รศ.ดร.สำลี : ไม่มีอะไรแต่เขาไปอ้าง
เราต้องเขียนประวัติว่า.....

พ่อหลวง : เขาทำเหมือนกับพวกเราใหญ่มาก ล้มไม้ใหญ่ ทำธุรกิจใหญ่

รศ.ดร.สำลี : พวกเฟอร์นิเจอร์ใหญ่ๆ ก็บอกว่ามาจากบ้านถวาย
เราก็ตกใจมันไม่น่าจะใช้แค่เห็นที่ลำพูนเยอะ

อาจารย์มานพ: หมายความว่ารายการนี้จะพิสูจน์ให้คนที่เข้ามาศึกษาได้รู้จริงว่าเราไม่ได้ทำแบบนั้น

รศ.ดร.สำลี และเขาจะเห็นความรักใคร่ เป็นพี่เป็นน้อง เป็นญาติกันหมดของที่นี่ เป็นกลุ่มบ้านถวาย
ซึ่งมีเอกลักษณ์ไม่เหมือนที่ไหนและเราก็ต่อสู้กันมาเราต้องเขียนประวัติว่าเราต่อสู้กันมาอย่างไร
และตอนนี้เราก็เป็นห่วงว่าลูกหลานเราจะทิ้งเพราะมันเริ่มร้าง ออกไปกันหมดเลยอยากจะชี้แจงพ่อ
หลวง

อาจารย์มานพ: ท่านอื่นมีความคิดเห็นอย่างไรบ้าง พ่อหลวงได้นำเสนอความทุกข์ความยากและ
ความอัดอั้นใจของเขาที่เกี่ยวข้องเรื่องแกะสลักและอาจารย์ก็ได้บอกแนวคิดที่ว่า.....

ชาวบ้าน 1 : ผมขออนุญาตเสริมอีกนิดนะครับว่าจุดประสงค์ที่มาพูดคุยกันครั้งนี้ก็คือ จะให้บ้านเราเป็น
แหล่งท่องเที่ยว ก็เป็นโอกาสที่ดีที่พวกเราที่มาในวันนี้เป็นผู้นำหมู่บ้านทุกท่านและผมอยากจะเรียบ
เรียงตามที่ฟังมาคือ ท่านอาจารย์แนะนำเอาไว้ว่า จุดประสงค์นั้นคือ เราจะทำอย่างไรพัฒนาหมู่บ้าน
ของเราให้ก้าวไกลหรือเป็นที่รู้จักของคนข้างคน คือเดี๋ยวนี้เขาพัฒนากันไปแล้วไม่ว่าจะเป็น internet
หรือ homepage ต่าง ๆ มาถึงที่อาจารย์สำคัญว่าจุดประสงค์ใหญ่ก็คือ อยากจะทำหมู่บ้านของเราให้
เป็นธุรกิจแล้วให้คนข้างนอกมาศึกษาวิถีชีวิตสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ก็คือจะมีจักรยานตามที่ตรงกับพ่อ
หลวงก็คือมีรถอีแต่นี่ตรงกัน มีบ้านเช่าและมีไกด์ซึ่งมาจากเด็กนักเรียนในหมู่บ้านของเรา รวมแล้ว

เป็นธุรกิจแบบนี้แล้วก็มาถ่ายทอดจากพ่อหลวงอีกที คือพ่อหลวงไม่ได้เป็นทฤษฎี แต่เป็นภาคปฏิบัติที่พ่อหลวงโดนมาทุกวันนี้คือเป็นผู้นำหมู่บ้าน ผมยอมรับว่าท่านเป็นผู้นำหมู่บ้านที่เป็นนักพัฒนาเวลาที่คนข้างนอกเข้ามา เหมือนกับตอนนี้จะมาศึกษา พ่อหลวงก็คิดไปว่าการมาศึกษาครั้งนี้ชุดใหม่จะมีผลเสียหายต่อหมู่บ้านเราหรือไม่ แต่สุดท้ายแล้วถ้าทำให้หมู่บ้านเราเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือเป็นที่รู้จักทั่วไป เป็นที่ยอมรับของพวกเราทุกคน พ่อหลวงก็คงจะพอใจในจุดนี้นี้ก็คงเป็นที่มาที่ไปของที่พ่อหลวงพูดว่า เมื่อศึกษาแล้วจะทำให้บ้านเราเสียหายหรือไม่ เหมือนกับที่พ่อหลวงว่าถ้าเขาศึกษาว่าเราเอาไม้จะไรมาทำ สมมติว่าจริง ๆ นักเรียนจะเป็นคนพาไปไปบ้านพ่อใจมา พ่อใจมาเอาไม้จากที่ไหนมาทำ มันก็ต้องศึกษาวิถีชีวิตไปซะใหม่ เราก็ต้องตอบว่า จริง ๆ แล้วตามข้อมูลที่ผมคาดคะเนคือ จริง ๆ แล้วคนบ้านเราที่เกาะที่หมู่บ้านของเรา คือ ไม้หมากสภาพ เป็นพวกครกไม้ส่วนใหญ่ประมาณ 50% ไม้ฉำฉา 40% ไม้สักแค่ 10% นี่คือการประมาณ จริง ๆ แล้วก็อย่างที่พ่อหลวงพูดว่า เราไปซื้อหุ่นจากลำพูนมาทำ จุก ๆ นี่ผมก็ยังสงสัยว่าทำให้บ้านเราพัฒนาขึ้น ผมว่าประสบความสำเร็จแน่

อาจารย์มานพ : ตามเจตนาของผมและอาจารย์จะมองในแง่ของการพัฒนา

ชาวบ้าน 2 : อาจารย์ครับ นักวิจัยกับนักอนุรักษ์จะมาร่วมกันได้ไหมครับ คล้าย ๆ กับที่อาจารย์มาสำรวจแล้วนักอนุรักษ์พวกสิ่งแวดล้อม ลองเข้ามาสัมผัสในหมู่บ้าน เอา 2 กลุ่มนี้เข้ามาเลย

ชาวบ้าน 3 : ที่อาจารย์เขาเข้ามานี้เป็นนักวิชาการ เป็นนักศึกษาทั้งปริญญาโท ปริญญาเอก

ชาวบ้าน 2 : ไม่ใช่ครับ สมมติว่าอย่างนักอนุรักษ์เนี่ย คือว่าเราไปทำลายป่าที่ไหนแล้วลองดูสภาพในหมู่บ้านจริง ๆ เอา 2 กลุ่มนี้เข้ามาได้ไหมครับ

อาจารย์มานพ : .ในช่วงนี้เขาเป็นนักวิจัยก่อนนะ มาศึกษาหาข้อมูลในบ้านเราเพื่อพัฒนาไปสู่ความเจริญในเรื่องของนักอนุรักษ์นี่คงจะยังไม่เจอ

รศ.ดร.ลำดี : คือตัวเราเป็นครู คือไม่รู้จักพวกป่าไม้

ชาวบ้าน 2 : คืออยากให้ดังเข้ามาครับ ให้มาร่วมกัน

อาจารย์มานพ : อยากให้ดังเข้ามา ให้มาพิสูจน์

รศ.ดร.ลำลิ: คงต้องทบทวนเพราะว่าไม่รู้จัก ตอนนี้เป็นครูค่ะ อยู่ทางวิชาการ เพราะฉะนั้นต้องเป็นเรื่องของโรงเรียนกับบ้านกับหมู่บ้านก่อนส่วนนักอนุรักษ์นี้เรา.....

อาจารย์มานพ: ยังไม่เอาเข้ามานะ

กิริณี: นักอนุรักษ์เขาต้องมาแน่ ๆ ถ้าเราสามารถทำให้หมู่บ้านเราเจริญและมีคนอื่นเข้ามา มาก ๆ แล้วเขาก็จะไปพูดกันข้างนอกว่า จริง ๆ แล้วมันไม่ได้เป็นอย่างที่เขารู้จักกันเพราะได้มาดูแลพื้นที่ เมื่อพวกนักอนุรักษ์ได้ขึ้นเขาก็ต้องอยากมาพูดแล้วว่าเป็นจริงอย่างที่มันพูดกันหรือไม่ เพราะตอนนี้ทุกคนก็ยังไม่เคยสัมผัสวิถีชีวิตของพวกเรา เขาก็พูดกันไปเรื่อยเปื่อย ดังนั้นเขาจะมาแน่ ๆ ถ้าเราพัฒนาหมู่บ้านเราได้

ชาวบ้าน 4: คนเราก็เป็นอย่างนี้แหละ ต้องการให้เขาเข้ามาแต่พอเจอแล้วก็วิ่งไปหลาย

ชาวบ้าน 5: คนที่อยากให้เข้ามาพูดง่าย ๆ ก็คือป่าไม้

ชาวบ้าน 6: คือเมื่อก่อนอาจารย์บอกว่าบ้านผมเป็นพวกไปซื้อไม้เถา แต่พวกป่าไม้บอกว่าถ้าไม้เถามันอยู่แบบเดิมเขาไม่จับ ไม้เถาถ้านำมาแปรรูปเขาจับ คือ จะเถาจะไหม้เขาไม่สนเขาจับหมด ดังนั้นถ้าอาจารย์จะพาคนมานะ บางคนเขาก็กลัว ถ้าบอกว่าพุงนี้เขาจะไปบ้านคุณนะ ตอนนี้นะแค่ทุกวันนี้ถ้าได้ยินเสียงรถมานะเขาก็ตกใจจะวิ่งไปหลบกันอยู่

อาจารย์มานพ: นี่มันเป็นปัญหาในแง่กฎหมาย

ชาวบ้าน 6: พวกหนึ่งก็อยากจะตั้ง พวกหนึ่งก็อยากจะจับ

ชาวบ้าน 7: คือถ้าตั้งมันก็จะเป็นอย่างอื่นหนึ่ง ทุกวันนี้มันดังครับ ดังอยู่แล้วแต่เป็นดังแบบทำลาย อย่างที่อาจารย์พูดแหละครับว่าบ้านผมซื้อไม้เถา ไม้เถามันเป็นไม้ที่หมดสภาพ ตำรวจบอกว่าไม้มันเถาไม่มีใครจับหรอก แต่คุณมาแปรรูปสภาพจับ ปัญหามันอยู่ตรงนี้

พ่อเลี้ยงธงชัย: ก็อย่างที่ป่าไม้เขาวน่ะครับว่าถ้าไม้มันอยู่ในสภาพเถาของมันไม่เป็นไร แต่ถ้าคุณมาแปรรูปสภาพถือว่าเป็นของใหม่มีความผิด

รศ.ดร.ลำลิ: ไม้นี้เป็นไม้ฉำฉาหรือไม้ยางคะ

พ่อเลี้ยงธงชัย : มันจะมี 3 ลักษณะครับอาจารย์คืออย่างที่บ้านเรานี้ที่เน้นศิลปะจริง ๆ จะเป็นพวกไม้เก่า ไม้สักที่หมดสภาพที่เอามาทำเป็นลวดลายที่เป็นงานศิลปะจริง ๆ ของบ้านเรา แต่ที่ ลำพูนจะเป็นงานเสริม จะเป็นพวกรูปสัตว์ รูปตุ๊กตาไม้ต่าง ๆ ที่ลูกค้าต้องการ แต่ที่บ้านเราจริง ๆ เน้นงานศิลปะที่เป็นไม้เก่า บ้านถวายที่มันดังเพราะตอนนี้มันมีบริษัท packing หรือส่งออกตอนนี้มีอยู่ 3-4 บริษัท เพราะของออกจากบริษัท อย่างเช่น แอลโอเซียนบ้านถวาย กาวิน packing บ้านถวาย aircargo บุญทัศน์บ้านถวาย อย่างของที่ลูกค้าจะ load ไปเมืองนอกบางทีมาจากกรุงเทพฯ ก็มา load ที่นั่นมันก็เลยดัง แต่ในวิถีชีวิตของบ้านเราก็คือจะเป็นอย่างที่อาจารย์เห็น ที่มันดังมันเป็นลักษณะนี้ คือมีทั้งผลลบและบวกอยู่ด้วยกัน งานที่อาจารย์มาทำ คืออาจารย์เป็นครู อาจารย์จะมาปลูกฝังสิ่งที่บ้านเรามีและให้ลูกหลานได้สืบทอด คืออาจารย์ไม่ได้เป็นผู้ที่มานูรักษ์ แต่อาจารย์มาเพื่อปลูกฝังให้ลูกหลานของเรารักสิ่งที่บ้านเรามีอยู่ ตอนนี้ที่จะปลูกฝังได้ก็คือรุ่นที่มีอยู่ที่โรงเรียนต้นแก้ว พวกที่ออกจากโรงเรียนต้นแก้วไปแล้วเราจะทำไม่ได้แล้วเพราะเขาจะต้องเดินหน้าไปข้างหน้าอย่างที่เราอยากเห็นด้วยที่จะปลูกฝังให้เด็กในพื้นที่บ้านรักพื้นที่บ้านท้องถิ่น แต่ถ้ามาคุยกันนี้ถ้าพวกเราหรือคณะกรรมการทุกคนเห็นดีที่อยากให้อาจารย์มาส่งเสริมดังนี้ก็ต้องหาวิธีเริ่มแผนการขึ้น ถ้าคณะกรรมการบ้านเราทุกคนเห็นด้วยว่าเราอยากจะส่งเสริมให้เด็กหรือปลูกฝังให้ลูกหลานของเรารักในวิถีชีวิตของบ้านเราคืออย่างไคคืออย่างทัวรป่าที่เขาอยากไปสัมผัสกับกระเหรี่ยงคอยาว เขาจะไปตั้งแต่วันนี้และเขาก็จะไปค้างคืนที่โน่นแหล่งเขาก็จะเป็นจุดขายอย่างนี้ คืออาจารย์ก็อยากจะมาทำลักษณะนั้นกับบ้านของเราเพื่อจะให้เขามีเวลาสักคืนมาสัมผัสกับชีวิตบ้านเรา ก็จะค่อนข้างออกที่ละน้อยอาจารย์ไม่ได้เกี่ยวข้องกับพวกส่งออกท่านจะมาปลูกฝังอย่างนี้อย่างเดียว

รศ.ดร.ธำธิ : ให้มาดูการแกะสลักไม้ด้วย

พ่อเลี้ยง : ที่พี่ชายผมพูดนั้นก็อีกแบบหนึ่งครับคือการส่งเสริม แต่ที่มีปัญหานั้นมากก็คือไม้มันเป็นผลพวงเหมือนกับเราพาไปเที่ยวแล้วเขาได้เห็นบ้านถวายแล้วเขามีเพื่อนตำรวจ แล้วไปบอกเพื่อนว่าเห็นในบ้านถวายแกะไม้ทำโรงเลื่อยและบอกให้เพื่อนมาจับบางที่เขาไม้เก่ามาแปรรูปเขาจับไม่ได้แต่มาเจอเครื่องจักรมี 3 แรงก็มาจับเครื่องจักรอีก คือตอนนี้เรามาแก้ปัญหาหรือว่ามาอ่านปัญหามาบรรยายปัญหาให้อาจารย์ฟัง ผมพาไปเที่ยวบ้านต่าง ๆ แต่เจ้าของบ้านไม่ยอมให้ไปมันจะเป็นปัญหา แต่ที่อาจารย์กำลังทำอยู่นี้มันดีที่สุดอยู่แล้ว ดีมาก ๆ แต่มันมีทั้งลบทั้งบวกมันมีทุกอย่างที่จะเกาะเอาเงินตรงนี้ มวนุดเอาเงินจากบ้านเราไป แม้แต่บ้านถวายศรีไม้งามเป็นคนไหนก็ไม่ว่าใช้ชื่อว่าบ้านถวายศรีไม้งาม ซึ่งเป็นคนละตำบลกันและแม้แต่โทรศัพท์มาตั้งอยู่ที่ตำบลหนองแก้วก็ใช้ชื่อว่าโทรศัพท์บ้านถวาย พวกเราก็ได้บอกถึงลักษณะของปัญหาว่ามันเป็นอย่างนี้ แต่ถ้าลักษณะที่อาจารย์บอกจะไม่มีปัญหาย้อนหลังมันดีมาก ๆ 3-4 วันก่อนผมไปเที่ยวที่ปางช้างที่บ้านกาดสันป่าตอง ผมเห็นน้ำก็ไม่เยอะเขาทำแพซึ่งทำจากไม้ 10 ท่อน พานักท่องเที่ยวฝรั่งดันก็มาอย่างทุกฤดู

ต้องแพกันมาตามธรรมชาติ แผละ 200 บาท ถ้ามา 10-20 แผละเป็นเท่าไร ผมยังคิดว่าถ้าหมู่บ้านผมมีสักลำเหมือนหนึ่งผมเอาน้ำ ที่อาจารย์บอกว่ามีรถจักรยานมันก็คล้าย ๆ กันอีก ถ้าเราให้เขาปั่นจักรยานไปเที่ยวแล้วถ้าหากมีคนหนึ่งมีพ่อเป็นตำรวจหรือที่พ่อเป็นป่าไม้แล้วเขาไปบอกพ่อเขาว่าเห็นที่บ้านถวายเป็นโรงเลื่อยกันใหญ่โตจะเป็นการดีหรือไม่ดี ตรงนี้เป็นข้อที่ผมสงสัย

พ่อเลี้ยงธงชัย : ผมขอเสริมหน่อยครับ ผมก็รู้สึกเสียใจอยู่เรื่องหนึ่งคือหลังจากงานหัตถกรรม นักจัดรายการคนหนึ่งชื่อเอมร้อยได้มาหาผม 2 ครั้งและบอกว่าเขาอยากจะทำสารคดีเกี่ยวกับบ้านถวายคือเกี่ยวกับยาเสพติดแบบว่าเด็กในบ้านเราที่แกะสลักเป็นเขาไม้ไปมั่วสุมกับยาเสพติดหลังจากเลิกเรียนจะมาแกะสลัก ผมก็แนะนำเขาว่ามีอยู่หลายคน คนหนึ่งเรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยพายัพ หลังจากเลิกเรียนแล้วเขาก็จะมาแกะสลักและเขาก็เป็นคนที่มีฝีมือดีด้วย บางคนก็เรียนที่ราชภัฏหลังจากเลิกเรียนเขาก็มาแกะสลักพวกเขาเป็นคนดีด้วยสามารถหาเงินใช้ได้เองโดยไม่ต้องขอจากพ่อแม่ เขาก็มาถ่ายทำ 2-3 ครั้งและยังบอกว่าบ้านถวายนี้จริง ๆ เป็นแหล่งที่ช่วยเหลือเด็กนักเรียนไม่ให้ไปมั่วสุมกับยาเสพติดแต่ในตอนท้ายของภาพยนตร์สารคดีนี้เขากลับพูดว่า พวกคุณเห็นไหมของสวยๆเหล่านี้ที่พวกคุณช่วยกันซื้อ พวกคุณช่วยกันทำลายป่าทั้งนั้น ผมได้ยินผมก็รู้สึกไม่สบายใจว่าทำไมเขาต้องทำอย่างนั้น เขาทำกับเราแบบนี้ทำให้เราได้ทั้งลบและบวก ตอนแรกมาทำให้เราดีใจว่าเขาเห็นว่าบ้านเราดีมีการช่วยเหลือเด็ก ๆ แล้วมาสรุปตอนท้ายว่าเราเป็นคนทำลายป่า ผมฟังแล้วไม่สบายใจจริง ๆ นี่ถ้าเจอจะต้องต่อว่า แต่ผมไม่มีหลักฐานที่จะตอบโต้เขาเท่านั้นเอง ที่นี้ผมบอกตรง ๆ เลยว่าถ้าใครมาติดต่อแบบนี้ผมคงไม่พาไปแล้วเขาทำให้เราได้ทั้งดีทั้งเสีย

รศ.ดร.สำลี : ถ้าอย่างนั้นเอาแบบนี้ได้ไหมเดี๋ยวเรามาวางแผนที่ เรามาสร้างแผนที่เหมือนกับ 2ฝั่งคลองว่าแนวทางที่เราจะพาเขาไปทัวร์นี้เราจะลัดเลาะไปทางไหนบ้าง เราคงจะให้ดูการแกะสลักไม้จริง ๆ เพราะเด็กที่เราฝึกมาที่โรงเรียนคงฝึกเฉพาะเรื่องของวิธีการแกะสลักไม้ ทำให้มันเป็นงานฝีมือได้อย่างไร เราต้องการจะให้เด็กของเราภูมิใจในศิลปะการแกะสลักไม้และพูดเก่งสามารถที่จะทำให้คนเขาชื่นชมหมู่บ้านของเราได้ คือเราจะวางแผนที่จะพาไปทัวร์ตรงไหนไม่ใช่ว่าปล่อยให้เขาไปเอง ไม่ใช่ว่าเขาจะไปดูบ้านไหนก็ไปแบบนั้นไม่ได้ เราจะต้องมานั่งคุยกันก่อนว่าเราจะวางแผนที่อย่างไร และเราก็ฝึกนักเรียนของเรา เช่น โชว์บ้านของนายบุญผลว่าแกะเก่งส่งไปญี่ปุ่นได้หรือบ้านพ่อหนานแดงเราสามารถจะวางแผนที่ได้เพราะนี่คือหมู่บ้านของเรา เรารู้ว่าเราจะให้ไปทางไหนต้องไปที่ 2 ฝั่งคลองแน่นอน และเราก็จะพาไปที่ไหน พาไปดูตลาดไหม จะไปที่ไหนบ้างแต่เราจะไม่ให้เขาไปเองเราจะบอกจุดไว้ เราจะต้องมีวิธีหลบหลีกเพื่อคนที่เขาไม่เข้าใจจะได้ไม่ต้องเอาเราไปว่าและเขาว่าบางทีมันก็ไม่เป็นความจริงหรือเขาเข้าใจผิดเราจะไม่พอใจเปล่า ๆ ไม่สบายใจเปล่า ๆ เรากำหนดของเราได้ อันนี้ต้องปรึกษากับพ่อหลวงกับอาจารย์ใหญ่ ช่วยกัน พวกเราช่วยกันว่าตรงไหนดี

พ่อหลวง: ครับอันนี้ไม่มีปัญหา มันมีปัญหาคือว่าพวกนักศึกษาส่วนใหญ่หัวรุนแรง ไม่รู้ว่าชาวบ้านหากินอะไร นักศึกษา นักเรียนเนี่ยยังหาเงินไม่ได้ตอนที่เรียนหนังสืออยู่ แต่พวกเราหาเงินเองทุกซอกได้เงินมาจากไหนก็รู้ แต่เชิงอนุรักษ์อาจารย์ก็สอนว่าพวกเราต้องอนุรักษ์ป่าไม้ไว้อย่างนั้นอย่างนี้ถูกต้องไหมครับที่สอนกันมามีลักษณะเป็นทฤษฎี บางทีเขามาผมก็ถามเขาก่อนเลยว่ามาจากไหน โรงเรียนไหน ถามเพื่ออะไร มาเพื่ออะไร ทำวิทยานิพนธ์หรือ ทำเพื่ออะไร ถามเขาก่อนที่จะตอบคำถามอื่นและก่อนที่ผมจะพาเขาไป ก็อย่างที่พี่ชายผมบอกสรุปแล้วคือพื้นเราลงดิน เราดั่งก็ไม่ได้ ไปตามนี้ ไปถามนายอำเภอว่าจะดีไหม นายอำเภอก็กลั้ว ๆ กลั้ว ๆ อยู่ ไปถามป่าไม้วางจะเอาไหม ป่าไม้วางไม่ได้ ป่าไม้วางก็เน่อยู่แล้วป่าไม้วางก็ต้องปราบ หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ของเชียงใหม่ก็ลงข่าวชัดป่าไม้วางคงว่าส่งเสริมพวกเราอีก

กิริณี: ก็ก่อนที่จะให้คนอื่นมาทัวร์เราอาจจะต้องมีการปูพื้นก่อนว่าไม้นี้เราไม่ได้ไปตัดมาเราต้องให้ความรู้ตรงนี้กับคนที่มาเที่ยวก่อนไม่ได้หมายความว่าพามาดูเขาแกะแต่เพียงอย่างเดียวแล้วก็ให้เขากลับถ้าเป็นแบบนี้แน่นอนเขากลับไปเขาก็ต้องว่าเราดัดเน่ ๆ ดังนั้นเราต้องมีการปูพื้นกันให้ดีกว่าคือต้องให้นักเรียนศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการทำงานไม้มาก่อนถึงจะสามารถนำเที่ยวได้

พ่อหลวง: ไม้แต่ละท่อน ถ้าเป็นนักศึกษาก็จะบอกว่า 1 วง 1 ปี อันนี้ใหญ่ขนาดนี้ไอ้โห 100 ปี เสียตายจริง

อาจารย์มานพ: เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ความจริงผมอยู่ไกลอย่างนี้ก็ยังไม่ค่อยรู้ปัญหานี้ ก็รู้ผิวเผินก็ตามที่พวกเราได้นำเสนอปัญหาดังหลายเรื่อง อันนี้ก็เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนที่ลึกซึ่งเกี่ยวกับกฎหมายในส่วนของการวิจัยครั้งนี้ อาจารย์ก็คงได้ปัญหาของการวิจัยเพิ่มและมีประโยชน์มากมายมีคุณค่ามาก

พ่อหลวง: คือผมอยากรู้ว่าท่านมาวิจัยแบบไหน เชิงอนุรักษ์หรือเชิงธุรกิจ

อาจารย์มานพ: อันนี้ไม่ใช่เชิงอนุรักษ์ ไม่ใช่ธุรกิจ

พ่อหลวง: ครับ ผมเข้าใจแล้ว

อาจารย์มานพ: เข้าใจแล้วนะ

รศ.ดร.ลำไย: ก็เพิ่งรู้แหละ ไม่รู้ว่าจะเจอปัญหาอย่างนี้

พ่อหลวง :อีก2-3วันก็มีคนมาเชิญผมไป ผมก็ยังคิดอยู่ว่าจะไปดีหรือไม่ดี ผมก็ไม่แน่ใจ คำถามว่าไม่เสร็จธุกิจนี้จะให้ปลูกอะไร เมื่อปีที่แล้วมีนักท่องเที่ยวนอกจากภูเก็ตหรือเปล่าผมไม่แน่ใจมีป่าไผ่นำมาเขาพูดกันว่าที่พวกเราปลูกไผ่นะไม่ต้องกลัวไม่ได้ขาย บ้านถวายเขาแกะให้หมด เอ้อ ! คนหนึ่งก็ว่าดี ๆ อีกคนก็ว่าตัดเอาไปเถอะพ่อ มันมีทุกรูปแบบ

อาจารย์มานพ :ในเจตนาของอาจารย์นี้ก็คือทำให้บ้านเราเข้มแข็ง และก็นึกภาพว่าจะทำอะไรให้บ้านเรานั้นคง มีการช่วยเหลือเจือจานกันแต่สิ่งที่ลึกกว่านั้นก็คือปัญหาเรื่องกฎหมายเพราะบางที่ทัวร์ที่มานั้นอาจจะแฝงไปด้วยสิ่งเหล่านี้และชาวบ้านกลัวในเรื่องนี้ เพราะฉะนั้นการนำเสนอในวันนี้เพียงแค่เป็นแนวคิดส่วนจะเป็นไปได้อย่างไรนั้นก็อยู่ที่บ้านเราว่าจะรับได้ทางอาจารย์ก็พร้อมที่จะสนับสนุนแล้วโรงเรียนเราก็พร้อมที่จะลุยเต็มที่ อันนี้คือวิธีการที่จะร่วมกัน

ชาวบ้าน 1 : การท่องเที่ยวในหมู่บ้านเรานี้มันขาดคนที่เก่งภาษาซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องอธิบายให้แขกต่างประเทศเข้าใจให้รู้อย่างถ่องแท้ของสาเหตุที่มาจากคนเขามาแล้วไม่รู้เรื่องสักอย่าง ไม่มีใครอธิบาย ไม่มีใครพูดเก่ง จุดนี้เป็นจุดบอดอีกจุดหนึ่ง

รศ.ดร.ลำไย :ต้องมีคนอธิบายให้เข้าใจ แก่ภาพพจน์ให้ได้เหมือนกับฝรั่งมาทำวิจัยที่เมืองไทยมาขอข้อมูลจากจุฬาฯ ไปเสร็จแล้วก็เอาไปเปลี่ยนหมดเลยว่าเมืองไทยเสียหายหมดเลยอย่างนี้มันก็คล้าย ๆ กันฝรั่งมาขอข้อมูลจากมหาวิทยาลัยเกษตรทำไปทำมาขโมยพันธุ์ข้าวหอมมะลิไปเอาไปปลูกและบอกว่านี่เป็นของเขา คือมันก็เสี่ยงก็ต้องระวัง

อาจารย์มานพ :มันเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เพราะฉะนั้นการนำเสนอก็คือเป็นแนวคิดที่บ้านเราทำได้ไหมมาถึงตรงนี้แล้วคงจะเป็นปัญหาที่เราจะต้องขบคิดกันว่าเราจะพัฒนาบ้านเราให้เข้มแข็งยั่งยืนต่อไปอย่างไรหรือว่าเราจะปล่อยให้มันเป็นไปอย่างนี้ ต่างคนต่างหลบต่างซ่อนแอบได้แอบไป

ชาวบ้าน 7 :มันอยู่ที่ว่าบ้านเราจะรับได้หรือไม่แค่นั้น

อาจารย์มานพ :ก็ต้องไปพูดกัน เขาเป็นว่าปลายเดือนกันยายนอาจารย์จะพาคณะวิจัยมา

รศ.ดร.ลำไย :สัก 2-3 คน

อาจารย์มานพ :สัก 2-3 คนอยู่ต่อไปก็จะเป็น 20 คน 30 คน

พ่อหลวง : รู้ทั้งที่แล้วก็มิ้นักวิชาการระดับดอกเตอร์ ปริญญาโทและปริญญาเอกมาที่แรกผมก็ไม่รู้ว่าเขาเป็นใคร ผมก็บอกว่าผมจบแค่ป.4พอเขาจะกลับเขาก็แนะนำตัวผมก็ไม่รู้จะพูดอย่างไรผมก็ได้แต่สวัสดีแล้วก็มาเขาจะเอาไปวิจัยดีหรือไม่ดีก็ไม่รู้ ผมก็บอกไปว่าเราก็แกะกันอย่างนี้แหละก็ล้มลุกคลุกคลานมา เมื่อก่อนก็ยากจนแต่เราก็มีคนอยู่ 3-4 คนที่เป็นปรมาจารย์ของเราคือพ่อใจมา พ่อหนานแดง และก็พ่อเฮือนพาพวกเราดำเนินชีวิตแนวนี้ ทำให้พวกเรามีชื่อเสียงและทำรายได้เข้าหมู่บ้านที่เขาบอกจะเอาไปวิจัยอะไรผมไม่รู้แต่อย่างที่ผมบอกว่าคุณต้องถามเขาก่อนว่าเขาทำอะไรอะไรแม้แต่แต่งเพลงก็มา เขาจะบอกว่าไม้งนี้ 1 ปี หรือ 2 ปีแต่ความคิดของอาจารย์ดีมาก ๆ ที่จะทำให้พวกเราเป็นแหล่งท่องเที่ยวและทำรายได้เพื่อลูกเพื่อหลาน ปริญญาก็จบไม่จบก็ไม่มีอะไรกินแม้แต่ธนาคารก็ทิ้งบอกว่าจะให้มานั่งเป็นคณะกรรมการในหมู่บ้าน ธนาคารปีละให้สอบเป็นอบต.บ้าง เนี่ยผมไม่แน่ใจนะเพราะไม่ได้ติดตามในวิทยุแต่ผมก็จะพยายามให้พวกเราพออยู่พอกิน

อาจารย์มานพ :

ผมและรศ.ดร.สำลีได้นำเสนอไปแล้วก็ได้พบกับปัญหา กลับเข้ามาซึ่งก็เป็นสิ่งที่พวกเราต้องระวัง ด้วยที่น้ำมันจะดีหรือมันจะร้ายหรือว่าเราจะรับได้อย่างไรนั้นคงจะค่อยคิดค่อยสร้างค่อยปรับกันอีกที จะทำอะไรให้มันดีต่อไป เราคิดว่าเราจะปล่อยให้บ้านเราเป็นตัวอย่างที่เขาพากันเป็นลัทธิบัส อย่างนั้นหรือว่าเราจะอยู่กันอย่างนี้ค่อยให้เขามาเป็นครั้งคราวเป็นลูกค้าประจำก็จะขึ้นอยู่กับบ้านเราที่จะกำหนดชะตาชีวิตของบ้านเรา ของลูกหลานเราต่อไป ในส่วนของผมนั้นมีความหวังตลอดว่า จะทำอะไรจะให้โรงเรียนเราเข้มแข็ง พูดย่าย ๆ ทุกวันนี้หัวใจของทางคงก็คือบ้านถวายเป็นให้ทางคงเจริญ พอบ้านเราเริ่มอ่อนตัวลง ที่อื่นก็อ่อนตัวไปด้วย ฉะนั้นเราต้องหนีตัวเราไปสู่อีกจุดหนึ่ง เราจะปล่อยตรงนั้นให้เป็นกาลกิณีของบ้านเราหรือเราก็ต้องศึกษากันต่อไป ถ้าผมหรือดร.สำลีจะมาบอกให้เราทำอย่างนั้นอย่างนี้ก็คงยากอยู่เหมือนกันคงจะเป็นเพียงคนให้ข้อมูล พร้อมทั้งจะร่วมสนับสนุน จุดที่จะทำให้เกิดปัญหาก็คงเป็นอย่างที่พวกเราเล่ามา

พ่อหลวง : แม้แต่พ่อค้าที่เข้ามาค้าขายก็มีนักสืบแฝงเข้ามา ผมดูรูปร่างหน้าตามันแล้วมันไม่เหมือนพ่อค้าเลยเขาคอยจ้องจับผิด ดูรูปร่างหน้าตาทั้งหมดจด มือเท้าก็สะอาดสะอาดอันผมรู้แล้วว่าไม่ใช่พ่อค้า แล้วก็จริงเพราะหลังจากนั้น 3 วัน ปาไม้ก็เข้ามา จับไม่ได้ก็เอาเครื่องจักร เอาเครื่องจักรไม่ได้ก็จะเอาเงินอีก ไปก็ไม่ไปทำท่าจะแะพวกเราก็พร้อมใจกันเอาเงินให้มันเป็นบ่อหนึ่งที่เขาดูจากเราไปเพราะถ้าเป็นเรื่องขึ้นมาพวกเราจะต้องขึ้นโรงขึ้นศาล เสียเวลาอีกยอมเสียแบบนี้ดีกว่า สุดท้ายก็ต้องมีการส่งส่วยถ้าไม่ส่งก็จะมาจับตลอดไม่ต้องทำงานอะไรแล้วแค่ได้เงินเสียว่าเนื้อ! ก็จะปิดประตูกันดังปังแล้ว แล้วผมมาถามเรื่องใบไม้ ผมเคยถามในที่ประชุมว่าใบไม้แค่ใบละ 2,000 ทำไมผมต้องเสีย 12,000 ถึงจังหวัดแค่ใบละ 2,000 กินกันเป็นแถว คนบ้านเราไม่มีปัญหาอาหารอก

12,000 คือ ทำกันนิดเดียว เมื่อเอาไป 12,000 ปู่ 3 เดือนมาตรวจว่าถูกต้องหรือไม่ บ้านเราถ้าเอาตาม ลูกก็ไม่กิน

พ่อเลี้ยงธงชัย : ถ้าขั้นนั้นมันต้องเป็นธุรกิจใหญ่โตถึงจะเลี้ยงกันได้ อย่างชาวบ้านเนี่ย บางทีออมไว้ได้ 40,000-50,000 มาโดยจับเสีย ก็หายไปหมดไม่เหลือสักบาท มันเป็นอย่างนี้ครับอาจารย์เราก็เลยกลัว ๆ กลัว ๆ กัน บางคนก็ทำไปแบบไม่สบายใจ ผมก็เน้นไปทางไม้ฉำฉาเหมือนที่อาจารย์ได้ไปเห็นที่บ้านผม

อาจารย์มานพ : นี่คือปัญหา

พ่อเลี้ยงธงชัย : มันเป็นปัญหาที่แก้ไขยาก

อาจารย์มานพ : ก็อย่างที่พ่อเลี้ยงธงชัยได้นำเสนอว่า ในขณะที่เก็บสะสมเงิน ได้ก็ต้องส่งส่วยคือเก็บได้ 40,000-50,000 ก็ต้องเอาไปเสียให้ตำรวจ 30,000-40,000 เลยไม่ได้อะไร

พ่อหลวง : บางครั้งในคณะพวกเรา บางครั้งผมก็ต้องเป็นนักเลง ต้องเป็นไฉเป็นกัน ชัดไปเลย ต้องแข็งซึ่งจริง ๆ แล้วในก้นคิดเดียว เราต้องขู่ไว้ก่อนว่าต๋อยเป็นต๋อย เผาเป็นเผา มันมีรูปแบบหลายอย่างที่เราต้องรู้

รศ.ดร.สำลี : ถ้าสมมติว่าเราเปิดทัวร์แบบนี้ คนข้างนอกมาเริ่มเข้าใจกันแล้วก็มาไถเงินเรา เราก็ออกอากาศเลย ถ่ายวีดีโอเลยว่าเราถูกทำแบบนี้ ให้เผยแพร่ไปทั่วโลกเลย

ชาวบ้าน : มันก็ไม่ได้อีก เพราะเครื่องจักรเราผิดกฎหมาย

รศ.ดร.สำลี : ให้เห็นว่าเขารังแกเรา

พ่อหลวง : มันก็ไม่ได้อีก เพราะตามกฎหมายเขาจะเล่นเราทุกแห่งทุกมุม เล่นเราทุกอย่าง

พ่อเลี้ยงธงชัย : ขั้นแรกเขาจะให้เราทำให้ถูกต้องตามกฎหมายตั้งแต่เอาใบประกอบการมาชาวบ้านเขาก็เอาไม่ได้ถ้าสมมติว่าจะทำ อย่างน้อยเขาจะให้เครื่องทุนแรงหรือเครื่องผ่าไม้แรงไม่เกิน 3 แรง มันก็ผ่าไม้หรือทำอะไรก็ได้มันไม่พอแต่ถ้ามีใหญ่ก็จับ มันลำบากนะอาจารย์ มันมีทั้งดีทั้งเสียคู่กันไปหมด

รศ.ดร.สำลี: ไม่นึกว่าจะเจอแบบนี้

อาจารย์มานพ: ผมก็นึกไม่ถึงครับ

รศ.ดร.สำลี: นึกว่าสร้างหลักสูตรแล้วมา.....

พ่อหลวง: ที่แรกเจตนาของผมนึกอยากจะทำแบบอาจารย์ ผมคิดว่าถ้าผมมีเงินก้อนหนึ่งผมนึกอยากจะทำรถพ่วงรถอีแต่นใช้รถไถลาก มีการเปิดเพลงพื้นเมือง ซึ่งให้เขาดูว่านี่บ้านผม นี่บ้านพ่อตา แม่ยาย เป็นลักษณะแบบนี้ นักวิจัย นักศึกษามาเยอะ เขาชอบมาตั้งคำถาม สมมติว่าไม่มีเกาะเป็นท่อน ท่อนละประมาณแค่นี้ ถ้าเกาะ 100 คนมันจะหมดไปก็ท่อน มันมีทั้งบวกทั้งลบ มันจะดีหรือไม่ดีก็แล้วแต่
อาจารย์พิจารณา

ชาวบ้าน 8: บางคณะที่มาทำวิจัย เขาถามแบบที่พ่อหลวงพูดเมื่อกี้ เขาถามละเอียดมากจนเราตอบไม่ได้ต้องปิด ต้องเลี่ยงเลย

พ่อเลี้ยงธงชัย: บางครั้งถามแบบจะค้นหาความจริง ถามให้เราจนมุมแบบจะจับผิดเราด้วยครับ
อาจารย์

ชาวบ้าน: ผมก็เคยโดนเหมือนกัน ผมไม่พอใจผมลูกหนีเลย ผมไม่ชอบคำถามกันแบบนี้

พ่อหลวง: อย่างที่อาจารย์เห็นถ้าเป็นแหล่งท่องเที่ยวมันก็จะเป็นอย่างนี้ ถ้าจะพาแขกมาดูอีกมุมหนึ่งมันก็จะเป็นอย่างนี้ บางครั้งมีพ่อค้าขายเสื้อสะพายเสื้อเข้ามาเร่ขายแต่เขาสอคล้ายเหลือเกิน เขาไม่ขายเสื้อแต่จะมองไปตามชอกตามมุมตามพื้นบ้าน

อาจารย์มานพ: เขาไม่เจตนาจะขาย

พ่อหลวง: เขาไม่อยากจะขายเสื้อ ขายก็ได้ไม่ขายก็ได้แต่ต้อจ้องไปเรื่อย ๆ ไปดูว่าบ้านนี้มีอะไรบ้าง อี 2-3 วันก็แล้วพามาแล้ว มาแล้วไม่มีอะไรก็จะหาให้มีส่งเสริมเหตุการณ์ตรงเน้นที่ท่องเที่ยวแต่ทำไม ท.ท.ท. ไม่ช่วยบ้านผม ผมไม่ใช่ประเทศไทยหรือมันก็ติดอยู่ตรงนี้อีก ท.ท.ท. จะมาช่วยก็กลัวตรงนี้

พ่อเลี้ยงธงชัย : ที่เรารีดงานกันมานี้ ท.ท.ท. ไม่เคยมาดูแลเลย มีแต่ที่สันกำแพงที่มีงานรุ่มร่ามนั่นแหละที่เขาไปดูแล แต่บ้านเรารีดงานมา 10 ครั้งแล้ว ท.ท.ท. ไม่เคยมาดูแลไม่เคยมาส่งเสริมพวกเราเลย

พ่อหลวง : บ้านถวายไม่ใช่ประเทศไทยหรือถึงไม่มาช่วย ไม่มีบอะไรเลยหรือ

พ่อเลี้ยงธงชัย : แต่พูดถึงตอนนี้ก็งานไม้จะไม่ได้ดีกว่าสินค้าอื่น เท่าที่ผมดูรูปการณ์แล้วตอนนี้งานไม้จะไปได้ดี เป็นสินค้าส่งออกได้ดีพอสมควร

พ่อหลวง : เมื่อวันก่อน ท.ท.ท. โทรมาถามว่าบ้านถวายจะจัดงานหรือเปล่า เขาจะส่งปฏิทินเข้ากรุงเทพฯ ที่ท.ท.ท. กรุงเทพฯ ผมก็นึกดีใจ เขาจะมาอย่างไรผมก็ไม่รู้ ผมก็กล้า ๆ กลัว ๆ อยู่เหมือนกัน

พ่อเลี้ยงธงชัย : เมื่อก่อนเคยมีครั้งหนึ่ง สมัยท่านนายอำเภอเจริญ เองศิลป์ ตอนนั้นท่านก็สนับสนุนเต็มที่ เอาชื่องานของบ้านถวายเข้าปฏิทินโลกได้ปีหรือ สองปีก็หายไปเลยหายจากปฏิทินไปเลย ไม่มีเลยออกจากปฏิทินไปเลย

พ่อหลวง : ทางเหนือเราเป็นแหล่งต้นน้ำ มันจะเป็นผลพวงหรือเปล่าที่พวกเราอยู่ทางเหนืออยู่แล้วจะเป็นเหตุให้ป่าไม้หรือป่าทำให้น้ำแห้งหรือเปล่า

พ่อเลี้ยงธงชัย : แต่ไม้ที่เราใช้กันส่วนมากจะไม่เป็นไม้ประเภทหวงห้าม อย่างไม้จามจุรีจะเป็นไม้ที่อยู่ตามสวนตามไร่นาของชาวบ้าน สมัยก่อนเขาจะปล่อยครั้งไม้จามจุรีจะครบเพราะสมัยนั้นเป็นสมัยแผ่นเสียงชาวบ้านจะไม่ขาย จะปล่อยครั้งอย่างเดียวแต่ตอนนี้แผ่นเสียงเป็นพลาสติกไปหมดก็เลยไม่มีใครปล่อยครั้งก็ขายเอามาทำเป็นแบบนี้เอามาทำเฟอร์นิเจอร์ไม้จำพวกนี้ เอามาแกะเป็นรูปสัตว์ต่างๆ

พ่อหลวง : คราวที่แล้วที่เห็นออกหนังสือพิมพ์ว่าโดนจับไม้ว่าเอาไปส่งที่ไหน ก็บอกว่าส่งบ้านถวาย จริง ๆ แล้วก็ส่งในโรงแรมใหญ่โตในเชียงใหม่ ไม้ท่อนเบือเริ่มเลยบอกว่าเอามาส่งบ้านถวาย ซึ่งเราไม่รู้เรื่องแล้วเราก็โดน คราวก่อนมีป่าไม้มาจากกรุงเทพฯ ผมก็เอาป้ายที่ทำการผู้ใหญ่บ้านของผมลง เพราะอะไร เข้าม่าถามเรื่อย ๆ ผมเอาลงคิดว่าไม่มีเวลาที่จะทำงานของท่าน ท่านมาจากไหน พ่อหลวงอยู่ไหนครับ ไม่อยู่ครับนี่เขามาถามผมนะ มาทำไมครับมาทำไม มาจากกรุงเทพฯ ก็ลักษณะนี้ถ้าพูดกันได้พูดกันไป เขาบอกว่าผมดูจริง ๆ แล้วไม่มีอะไรเลยบ้านถวายแต่ชื่อเสียงดังมากนี่ผมมาจากกรุงเทพฯ เจ้านายให้มาดูแล เพราะชื่อเสียงในการทำลายของเราดังมาก แม้แต่ในหลวง

ของเรา ราชนีของเราก็นุรักษ์ป่าไม้ผมบอกตรง ๆ มันก็อึดอัด โฆษณาอะไรก็ไม่ได้ อย่างท่านมาเที่ยว ท่านก็มาที่บ้านอุทธรณ์ พระเทพฯ ก็มา

พ่อเลี้ยงธงชัย : อย่างช่วงนี้ก็มีเฟอร์นิเจอร์วงล้อเกวียน พวกของเก่าออกเยอะมากเลยและของพวกนี้มันเป็นไม้สักด้วย ที่เขากลัวว่าจะเป็นตรงนี้ก็ได้อีกคือบางที่มันหมดไปแล้วเขาก็กลัวว่าชาวบ้านจะเอาไม้ใหม่มาทำให้เก่าอีก มันบอกไม่ถูก คือทั้งป้องกันทั้งส่งเสริมครับ

พ่อหลวง : พวกเราก็คือประเทศไทย ทำให้ใหม่ทำให้เก่าทำได้ทุกอย่าง อะไรหมดเราเอาใหม่มาตัดให้มันเก่า พุดตรง ๆ ก็คือไม้ใหม่บ้างเอามาทำให้มันเก่า เพราะไม้เก่ามันหมดไปก็มี เราก็เอามาทำให้มันเก่าแบบนี้พุดกันตรง ๆ คือสลับไปสลับมาแบบนี้แหละ มันก็ไม่แน่ค้าขายเนี่ยบางคนที่ทำให้ใหญ่โตก็ทำให้ใหญ่กว่าเรา มีพร้อมทุกอย่าง ป้องกันมีพี่ชายเป็นปลัดมีน้องชายเป็นตำรวจ

พ่อเลี้ยงธงชัย : ถ้าอาจารย์ไปเห็นที่สุสานลักษณะอาจารย์จะตกใจ พวกเฟอร์นิเจอร์พวกนี้ที่โรงงานเกือบจะครึ่งบ้านถวายเป็นไปหมดเลย ที่สันกำแพงนะครับ มีทั้งไม้สัก ๆ เลือยให้คนดูเลยแต่เขาคงถูกต้องและเขาทำเปิดเผยด้วยใหญ่โตมากเลย ในโรงงานนั้นมีประมาณ 10,000 ชิ้น

รศ.ดร.สำลี : แล้วเราจะทำอย่างไรกันดี

พ่อเลี้ยงธงชัย : บ้านเรานะหรือครับ มันลำบากนะครับ ก็อย่างที่อาจารย์ได้ทราบปัญหานั้นแหละ

รศ.ดร.สำลี : แต่เราอยู่อย่างนี้ก็ลำบากนะเพราะว่าเด็กของเราแย่ เราต้องทำอะไรสักอย่างมันต้องมีอะไรสักอย่างที่มาเจอจุดพอดี

พ่อเลี้ยงธงชัย : ต้องแก้ไขปัญหาก่อนที่มันจะถูกกลืนใหญ่โต

พ่อหลวง : ปัญหาที่มีผมไม่เคยพูดให้ใครฟัง

รศ.ดร.สำลี : ที่นี้เราต้องมาคิดแล้วว่าจะทำอย่างไรดี

พ่อหลวง : จริง ๆ ผมก็อยากทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ไปเห็นปางช้างมันก็ไม่แค่นี้ เอามาล่องแพฝรั่งเขาก็ล่องไป ก็ได้เงิน ผมก็ถามว่าเป็นใครบ้างเขาทำกันเป็นทีม เป็นพ่อหลวงบ้าง ผู้ช่วยบ้างก็ตัดแพกันไปล่องน้ำไป ซึ่งก็มีทั้งฝรั่งทั้งคนไทย แบบนี้ช้างก็มี ฝรั่งช้างก็ตากแดดแอบแดดไปในป่า

พ่อเลี้ยงธงชัย : คือใจจริงของอาจารย์ก็อยากให้มาในลักษณะนั้น อยากทำวิจัยและอยากให้ชาวบ้านเราทำให้เขาคู จะได้ส่งเสริมและอนุรักษ์ไปในตัว

รศ.ดร.สำลี : ก็จะได้ทั้งงานแกะสลักไม้ ได้นำเที่ยว ได้หลักสูตร

อาจารย์มานพ : พอมาทิ้งตรงนี้ ตรงนี้ว่าเปิดไม้ได้

พ่อหลวง : ได้ไม้ไซ้ไม่ให้เปิดได้ แต่เราบอกปัญหา ก่อน

รศ.ดร.สำลี : เราจะได้พยายามดูไม่ให้มันไปทางนี้มากไปหรือไปทางนี้มากไป ก็มันต้องมีทางทำ ได้เราต้องมาช่วยกัน

อาจารย์มานพ : แล้วท่านอื่นมีใครที่จะนำเสนอปัญหาทั้งหลายที่เราจะได้รวบรวมไว้ไหม

ชาวบ้าน 1 : อาจารย์จะเอาคำตอบด้วยหรือเปล่า

รศ.ดร.สำลี : โอ้! ยัง ยัง ยังให้ได้คิดกันก่อนก็ได้

ชาวบ้าน 1 : ผมก็เข้าใจความในของอาจารย์ ว่ามีความตั้งใจสูงที่จะพัฒนาอย่างที่พูดไว้ ที่นำเสนอในคืนนี้ คือจะทำให้บ้านเราเจริญรุ่งเรือง อาจารย์จะจัดทำแผนท่องเที่ยวและพ่อหลวงก็บอกว่าให้ศึกษาคนที่มาด้วยว่าเป็นใคร ทางน้องเขาก็บอกว่าต้องปูพื้นของไกด์หรือนักเรียนเวลาจะตอบให้ถูกต้อง และผมว่ามันน่าจะมีปัญหาที่แก้ไขได้ถ้าเราจะทำให้จัดนี้ อันแรกก็จะเริ่มตั้งแต่ว่าอาจารย์จะพาใครมาก็ต้องสอบถามแนวความคิดที่จะมาศึกษาก่อนว่าจะมาในแนวไหน ถ้าอาจารย์พามา ก็จะรู้ะครับและทางนี้ก็จะ.....

อาจารย์มานพ : เรียกว่าการันตีได้

ชาวบ้าน 1 : ครับ การันตีได้ และก็มาถึงไค้ ซึ่งก็เป็นเด็กนักเรียนของอาจารย์มานพ ซึ่งไค้ตอนนี้เราก็จะปูพื้นไว้แล้ว ต้องมีข้อมูลที่จะสามารถอธิบายได้ และแผนการท่องเที่ยวแทนที่เราจะพาเขาไปคูที่เราทำไม้สัก 100% เราก็ไม่พาไปแต่เราจะพาไปคนที่เขามีฝีมือแบบนายบุญผลหรือนายชัย หรือพาไปคูที่เขาทำด้วยไม้เก่าคือไม้ที่หมดสภาพไปทำอย่างอื่นไม่ได้แล้ว คือใช้ฝีมือจริง ๆ นี่ก็เป็นแผนที่เราจะพาไปนะครับ และแต่ละสถานที่เราอาจจะทำไม้ไว้เลยว่าจุดนี้เราสามารถที่จะพาเข้าไปได้

เสาร์ที่ 29 สิงหาคม 2541

สถานที่ : บ้านเจ้รัชนี้

ผู้ถอดเทป : กิรินทร์

ภาคผนวก ข.
บัญชีชื่อและหมายเลขประจำบ้านของ
ประชากรในหมู่บ้านถวายเป็น

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล	เพศ	อาชีพ
1	นายสมบุรณ์ ทอนทะขร	ช	รับจ้างแต่งสี
	นางสาววิรัชญา ทอนทะขร	ญ	
	นางอุณ ทอนทะขร	ญ	
1/1	นางบัวเขียว ทอนทะขร	ญ	ค้าขายไม้-รับแต่งสี
	นายอคุลย์ ทอนทะขร	ช	
1 /2	นางสาวนริสา ทอนทะขร	ญ	รับจ้างแต่งสี
2	นางนวล กาวิละ	ญ	รับจ้างแต่งสี (ร้านยุพา)
2/1	นายสุวิทย์ กาวิละ	ช	แกะสลัก/แต่งสี
	นางผ่องศรี กาวิละ	ญ	
3	นายคำมูล ญาติจอมอินทร์	ช	แกะสลัก (มีร้าน)
	นางเป็ง ญาติจอมอินทร์	ญ	
3/1	นายสุธรรม ญาติจอมอินทร์	ช	
	นางจันทร์ทิพย์ ญาติจอมอินทร์	ญ	ข้าราชการบำนาญ (มีร้านให้เช่า)
4	นายดา ชีรัมย์	ช	
	นางอำไพ ชีรัมย์	ญ	
4/1	นายพรเทพ ชีรัมย์	ช	แต่ของ/อยู่ซ่อมรถ
	นางวัชร ชีรัมย์	ญ	
5	นางบัวจัน รังทะยี่	ญ	รับจ้างแกะสลัก
	นายทวีศักดิ์ รังทะยี่	ช	รับจ้างแกะสลัก
	นางจารุวรรณ รังทะยี่	ญ	
	นางสาวบัวจันทร์ รังทะยี่	ญ	
6	นายบัณฑิต กาวิละ	ช	รับจ้างแต่งของ
6/1	นางรัชนี เมืองแก้ว	ญ	
	นายปิง เมืองแก้ว	ช	
7	นายวิชาญ หลวงตน	ช	ร้านขายไม้ (เคยแกะสลัก)
	นางเกษร หลวงตน	ญ	
	นางสาวจารุณี หลวงตน	ญ	
8	นางคำ ดิคำบ้อ	ญ	แต่งของ
	นางมาลี เต๊ะโงะใหม่	ญ	

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล	เพศ	อาชีพ
8	นายจันทร์ เต๊ะใหม่	ช	แกะสลัก,มีร้าน แกะสลัก,มีร้าน มีร้านขายไม้แกะสลัก,ไม้แกะเอง มีร้านขายไม้แกะสลัก,ไม้แกะเอง
8/1	นายอินสม ดีคำป้อ	ช	
	นางวันเพ็ญ ดีคำป้อ	ญ	
9	นายวิจิต ดันจ้อย	ช	
	นางอัญชัญ ดันจ้อย	ญ	
9/1	นายบุญผล พันธูสา	ช	
	นางสุขแก้ว พันธูสา	ญ	
10	นายสม บุตรดวงดี	ช	
	นายเกรียงไกร บุตรดวงดี	ช	
	นางบัวเขียว บุตรดวงดี	ญ	
	นายนิคม บุตรดวงดี	ช	แต่งของ,มีร้าน แกะสลัก,แต่งของ แกะสลัก,แต่งของ เกษตรกร+จ้างแต่งของ แกะสลัก+รับจ้าง แกะสลัก+รับจ้าง มีร้านขายไม้ มีร้านขายไม้
10/1	นายจันทร์ บุตรดวงดี	ช	
	นางเรือนคำ บุตรดวงดี	ญ	
11	นายอ้าย ดุ่นทอง	ช	
	นายคำ ดุ่นทอง	ช	
	นางสาวอังคณา ดุ่นทอง	ญ	
11/1	นายนคร ดุ่นทอง	ช	
	นางสุณี ดุ่นทอง	ญ	
12	นางบัวจัน ดุ่มอินทร	ญ	
	นางนงค์คราญ อุปโยคิน	ญ	
13	นางเรือน ใจอินทร์	ญ	ขายไม้,แต่งของ
	นางสาวแก้วมูล ใจอินทร์	ญ	
13/1	นายทอง ใจอินทร์	ช	
	นายแก้ว พันมูล	ช	
	นายจรัส ใจอินทร์	ช	
13/2	นางสุณี วงศ์ไชย	ญ	
	นายศรีทอน วงศ์ไชย	ช	
14	นายหมื่น ทอนทะษร	ช	
	นางคำ ทอนทะษร	ญ	

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล		เพศ	อาชีพ
14	นางสาวบัวเขียว	ทอนทะนร	ญ	ขายไม้,แต่งของ เคยขายไม้/ปัจจุบันออกไปแล้ว เคยขายไม้/ปัจจุบันออกไปแล้ว เคยขายไม้/ปัจจุบันออกไปแล้ว
15	นางบัวแก้ว	ไชยวุฒิ	ญ	
	นางไพล	บุตรคงคืบ	ญ	
	นายสำราญ	ไชยวุฒิ	ช	
16	นายทิม	สุวรรณจันทร์	ช	ขายไม้,มีร้านแกะสลัก
	นางอาภรณ์	สุวรรณจันทร์	ญ	ขายไม้,มีร้านแกะสลัก
16/1	นายจารึก	จิรัง	ช	ค้าขายไม้,แกะสลัก
	นางจันทร์แรม	จิรัง	ญ	
17	นายสมบุญ	รวงรู้ม	ช	รับจ้างแต่งของ
	นายปิ่น	รวงรู้ม	ช	
	นางสาวสอยดาว	รวงรู้ม	ญ	
	นายวิไล	บันทา	ช	
18	นายหมื่น	บุตรไชย	ช	รับจ้างแต่งของ
	นางแก้ว	บุตรไชย	ญ	
	นางนิตยา	อินหมอย	ญ	
	นายสมาน	อินหมอย	ช	
19	นางมูล	กันทะวงศ์	ญ	รับจ้างแต่งของ
	นายเพชร	กันทะวงศ์	ช	
	นายอินคำ	ดาสิมูล	ช	
	นางนงคราญ	ดาสิมูล	ญ	
20	นายอิน	บุตรคงคืบ	ช	เกษตรกร,รับจ้างแต่งของ
	นางวิไล	บุตรคงคืบ	ญ	เกษตรกร,รับจ้างแต่งของ
21	นายศรี	ริสนา	ช	รับจ้างแต่งของ
	นางบัวผัน	ริสนา	ญ	รับจ้างแต่งของ
	นายเถิง	ริสนา	ช	รับจ้างแต่งของ
	นางสาวลัดดา	ริสนา	ญ	รับจ้างแต่งของ
	นายนิรันดร์	ริสนา	ช	รับจ้างแต่งของ
22	นางบัวแก้ว	บุตรชัย	ญ	เกษตรกร,รับจ้างแต่งของ
	นายคำมูล	บุตรชัย	ช	มีร้านของตัวเอง

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล		เพศ	อาชีพ
22	นางสาวกัลลยา	บุตรชัย	ญ	เกษตรกร,รับจ้างแต่งของ มีร้านของตัวเอง “ “
	นางสาววราลักษณ์	บุตรชัย	ญ	
	นายพงษ์เทพ	บุตรชัย	ช	
	นายสมพล	สุดแก้ว	ช	
23	นางแสง	วิญญารัตน์	ญ	รับจ้างแต่งของ
	นางบัวคำ	สุกใส	ญ	
	นายปรีคำ	สุกใส	ช	
24	นายจันทร์	แดงปะละ	ช	รับจ้างแต่งของ
	นางสาวคำแพง	แดงปะละ	ญ	
	นางป้อ	แดงปะละ	ญ	
24/1	นายสิงห์คำ	แดงปะละ	ช	
	นางธรรมเนียม	แดงปะละ	ญ	รับจ้างแต่งของ,เกษตรกร,มีร้าน
25	นายวิโรจน์	บุญทา	ช	
	นางจันทวล	บุญทา	ญ	
	นายปรกรณ์	บุญทา	ช	
25/1	นายทร	วงศ์อินทร์	ช	ประกอบของที่ทำจากไม้ เช่น ทำศาลพระภูมิ เคมีร้าน ,ลัม
	นางมาลัย	วงศ์อินทร์	ญ	
26	นางบัวถา	พันธุศาสตร์	ญ	รับจ้างแต่งของ,แกะสลัก
	นายพงษ์ศักดิ์	พันธุศาสตร์	ช	
	นางอัญชัญ	พันธุศาสตร์	ญ	
27	นางสาวพรรณี	มูลรัมย์	ญ	ขายสี,อุปกรณ์ตกแต่ง ขายอาหาร
28/1	นายคำมูล	อินตาเขียว	ช	
	นางสาวทองสุข	วงศ์ชมภู	ญ	รับจ้างแต่งของ,แกะสลัก
	นางสาวเสาร์แก้ว	อินตาเขียว	ญ	
29	นางดำคำ	ริสนา	ญ	
	นายนิยม	ดีคำป้อ	ช	
	นางสาวจันทร์ศรี	หลวงเขียว	ญ	
29/1	นายชาตรี	พงษ์จันทร์เขียว	ช	
	นางสาวมาลาแก้ว	ทองคำ	ญ	

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล		เพศ	อาชีพ
29/2	นายนิกร	ดีคำป้อ	ช	มีร้าน,คกแต่งของ
	นางบัวคำ	ดีคำป้อ	ญ	มีร้าน,คกแต่งของ
30/1	นายสิงห์แก้ว	มะจันทร์	ช	แต่งของ ,มีร้าน
	นางจันทร์ดี	มะจันทร์	ญ	แต่งของ,มีร้าน
32	นายทา	อินทมาตร	ช	รับจ้างแต่งของ
	นายสอน	อินทมาตร	ช	“
	นางจัน	อินทมาตร	ญ	“
32/1	นางสาวคำ	อินทมาตร	ญ	“
	นายอนันต์	ญาณะดาล	ช	“
32/2	นายอ้าย	อินทมาตร	ช	“
33	นายเผือก	พงษ์จันทร์เขียว	ช	รับจ้างแต่งของ
	นางคำเอ๋ย	พงษ์จันทร์เขียว	ญ	“
	นายประพันธ์	พงษ์จันทร์เขียว	ช	“
	นายสมบูรณ์	ทาโน	ช	
34	นายจำลอง	จันทร์จัน	ช	พนักงานไฟฟ้า+รับจ้างแต่งของ
	นางศรีพูล	จันทร์จัน	ญ	
35	นายเจริญ	มะจันทร์	ช	มีร้าน,รับแต่งของ
	นางศรีวรรณ	มะจันทร์	ญ	มีร้าน,รับแต่งของ
	นางสาวกรรณิกา	มะจันทร์	ญ	มีร้าน,รับแต่งของ
37	นางเป้ง	โปธา	ญ	
	นางกัญญา	เทพด้าย	ญ	แต่งของ
	นายประพัฒ	โปธา	ช	
	นายพันธ์ทิพย์	เทพด้าย	ช	
37/1	นายสุวรรณ	โปธิ	ช	
	นางวลีย์	โปธิ	ญ	เกษตรกร,ขายของชำ
37/2	นายเพ็ญ	ริสนา	ช	
	นางสาววิไล	กาวิละ	ญ	
38	นายดา	พันธุศาสตร์	ช	
	นางสาวชวนพิศ	นามปวง	ญ	

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล	เพศ	อาชีพ
38/1	นายสันติ ปวงมณี นายใจมา อินแก้ว นายสุรพล อินแก้ว นางดา ธิมา นายสุรพันธ์ อินแก้ว ส.ค.ค.สมบูรณ์ สงวนศิลป์	ช ช ช ญ ช ช	แต่งของ,มีร้าน,เป็นตำรวจ แต่งของ,มีร้าน,เป็นตำรวจ
38/2	นางแห่นัน พันธุ์ศาสตร์ นายชื่น นามปวง นายพิชัย นามปวง	ญ ช ช	ขายอาหาร
39	นายคำ พันธุ์ศาสตร์	ช	ผลิตวัสดุที่ทำจากไม้(กระบวย)ชิ้นเล็ก
40	นางยอดเรือน สงวนศิลป์	ญ	แต่งของ
41	นายปิ่น กันธิยะ นางคำ กันธิยะ นายเสน่ห์ โพธิ์ปิ่น นางมาลีวรรณ โพธิ์ปิ่น	ช ญ ช ญ	เกษตรกร,มีร้าน,แต่งของ
41/1	นางสาววันทนา มอยคิละ นายประพันธ์ กันธิยะ	ญ ช	มีร้าน
42	นายคู่ย์ บุตรคงคืบ นายสน บุตรคงคืบ นางวันดี บุตรคงคืบ	ช ช ญ	แต่งของ,ขายของชำ “ “
42/1	นายอาทิตย์ ปิ่นยี่ นางนงคราญ ปิ่นยี่	ช ญ	
43	นายสุรพล ศรีวิสัย นางอำพร ศรีวิสัย	ช ญ	มีร้าน,แกะสลัก “
44	นางมูล โปธาตน นางสุธรรม มุตรังสี นายประจวบ มุตรังสี	ญ ญ ช	แต่งของ แต่งของ
45	นางมูล จอมแปง นายนคร บุตรชัย	ช ช	ขาย

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล	เพศ	อาชีพ
46	นายด้อย พันธุ์ศาสตร์	ช	แกะสลัก
46/1	นายทับทิม พันธุ์ศาสตร์	ช	แกะสลัก
	นางสาวรุ่งกาญ ไชยลังกา	ญ	
46/2	นายปิ่นแก้ว บุตรดวงดีบ	ช	
	นางสาวอำพร เป็งเพย	ญ	
47	นางศรีพรรณ ดวงจันทร์	ญ	ขายสี,และอุปกรณ์แต่งของ
	นายอินสอน ดวงจันทร์	ช	
	นางจันแก้ว บุตรชัย	ญ	
47/1	นายอ้าย บุตรชัย	ช	แต่งของ
	นางอุไร กันธะวงษ์	ญ	“
48	นายคำ บุญสร้าง	ช	“
	นางคำมา บุญสร้าง	ญ	“
48/1	นายปิ่น บุญสร้าง	ช	“
	นางลุน บุญสร้าง	ญ	“
48/2	นางมานัส บุญสร้าง	ญ	แต่งของ
	นางคำหน้อย บุญสร้าง	ญ	แต่งของ
	นายเรือน บุญสร้าง	ช	
50	นายแก้ว รังทะนีย์	ช	ไม่ทำงาน ไม่สมประกอบ
51	นายปิ่น รังทะนีย์	ช	แต่งของ
	นายสร รังทะนีย์	ช	แต่งของ
	นายพจน์ ปูน้อย	ช	
	นางคำ บัวขาว	ญ	
52	นายศรีลา พญาดัง	ช	
	นางศรีพรรณ พญาดัง	ญ	มีร้าน,แกะสลัก
	นายมานพ เรือนเหล็ก	ช	
	นางสาวอำไพ พญาดัง	ญ	
	นางสาวอำพร พญาดัง	ญ	
	นายสมศักดิ์ สืบจากดีบ	ช	
53	นายสุบิน ศรีวิสัย	ช	แกะสลัก ,แต่งของ

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล		เพศ	อาชีพ
54	นางมยุรี	ศรีวิสัย	ช	แกะสลัก,แต่งของ
	นายหลวง	บุตรปิ่นแก้ว	ญ	
	นายจวงจันทร์	บุตรปิ่นแก้ว	ช	
54/1	นายจันทร์ทิพย์	บุตรปิ่นแก้ว	ช	แต่งของ,มีร้าน
55	นางศรีทร	นามสูง	ญ	
	นายสมบุญ	นามสูง	ช	
	นายสุเมฆ	เดชาคำ	ช	
	นางสมจิตร	เดชาคำ	ญ	
	นายสังคม	นามสูง	ช	
56	นายสม	ริสนา	ช	เกษตรกร,ทำนา
	นางมูล	ริสนา	ญ	เกษตรกร,ทำนา
57	นายแก้ว	สมดีบ	ช	แต่งของ
58	นายจันทร์	สมดีบ	ช	เกษตรกร,แต่งของ
	นางหัตถ์	สมดีบ	ญ	เกษตรกร,แต่งของ
	นางสาวพลับพลึง	สมดีบ	ญ	
	นายเกษม	สมดีบ	ช	
	นางสาววรรณดี	พรมจักร์	ญ	
58/1	นายสมศักดิ์	พงษ์ภมร	ช	แต่งของ,แกะสลัก
	นางจันทร์	พงษ์ภมร	ญ	แต่งของ,แกะสลัก
58/2	นายอนันต์	กาวิละ	ช	
	นางเพ็ญ	สมดีบ	ญ	
59	นางสมศรี	ช่างสุภาพ	ญ	
60	นางบัวคำ	พันธุ์ศาสตร์	ญ	แต่งของ,พนักงานไฟฟ้า
	นายสวัสดิ์	พันธุ์ศาสตร์	ช	“
	นางอำพร	พันธุ์ศาสตร์	ญ	“
	นายอนันต์	ไชยะชนะ	ช	ช่างเชื่อม, แต่งของ
60/1	นางเพียร	ไชยะชนะ	ญ	“
	นายชม	กันทะวงศ์	ช	แต่งของ
	นายคำเอิบ	กันทะวงศ์	ช	“

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล	เพศ	อาชีพ
61/1	นายสุริยัน	ช	(ลูก) ช่างไฟฟ้า, แต่งของ
	นางชนกรณี	ญ	
	นางสาวนงค์นุช	ญ	
62	นายมานพ	ช	แต่งของ, เกษตรกร
	นางคำมา	ญ	
	นางสาวจันทร์ออน	ญ	
62/1	นางอำพร	ญ	มีร้านไม้, แต่งของ
	นายประสาน	ช	
	นายสุทัศน์	ช	
62/2	นางนาริรัตน์	ญ	แต่งของ, เกะสลัก, มีร้าน
	นางกนกวรรณ	ญ	
	นายประพันธ์	ช	
62/3	นางกนกวรรณ	ญ	เกะสลัก, แต่งของ
	นายสม	ช	
	นายดีบ	ช	
62/4	นายประดิษฐ์	ช	แต่งของ
	นางสาวสมพร	ญ	
	นายวัง	ช	
63	นางใส	ญ	เกะสลัก, แต่งของ
	นางสาวดวงรัตน์	ญ	
	นายชำนาญ	ช	
65	นางคำน้อย	ญ	“
	นายอนุชา	ช	
	นางพร	ญ	
65/1	นายบุญชัย	ช	“
	นางกัลยาณี	ญ	
	นายแก้ว	ช	
66	นางแก้ว	ญ	ราชการครู, แต่งของ
	นายชานนท์	ช	
	นายถาวร	ช	
66/1	นายถาวร	ช	“

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล		เพศ	อาชีพ
67	นางอำไพ	นันไชย	ญ	แต่งของ,มีร้าน
	นางสาวอัมพร	นันไชย	ญ	
	นางคำปิ่น	วิชัยศรี	ญ	
	นายอนันต์	วิชัยศรี	ช	
	นายสายัณห์	วิชัยศรี	ช	
67/2	นางสุดสวาท	วิชัยศรี	ญ	มีร้านให้เช่า
	ส.อ.มนตรี	จีรัง	ช	
	นางคณินันต์	จีรัง	ญ	
68	นายศรีวรรณ	พันธุศาสตร์	ช	แต่งของ
	นางศรีลา	พันธุศาสตร์	ญ	“
69	นายดา	วิญญารัตน์	ช	“
	นางดี	วิญญารัตน์	ญ	“
	นางสาวดาว	วิญญารัตน์	ญ	“
69	นายประดิษฐ์	วิญญารัตน์	ช	“
	นายสิทธิ	วิญญารัตน์	ช	เกษตรกร,แต่งของ
	นางสาวนงนุช	สมบูรณ์ชัย	ญ	
69/1	นายก้องคำ	ทอนทะนร	ช	
	นางสาวคำปิ่น	วิญญารัตน์	ญ	แต่งของ
70	นายเย็น	บุตรเทพ	ช	
	นางเพ็ญศรี	บุตรเทพ	ญ	
	นายชำนาญ	ใจแก้ว	ช	แต่งของ
70/1	นางบุญเลื่อน	ศรีน้อย	ญ	
	นางสาวธารินี	ศรีน้อย	ญ	
70/3	นางสาวจุฑามาศ	ศรีน้อย	ญ	“
	นายบุญช่วย	เลื่อมใจหาญ	ช	“
	นางนงนุช	เลื่อมใจหาญ	ญ	“
70/4	นางสุดารัตน์	พันธุศาสตร์	ญ	แกะสลัก
	นายนิมิตร	พันธุศาสตร์	ช	“
71	นายก้องคำ	ทาโน	ช	แต่งของ,แกะสลัก

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล		เพศ	อาชีพ
72	นางสาวสาย	แปงจันทร์เขียว	ญ	แต่งของ,แกะสลัก
	นายดีบ	บุตรดวงดีบ	ช	“
	นายจรูญ	บุตรดวงดีบ	ช	“
	นายสมบุรณ์	บุตรดวงดีบ	ช	“
	นางมาลา	บุตรดวงดีบ	ญ	“
73	นายประเสริฐ	วิญญารัตน์	ช	“
	นางหอม	วิญญารัตน์	ญ	“
	นางสาวอุบลรัตน์	วิญญารัตน์	ญ	“
	นายจันทร์	วิญญารัตน์	ช	“
74	นางสาวอัญชลี	บุตรชัย	ญ	
	นางยาใจ	บุตรชัย	ญ	
	นายชุมพล	อารียะวงศ์	ช	
74/1	นายสงวน	บุตรชัย	ช	แกะสลัก,แต่งของ
	นางนิภาพร	บุตรชัย	ญ	“
74/2	นายอุดม	ปิ่นฟอง	ช	
	นางบัวจันทร์	ปิ่นฟอง	ญ	
75	นายนิพนธ์	วิญญารัตน์	ช	
	นางอัมพร	วิญญารัตน์	ญ	แกะสลัก,แต่งของ
76	นางดา	บุตรป้อน	ญ	“
	นายปิ่น	บุตรปิ่น	ช	แต่งของ
	นางสาวพัฒ	บุตรปิ่น	ญ	
77	นายหลวง	ทาโน	ช	
	นายชัย	ทาโน	ช	แกะสลัก,แต่งของ
	นางแดง	ทาโน	ญ	
77/1	นายอนุชาติ	บุญหมื่น	ช	
	นางมาลี	บุญหมื่น	ญ	
78	นายสมบุรณ์	มะจันทร์	ช	
	นางบุญศรี	มะจันทร์	ญ	แต่งของ
79	นายอินสน	อินทมาส	ช	

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล		เพศ	อาชีพ
81	นางดี	อินทมาส	ญ	แต่งของ
	นางสมจิตร	อินทมาส	ญ	“
	นายดา	พันธุสา	ช	“
	นายเกียง	พันธุสา	ช	เกษตรกร
	นางสายฝน	เกตุคำ	ญ	“
82	นายประสิทธิ์	พันธุสา	ช	
	นายอ้าย	อินทะมาตร	ช	
	นางคำ	บุตรคำมา	ญ	
	นางสาวราตรี	อินทะมาตร	ญ	
82/1	นายชัยรัตน์	กำอินตะ	ช	
	นางสมพิศ	ศรีบุญเรือง	ญ	
82/2	นายอนันต์	อินทะมาตร	ช	แกะสลัก
83	นางสาวแสงเดือน	รองรุ่ง	ญ	แกะสลัก
	นายแดง	พันธุสา	ช	แกะสลัก
	นางวรรณา	บุญรัตน์	ญ	แต่งของ
	นางเรือนคำ	พันธุสา	ญ	แต่งของ
84	นายจำนงค์	ริสนา	ช	“
	นางห่ม	ริสนา	ญ	
85	นางจันทร์ทิพย์	อุเต็บ	ญ	
	นายนรินทร์	อินมอญ	ช	มีร้าน
	นางกนกพราน	อินมอญ	ญ	
86	นายชูชาติ	เต๊ะจ๊ะกัน	ช	แกะสลัก,แต่งของ
	นายสมาน	เต๊ะจ๊ะกัน	ช	“
	นางสมพิศ	เต๊ะจ๊ะกัน	ช	
87	นายแก้ว	กันระวงษ์	ช	
	นางคำ	กันระวงษ์	ญ	
	นางสาวนงคราญ	กันระวงษ์	ญ	
87/1	นายจรัส	แก้วสม	ช	แต่งของ
	นางทองใบ	กันระวงษ์	ญ	“

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล		เพศ	อาชีพ
88	นายสิงห์คำ	ดีคำป้อ	ช	แต่งของ
	นางอุสา	ดีคำป้อ	ญ	“
88/1	นายสมพร	ดีคำป้อ	ช	
	นางผ่องศรี	เมืองเจริญ	ญ	
89	นางเอี้ย	สุวรรณจันทร์	ญ	แกะสลัก
	นายประสิทธิ์	สุวรรณจันทร์	ช	“
	นางสาวนิจวรีย์	สุวรรณจันทร์	ญ	“
	นายจรัญ	มะโนเรือง	ช	
90	นางคำแบ่ง	เดชะกัน	ญ	แกะสลัก,มีร้าน,แต่งของ
	นายวิมลย์	เดชะกัน	ช	“
	นายบุญมี	เดชะกัน	ช	“
	นายวสันต์	เดชะกัน	ช	“
91	นางศรีทูน	แดงปะละ	ญ	เกษตรกร,แกะสลัก,แต่งของ
	นายอุ่นเรือน	แดงปะละ	ช	“
	นายทินกร	แดงปะละ	ช	“
	นายพนพล	แดงปะละ	ช	“
91/1	นายอินทร	นันทไชย	ช	“
	นางสุธรรม	นันทไชย	ญ	“
91/2	นายอุทิศ	แดงปะละ	ช	“
	นางธิดา	แดงปะละ	ญ	“
92	นางยุพิน	โปธาตนา	ญ	แต่งของ,มีร้าน
	นางสาวณัฐกฤตา	โปธาตนา	ญ	“
	นายปิ่น	โปธาตนา	ช	“
93	นายรัตน์	สมดืบ	ช	“
	นางสาวลัดดา	สมดืบ	ญ	
	นายชม	สมดืบ	ช	
94	นายคำ	หน่ออินตา	ช	
	นางเอี้ย	หน่ออินตา	ญ	
	นางกาญจนา	มะโนเรือง	ญ	

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล	เพศ	อาชีพ
95	นายบุญตรี มะโนเรือง	ช	แกะสลัก, แต่งของ
	นางคำมูล บุตรควงคืบ	ญ	
	นายตา บุตรควงคืบ	ช	
	นายประพันธ์ บุตรควงคืบ	ช	
	นางสาวนิภา บุตรควงคืบ	ญ	
96	นางพูน ญาติจอมอินทร์	ญ	แกะสลัก, แต่งของ
	นายสม ญาติจอมอินทร์	ช	
	นายสรพงษ์ ญาติจอมอินทร์	ช	
97	นายจงจิตร บุตรควงคืบ	ช	แกะสลัก, แต่งของ
98	นายปิ่น บุตรควงคืบ	ช	
	นางสาวนงคราญ บุตรควงคืบ	ญ	
	นายอนัน ทาโน	ช	
	นางพิสมัย ทาโน	ญ	
99	นางไพรินทร์ คุ่มอินมร	ญ	มีร้าน, ธุรกิจและไม้
	นายบุญเลิศ คุ่มอินมร	ช	
	นายพิทักษ์ คุ่มอินมร	ช	
	นายสิทธิชัย คุ่มอินมร	ช	
	นางสุทธินี คุ่มอินมร	ญ	
99/1	นายเพ็ญ ทอนทะขร	ช	แต่งของ, แกะสลัก
	นางบัวผัน ทอนทะขร	ญ	“
100	นางบัวเรียว โปธิ	ญ	ธุรกิจไม้แกะ
	นายธงชัย โปธิ	ช	
100/1	นายทองคำ แก้วมา	ช	แกะไม้
	นางจันแก้ว วิญญารัตน์	ญ	
101	นายเลื่อน วิญญารัตน์	ช	“
	นางหล้า ญาติจอมอินทร์	ญ	
103	นายวิเชียร ญาติจอมอินทร์	ช	“
	นางบัวผัน ควงรุ่ง	ญ	
	นางคำเอื้อ แดงปะละ	ญ	

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล		เพศ	อาชีพ
103	นางสาวรส	ดวงรุ่ง	ญ	แกะสลัก,แต่งของ,มีร้าน
104	นายทองดี	กาวีละ	ช	
	นางเป้ง	กาวีละ	ญ	
	นายสุเทพ	หยงวรรณ	ช	
105	นายปิ่น	ศรีวิสัย	ช	แกะสลัก,แต่งของ
	นางจันแก้ว	ศรีวิสัย	ญ	
	นายชัชวาลย์	ศรีวิสัย	ช	
	นายสมบุรณ์	รังทะยี่	ช	
106	นางเกี้ยงคำ	ทาโน	ญ	แกะสลัก,แต่งของ
	นางสาวอำพา	รังทะยี่	ญ	
107	นางอรอรอน	ญาติจอมอินทร์	ญ	
	นายขงบุตร	ญาติจอมอินทร์	ช	
108	นายสมบุรณ์	กาวีละ	ช	ช่างไม้,แต่งของ,แกะสลัก
	นางยอดเรือน	กาวีละ	ญ	
	นายชูพงศ์	กาวีละ	ช	
	นายหมื่น	กาวีละ	ช	
109	นางจันทร์	พันธุศาสตร์	ญ	เกษตรกร,แต่งของ,แกะสลัก
	นางสาวธิดิพร	สิทธิสิงห์	ญ	
110	นางจันทร์สม	หน่อจันทร์แก้ว	ญ	
	นายประพัฒน์	หน่อจันทร์แก้ว	ช	
	นายจันทร์	ทาโม	ช	แกะสลัก,แต่งของ
110/1	นายเกษมพันธ์	หน่อจันทร์แก้ว	ช	
	นางบัวบาน	หน่อจันทร์แก้ว	ญ	
	นายสม	บุตรชัย	ช	
111	นางบัวเขียว	บุตรชัย	ญ	ช่างปั้น,(งานศิลป์ในวัด), แต่งของ “
	นางมูล	พรหมมา	ญ	
112	นายสมบัติ	บุตรเทพ	ช	
	นางจันทร์สม	บุตรเทพ	ญ	
113	นายเพชร	หลวงดี	ช	

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล	เพศ	อาชีพ
113	นายสว่าง หลวงดี	ช	แกะสลัก,เกษตรกร
	นางฮ้วน บุตรดวงดี	ญ	
114/1	นายเกษม ขุนคง	ช	แกะสลัก,แต่งของ
	นางสาวดาวเรือง บุตรดวงดี	ญ	“
115	นายสิงห์แก้ว โปธา	ช	แกะสลัก,แต่งของ,เกษตรกร
	นางวรรณเพ็ญ โปธา	ญ	
115/1	นายนิค โปธา	ช	แกะสลัก,แต่งของ,เกษตรกร
	นางกฤษณา กันทะน้อย	ญ	
116	นางคัน อินทมอย	ญ	แต่งของ,เกษตรกร
	นายนวล อินทมอย	ช	“
	นางบัวคำ อินทมอย	ญ	“
	นายมรกต อินทมอย	ช	“
116/1	นายสิงห์คำ รินยานะ	ช	เกษตรกร,แต่งของ
	นางจันทร์หอม รินยานะ	ญ	
117	นางมูล ทาโน	ญ	แต่งของ
	นายอ้าย ทาโน	ช	
	นางป้อ อินทะมาตร	ญ	“
117/1	นายประพัฒน์ บัวขาว	ช	
	นางสาวอำพร อ้นแก้ว	ญ	แต่งของ
119	นางพน โพธิ์กล้า	ญ	
120	นายสมนึก สุจา	ช	ช่างไม้,แต่งของ
	นางคำ สุจา	ญ	
	นายเจริญ สุจา	ช	
	นางสาวกฤตยา สุจา	ญ	
	นางสาวรำพึง ประทุมทอง	ญ	ขายอุปกรณ์ตกแต่ง
121	นายอดิศักดิ์ รวงรุ่ง	ช	
121/1	นางอารีย์ รวงรุ่ง	ญ	มีร้านให้เช่า
121/2	นางอารีย์ หน่อแก้ว	ญ	
121/3	นายสมบูรณ์ แสงอังกูมาลี	ช	มีร้านขายไม้แกะสลัก

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล	เพศ	อาชีพ
121/4	นางมัลลิกา ทองเพชรนิล	ญ	แกะสลัก,แต่งของ
122	นายคืบ ริสนา	ช	
	นางแสงเอ๋ย ริสนา	ญ	
123	นายสมเพชร ศรีวิสัย	ช	
	นางวิไล ศรีวิสัย	ญ	
124	นายสมพล มะจันทร์	ช	
	นางสุพิน มะจันทร์	ญ	
125	นายมา บุตรปิ่นแก้ว	ช	
	นางบัวจันทร์ บุตรปิ่นแก้ว	ญ	
126/1	นางเกียงคำ ปัญญามัง	ญ	ขายอาหาร
	นายชาติรี ปัญญามัง	ช	
126/2	นายบุญส่ง รังทะนีย์	ช	แกะสลัก,แต่งของ
	นางลัดดา รังทะนีย์	ญ	
127	นายขรรรงค์ คำวง	ช	มีร้าน,แต่งร้าน
	นางมาลัย คำวง	ญ	
128	นายอธิศีล นันไชย	ช	
	นางพร นันไชย	ญ	
129	นายกิตติรัตน์ แดงปะละ	ช	เกษตรกร,แกะสลัก,แต่งของ
	นางทองใบ กองปะละ	ญ	
150	นายวันดี โปธิ	ช	มีร้าน,ธุรกิจใหญ่
151	นายยุทธนา อุปโยคิน	ช	
151/1	นายสิงห์คำ รังทะนีย์	ช	
	นางอารีย์ รังทะนีย์	ญ	
151/2	นายอินดา บุตรดวงดีบ	ช	แกะสลัก,แต่งของ,เกษตรกร
	นางจันทร์ทิพย์ บุตรดวงดีบ	ญ	
131/3	นายบุญพิทักษ์ กันธิยะ	ช	แต่งของ,เกษตรกร
	นางบุษิสริน กันธิยะ	ญ	
131/4	นายมงคล บุตรดวงดีบ	ช	แกะสลัก
	นางสาวศิริพร ศรีบุญเรือง	ญ	

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล	เพศ	อาชีพ
131/5	นายจำรูญ ไชยวงศ์	ช	
	นางนงเยาว์ ไชยวงศ์	ญ	
132	นายจรัส อินทนนท์	ช	แต่งของ,เกษตรกร
	นางทองใบ อินทนนท์	ญ	“
132/1	นายมานพ ทองคำ	ช	ช่างไม้,แต่งของ
	นางสาวซ้อย อินทะมาตร	ญ	“
133/1	นายอนันต์ คีโต	ช	มีร้าน,(ธุรกิจ)
	นางเบญจวรรณ คีโต	ญ	“
134	นายปิ่น ดวงดีบ	ช	แกะสลัก,แต่งของ
	นางอำพล ดวงดีบ	ญ	“
	นายนพดล ดวงดีบ	ช	“
135	นางบุพิน บุตรชัย	ญ	“
136	นายอินตา เชื้อจันทร์ทา	ช	แต่งของ,เกษตรกร
	นางสาวสมพร เทพวงศ์	ญ	
137	นายนิคม อัดมะ	ช	มีร้าน(ธุรกิจ) แกะสลัก
	นายอดิสร เมืองเกียง	ช	
138	นายอินสอน หน่อแก้ว	ช	ธุรกิจ,มีร้าน
139	นายเพ็ญ บุตรชัย	ช	
	นางสาวขวัญจิตร หน่อคำ	ญ	เกษตรกร,แต่งของ
140	นายโสภณ สะพังค์	ช	
	นางสาวรุ่งนภา เขียวฟู	ญ	
141	นางไฮ จันทรแก้ว	ญ	
	นางดาวเรือง จันทรแก้ว	ญ	
	นายแดง จันทรแก้ว	ช	
	นางบัวจันทร คำมาพร	ญ	
	นายสนิท จันทรแก้ว	ช	
143	นายทวี โปธิ	ช	
	นางวรรณเขตต์ โปธิ	ญ	แกะสลัก,ธุรกิจ,มีร้าน
144	นายมังกร หน่อจันทร์สม	ช	

เลขหมาย ประจำบ้าน	ชื่อ-สกุล		เพศ	อาชีพ
144	นางสาวโสพุล	พวค์มอน	ญ	แกะสลัก,แต่งของ
145	นายนิพล	พงษ์จันทร์เขียว	ช	“
	นางสุนีย์	พงษ์จันทร์เขียว	ญ	“
21	นายรัชชัย	จาปัญญา	ช	“
	นายณรงค์	หน่อถา	ช	“

ภาคผนวก ค.

แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม

แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม

เลขที่ _____

ใช้ประกอบ/อธิบาย : เทป หมายเลข _____

ภาพหมายเลข _____

อื่น _____

ชื่อผู้เก็บข้อมูล _____

สภาพแวดล้อม/เหตุการณ์ช่วงเก็บข้อมูล _____

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์/ผู้ถูกสังเกต (informant) _____

ที่อยู่ _____

ชื่อผู้ที่ร่วมอยู่ในสถานที่นั้นด้วย _____

รายละเอียดเกี่ยวกับสภาพครอบครัวของ informant (ขนาด/สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม)

ภูมิหลังของครอบครัว _____

รุ่นของการสืบทอดงานอาชีพ/รุ่นการฝึกงานอาชีพ _____

การย้ายถิ่นที่อยู่/เหตุผล _____

ต้นกำเนิดของการฝึกงานอาชีพ (สายใคร ใครเป็นผู้แนะนำ ทำไมจึงเลือกสายนี้ ฯลฯ)

วิธีการเรียนรู้งานอาชีพ (เรียนกับใคร ที่ไหนเมื่อไร กับใคร อย่างไร ใช้เวลาเท่าไร ได้คำตอบแทนหรือไม่ มีแรงบันดาลใจอย่างไร ฯลฯ)

ความสัมพันธ์เชื่อมโยงสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างแหล่งฝึกงานอาชีพ (ถ้ามี)

งานอาชีพอื่น ๆ นอกเหนือจากงานแกะสลักไม้และงานไม้

ผลงานชิ้นสำคัญ

รายละเอียดของลักษณะงานแกะสลักและงานไม้ที่ทำ

ใช้เวลาทำในตอนใด ช่วงใด ที่ไหน กับใคร

วัตถุดิบที่ใช้ (คืออะไร ได้มาจากไหน มีใครเกี่ยวข้องบ้าง)

ข้อสังเกตอื่น ๆ เกี่ยวกับตัว informant (บุคลิกลักษณะ การพูด ทักษะคิดแนวความคิดเรื่องงานอาชีพและเรื่องทั่วไป ปฏิกริยาต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน การเตรียมตัวรับกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ปฏิกริยาที่มีต่อผู้ช่วยวิจัยที่เป็นครูในท้องถิ่น)

การนำผลิตภัณฑ์ที่ได้ไปใช้ (เพื่อการจำหน่าย เพื่อใช้เอง ฯลฯ)

แบบบันทึกข้อมูลภาพถ่าย

ชื่อผู้ถ่ายภาพ _____

บันทึกรายละเอียดที่เกี่ยวข้องเลขที่ _____

วันที่ _____ สถานที่ _____ เวลา _____

สถานการณ์/เหตุการณ์ช่วงบันทึกภาพ _____

ภาพที่ _____

เรื่อง _____

แบบบันทึกข้อมูลเทปบันทึกเสียง

ชื่อผู้บันทึก _____

เทปเลขที่ _____

ชื่อเทป (informant/events) _____

บันทึกรายละเอียดเลขที่ _____

ภาพประกอบเลขที่ _____

ข้อมูลที่บันทึกโดยย่อ _____

(Cassette size -in minutes _____ momo _____ Stero _____)